

İNSANIN TEKNOLOJİK YALNIZLIĞI

Gözden Geçirilmiş
2. Baskı

Dr. Şadi YAZICI

Tuzla Belediye Başkanı

1971 yılında Erzurum'da doğdu. 1974 yılında ailesiyle birlikte İstanbul-Kartal'a yerleşti. İlk, orta ve lise eğitimini Kartal'da tamamladı. 1987 yılındaki lise eğitiminin ardından Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni kazandı ve bu fakülteden mezun oldu. Mezuniyetinin sonrasında meslek hayatına atıldı ve 1997 yılında Tuzla'da kurduğu 'Tuzla Teşhis ve Tedavi Merkezi' ile özel sektörde hizmete başladı.

Çok aktif bir yapıya sahip olan Dr. Şadi Yazıcı, mesleki kariyerinin yanında siyasetle de yakından ilgilendi; Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) kuruluş çalışmaları içinde yer aldı. Bu kapsamda AK Parti Tuzla Kurucu İlçe Başkanı oldu ve 7 yıl süreyle İlçe Başkanlığı görevini icra etti. Yöneticilik alanında yazmış olduğu "Teşkilat nedir?" ve "Teşkilatçı kimdir?" adlı makaleleriyle iki ödüllü bulunan Dr. Şadi Yazıcı, 26 Ekim 2008 tarihinde yapılan son ilçe kongresinde kendi tercihiyle aday olmayarak görevini bir başka arkadaşına devretti.

29 Mart 2009 yerel seçimlerinde AK Parti'den belediye başkan adayı olan Dr. Şadi Yazıcı, seçimlerden başarıyla çıkarak Tuzla'nın üçüncü belediye başkanı oldu. 30 Mart 2014'te yapılan seçimlerde ise AK Parti'den bir kez daha aday gösterildi ve tekrar belediye başkanı seçildi.

Birçok sivil toplum kuruluşunu fiilen destekleyen ve çalışmaları içinde aktif olarak yer alan Dr. Şadi Yazıcı, İlim Yayma Cemiyeti'nin Tuzla şube başkanlığı görevini de icra etmiştir.

"Eğitim Kenti Tuzla" ilkesiyle hareket eden; özellikle bilim ve teknolojiye verdiği önemle bilinen Dr. Şadi Yazıcı, en son, Tuzla'da Temel Bilimler Üniversitesi'ni kurmak amacıyla, Türkiye Temel Bilimler Araştırma Vakfı'nı hizmete açmış ve bu sahada önemli bir başarıya imza atmıştır.

Dr. Fatma Yazıcı ile evli olan Dr. Şadi Yazıcı iki çocuk babasıdır.

Yayınlanmış kitapları:

- İnsanın Teknolojik Yalnızlığı
- Demokrasinin Kısa Tarihi
- Demokrasinin Çok Kısa Tarihi

İNSANIN TEKNOLOJİK YALNIZLIĞI

Dr. Şadi YAZICI

Tuzla Belediye Başkanı

işaret

İŞARET YAYINLARI: 203

İnceleme - Araştırma

Eserin Adı ve Yazarı

İNSANIN TEKNOLOJİK YALNIZLIĞI

Dr. Şadi YAZICI

İşaret Yayınları'nda

1. Baskı: İstanbul, 2017

2. Baskı: İstanbul, 2018

© Dr. Şadi Yazıcı - İşaret Yayınları

Yayın Yönetmeni

Dr. İsmet Uçma

Yayın Koordinatörü

Mehmet Ali Uçma

Editör

Erdal Sarıçam

Mizanpaj

DBY Ajans

Kapak Tasarımı

Yunus Karaarslan

Baskı-Cilt

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.

Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi No: 19/102

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 483 47 91-92

(Sertifika No: 11964)

ISBN 978-975-350-339-6

Sertifika no: 15826

Mizanpaj programı: InDesign

Karakter: Utopia Std

Font/Satır arası

Metin: 10,5/14,2 pt. Alıntılar: 9,5/13 pt.

Dipnotlar: 9/12 pt.

İŞARET YAYINLARI

Hobiyar Mah. Ankara Cad. Ünal Han No: 21/1

34110 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: +90 212 519 17 28 - 528 30 63 Faks: +90 212 528 30 59

isaret@isaretyayinlari.com.tr • www.isaretyayinlari.com.tr

İçindekiler

Sunuş.....	9
Önsöz	13
İnsanın Teknolojik Yalnızlığı	17
Toplumların Yalnızlığı	20
Bireylerin Yalnızlığı	23
Hangi Yalnızlık?	26
Anlaşılmama Hissi	27
Doğumla Başlayan Sosyalleşme Durumu.....	30
Teknoloji ve Sosyalleşme	31
Peki, Tehlike Nedir?	31
Bill Gates'ten Çarpıcı İtirafılar	32
Çocuklar Tehdit Altında	36
Bilgisayarın Kısa Tarihi	43
İnternet Nedir?	44
Sanal Âlem	46
Denetim.....	47
Yasaklama Yok, Denetleme Var	49
İnternette 'Ensest'in Özendirildiğini Biliyor musunuz?.....	52

Sosyal Medya	55
Ego ve Özentî	59
İnternet Üzerinden Uyuşturucu Ticareti	60
Yalnızlaşan İnsan	61
Peki, Ne Olur?	63
Bilgisayar Oyunları.....	64
Bilgisayar Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenler	70
12 Saat Aralıksız Bilgisayar Oyunu Ölüm Getirdi.....	74
Bilgisayar Oyunu Ölüm Getirdi	76
40 Saat Oyun Oynayan Genç Öldü.....	77
Böyle Canı Anne Görülmedi	77
Canavar Anne	78
“Metin2” Şantajıyla 17 Bin Lira Kaptırdı	79
Bilgisayar Başında Şüpheli Ölüm	79
“Mavi Balina” Felaketi... ..	80
Arap Baharı	83
Gezi Olayları.....	84
17 Aralık Operasyonu’na Ne Demeli?.....	86
Son Olarak 15 Temmuz Hain Darbe Girişimi.....	90
Nasıl Oldu?	92
Birkaç Örnek	100
İnternette Chat Yapan Karısını Öldürdü	101
Facebook Vahşeti	102
İnanılmaz Facebook Cinayeti.....	102
Chat Yapan Karısını Kalbinden Bıçakladı	103
Facebook Fotoğrafları İntihar Ettirdi.....	103
Facebook Tecavüzü.....	103
Facebook Canlı Yayınında Cinayet İşledi	104
Sanal Kumar Ocak Batırıyor	104
İlk Twitter Cinayeti.....	105
Cinayet, Facebook’tan Çözüldü.....	107
Polis, Facebook’tan 10 Ayrı Olayı Çözdü.....	108
50 Yıl Önceki Cinayet Facebook ile Ortaya Çıktı	108
Bilişim Suçlarına Yönelik Operasyon	109

Korunma Yolları	116
“Facebook Ajanlığa Soyundu!”	121
Teknolojik Yalnızlık ve Bağımlılık	122
Peki, Siz Bir Teknoloji Bağımlısı mısınız?	123
Bir Yalnızlık Öyküsü.....	134
Yalnızlık Duygusundan Kurtulma	136
Bir Yalnızlık Öyküsü.....	143
Neler Yapılabilir?	148

Son Söz	161
----------------------	------------

Kaynaklar.....	163
-----------------------	------------

Sunuş

Buharın binlerce yıldır bilinen itme gücünü ilk kez mekanik bir araca uygulamayı akıl eden James Watt, bunu yaparken insanlığın önüne sonu gelmez bir teknolojik gelişim kapısı açtığının farkında bile değildi. İnsanoğlunun hep hayali olan kendi kendine giden araçlar, hiç durmayan devri-daim makineler, havada uçabilen arabalar, sesleri ve simaları uzaklara taşıyan sihirli kutular ancak buhar gücünün termomekanik araçlara uygulanmasından sonra gerçekleşme sürecine girebildi. Ne var ki, gerçekleştirenler, beklenenlerin, umulanların hatta tüm hayallerin ötesine geçti ve bugünkü bilişim ve iletişim devrimlerinin fitilini ateşledi.

Bir zamanlar en acil haberleşme ihtiyaçlarını duman işaretleriyle gidermeye çalışan insanlık, bugün kıtalar arasını çoktan aşarak gezegenler arası haberleşmeyi mümkün kılacak bir aşamaya geldi. Çinli mucidin abakusla en hızlı şekilde çarpıp böldüğü birkaç sıfırlı sayıların binlerce katı, şimdi küçücük bir kalkülâtör (hesap makinesi) tarafından birkaç saniyede yapılıyor. Teknik ressamların günlerce uğraşarak elleriyle çizdikleri endüstriyel bir tasarım, şimdi

Three-D özellikli programlar yüklenmiş alelade bir bilgisayar tarafından sadece birkaç dakikada yapılabiliyor. Konvansiyonel bilgisayarlar ise süper iletken teknolojisiyle çalışan ve kendilerinden binlerce kez daha güçlü olan süper bilgisayarlara yerlerini devretmeye hazırlanıyor.

Kısaca söylemek gerekirse, teknoloji her yıl biraz daha geliyor, karmaşıklıyor, bedel olarak da insanın gündelik hayatında ailesine, çocuklarına, dost ve yakınlarına ayıracağı; kültür, sanat ve edebiyatla meşgul olacağı; ayağını toprağa değdirip güllerle, sümbüllerle uğraşacağı güzel vakitleri kemirmeye, doymayıp o vakitleri tümünden bitirip yok etmeye çalışıyor. İnsanın bizzat elleriyle ürettiği teknoloji, gelişip güçlendikçe nankör bir canavar gibi insanı insan yapan değerlere saldırıyor. Akıllı telefonlara kurulan mesajlaşma programları sosyal ilişkilerimizi denetlemeye başlıyalı, mektup denen iletişim aracı çoktan antik bir anı olmayı kabullenerek kitapların arasına çekildi. Özlemeyi, hasretle yanmayı, sevinç gözyaşları dökerek kavuşmayı mümkün kılan ayrılıklar, uzakları yakınlaştıran, dolayısıyla ayrılığın büyüsünü bozan video kameralı telefonlarla tarihe gömüldü.

Hasret dediğimiz o gönül yakıcı ayrılık, gülücüklü bir emoji simgesiyle ifade edilebilecek kadar sığ bir duygu haline gelmiş. Babalar, anneler salonda, yan odadaki evlatlarının yüzünü görmek için internet saatlerinin bitmesini bekler olmuş. Hayat kolaylaşmış, buna karşılık birlikte yaşanan, neşesi ve hüznü ailece paylaşılan sosyal hayatımız, bireylere özgü tek başına bir yalnızlığa dönüşmüş. Hayatı paylaşmak, cep telefonlarından, tabletlerden, bilgisayar ekranlarından bencilliklerimizi, benmerkezci duygularımızı ifşa etme yarışına dönmüş. Hayat kolaylaşmış ama insan kalabalıklar içerisinde derin bir yalnızlığa gömülmüş.

İşte, Dr. Şadi Yazıcı, teknolojinin insanlığa sağladığı kolaylık ve rahatlığın ne pahasına elde edildiğini anlatırken, insanın bugünkü yalnızlığının temelinde özellikle bilişim ve iletişim teknolojilerinin olumsuz etkilerinin yatmakta olduğuna da işaret ediyor. Bir şeye yararlı dememiz için onun hiçbir olumsuz yanının olmadığını söylemek gerektiği gibi, zararlı olduğu söylenmekle de herhangi bir şeyin hiç yararlı yönü olmadığı iddia edilmiş olmaz. Pratik siyasetin içinde olmakla beraber toplum ve insanlık sorunlarıyla ilgilenmenin bir aydın sorumluluğu olduğunun bilincinde olan Dr. Yazıcı, teknolojik gelişmelerin insanlığa sağladığı olumlu ve olumsuz hâsılanın dökümünü yapmak yerine, bilişim ve iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerin sosyal hayatta oluşturabileceği ahlaki türbülansı denetlemeyi mümkün kılacak gerçekçi, uygulanabilir, sürdürülebilir bir farkındalık bilinci öneriyor: “Teknolojinin olumlu sonuçlarından yararlanırken, olumsuz sonuçlarının da farkında olalım; bu olumsuzlukları mümkün olduğu kadar azaltmaya çalışalım; vaki zararları telafi edecek sağaltıcı mekanizmalar kuralım! Genç nesillerimiz bilişim ve iletişim teknolojilerinin mahkûmu, esiri, hatta kölesi olmasın istiyorsak, bu konuda acilen işe yarar tedbirler alalım!”

Hâzık bir tabip ve sorumluluk sahibi bir aydın olarak yerel ve genel memleket meselelerini asıl mesleği olan tıp sahası kadar vukûfiyetle ele alan Dr. Yazıcı’nın bu değerli çalışması, 2023 hedeflerine yönelmiş olan ülkemizin genç nesillerine ve ailelerine çok önemli mesajlar içeriyor. İşaret Yayınları olarak, Dr. Şadi Yazıcı’nın bu mesajını okuyucuya iletme görevini üstlenmekten büyük bir memnuniyet duyuyoruz.

Bu değerli eseri okuyucuya sunarken, bireyin kendine ve topluma yabancılaşmasını insanlığın önünde önemli bir

handikap olarak gören tefekkür sahibi aydınlarımızı da bu büyük soruna çözüm bulmada daha etkin ve ön alıcı olmaya davet ediyoruz.

Dr. İsmet UÇMA
İstanbul, 2017

Önsöz

İçinde bulunduğumuz yüzyıl, bilim ve teknoloji alanında ciddi buluş ve yeniliklere imza atılmış olması münasebetiyle çok özel bir yere sahiptir. Bugün, günümüz insanı uzun yıllardan bu yana üzerinde çalışılan ve geliştirilen teknolojik aygıtların tüm imkânlarından istifade ediyor. Yenilikler anlamında bunun, elbette ki, bir son olduğu söylenemez. Bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin süratle gelişmeye devam ettiği ve ileride de muhtemelen aynı hızla devam edeceği dikkate alınacak olursa, bu tip teknolojik adımlamaların çağdaş insanı her geçen gün daha ileri noktalara taşıyacağı kesindir.

Temelde günlük hayatın bir parçası haline gelen teknolojinin, ev, iş ve eğlence sahasında vazgeçilmez bir faktör olarak durduğu çok açık... Ancak hayatın her alanına hükmeden teknoloji de birçok teknik aygıt gibi bir 'kullanım kılavuzu' gerektiriyor. Yaşadığımız hayatın bile, 'doktor reçeteleri' gibi bu anlamda bir kullanım kılavuzu varken, hayatın içerisinde çok aktif bir biçimde yer alan bir unsurun (teknolojinin) kılavuzsuz kullanılabileceği düşünülemez. O halde diyebiliriz ki, evet, teknolojinin de bir kullanım kılavuzu vardır. "Teknolojinin kullanım kılavuzu olur mu?" demeyiniz! Evet olur! Hatta bu bağlamda

‘kılavuza ihtiyaç duyulacak en önemli faktör teknolojidir’ dahi denilebilir. Zira son derece geniş bir yelpazeye sahip olan teknoloji, çok çeşitli sahalara hitap etmesi münasebetiyle, üzerinde önemle durulması gereken bir ayrıcalığa sahiptir. Bu geniş yelpaze ve ‘ayrıcalık’ doğal olarak ‘bilinçli kullanma’ deyimini doğurmaktadır. Nasıl ki, hayata dair her şey bilinçli kullanımı gerektiriyorsa ve gerçek sağlık ile başarı bu bilinçli kullanıma bağlıysa, teknoloji de bilinçli bir kullanıma ve çok özel bir kılavuza bağlı olmak zorundadır. Her iki anlamda da bu bilinç ve kullanım kılavuzu dışarıda tutulacak olursa, amaçlanan ve arzu edilen istikrarlı hayat tarzı, sağlık ve başarı elde edilemeyecektir. Dolayısıyla teknolojiyi kullanırken de konunun uzmanları tarafından çizilmiş sınırlar dikkate alınmalı ve teknolojiden bu sınırlar çerçevesinde istifade edilmelidir.

Peki, burada ‘teknoloji’ derken kastettiğimiz şey tam olarak nedir? Söyleyelim: Kastettiğimiz şey genel itibarıyla bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler, oyun konsolları ve benzeri aygıtlardır. Bu tip teknolojik aygıtların, uzun süre kullanılmalarının fiziksel ve ruhsal sorunlara neden olduğu artık herkes tarafından bilinmektedir. Uzun süreli kullanımlar, başta bel ve boyun ağrılarıyla çeşitli eklem rahatsızlıklarına neden olduğu gibi, kontrolsüz oynanan oyunlar ve özensiz kullanılan internet, öncekilere ek olarak ruhsal sorunlara da kapı açmaktadır. Dahası, internetin yaygınlaşması ve her türlü iletişim aygıtına uyum sağlamaıyla, insanlar internet ortamına diledikleri an rahatlıkla ulaşabilmektedirler. Bu, her ne kadar insanların faydasınaymış gibi görünse de, sanal sosyal ortamlar ve sosyal medya platformlarında yaratılan yapay dünyalar, insanların teknolojik yalnızlığa gömülmelerine sebebiyet vermektedir. Bu durumda denetim ve sınırlama önem kazanmaktadır. Zira ileriki sayfalarda da çeşitli örnekler vererek tüm detaylarıyla açıklayacağımız gibi, kontrol altında tutulmayan bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri, insanlara

yarardan çok zarar getirmektedir. Bu kitapta esasen üzerinde duracağımız temel nokta da budur: Bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin günlük hayatımıza büyük oranda girmesiyle ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunlarla mücadele... Olayın hem sosyolojik hem de psikolojik boyutlarının olması da konunun ciddiye alınması bakımından önemli... Bu sorunların, gerektiği zamanda giderilememesinin çok daha derin toplumsal meselelere zemin hazırlayacağı gerçeği ise bir başka kritik ayrıntı... İşte bu nedenle teknolojinin kontrol altında tutulması ve belirlenen ilke ve prensipler çerçevesinde kullanılması, üzerinde dikkatle durulması gereken bir mevzudur.

Bu kitapta, teknolojinin insan hayatına kattığı sınırsız renklerin yanında, sebep olduğu veya olabileceği muhtemel problemler incelenmiş ve teknolojiden en sağlıklı şekilde ve en fazla verim almanın teknikleri ortaya konulmuştur. Paralelinde, fiziksel ve ruhsal sağlığın korunması, internet teknolojileriyle yalnızlığa itilen insanın bu korkunç gerçekle yüzleşmemesi, yüzleştiğinde izlemesi gereken çözüm yolları ele alınmıştır.

Bilinçli bir şekilde kullanılan bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin, insanı bilginin zirvelerine çıkaracağı; bilinçsizce kullanılması halinde ise insanı fiziksel ve ruhsal sorunların yanı sıra teknolojik bir yalnızlığın mahzenlerine hapsedeceği unutulmamalıdır.

Sağlıklı günler dileği ile...

Dr. Şadi YAZICI
Tuzla Belediye Başkanı

İnsanın Teknolojik Yalnızlığı

Bugün, yeryüzünde kaynağı ilahi olan dinlerin tamamı için ilk insanın yaratılış serüveni ortak bir buluşma noktasıdır. Semavi tüm dinler, insanın hayat yolculuğunun Hz. Âdem'in yaratılışıyla başladığı düşüncesinde birleşirler. Aslında sadece semavi dinler değil, daha birçok inanç sistemi de içinde bu gerçekliği barındırır. Mesela mitolojik pencereden bakıldığında Sümerlerde de "Adapa" adlı bir varlıktan ve "yasak meyve" olayından söz edildiği, bunun da Hz. Âdem ile örtüştüğü görülecektir.¹ Bizim de tereddütsüz katıldığımız bu inanca göre, Yüce Allah bir insanın hayal dahi edemeyeceği güzellikte, adına "cennet" dediğimiz bir yaşam alanı yaratmış, sonrasında cennette konuk edeceği bir başka varlığı, "insanı" var etmeye karar vermiş ve ilk olarak da Hz. Âdem'i var etmiştir. Tüm insanlığın ortak atası kabul edilen Hz. Âdem, süresini yalnız Allah'ın bildiği bir zaman müddetince cennette kalmış, ancak sonraları yüreğinde bir burukluk, ruhunda ince bir hüznün duymaya başlamıştır. Bütün bu

¹ Mîlel ve Nihal İnanç, Kültür ve Mitoloji Dergisi, Cilt 6, S. 1, Nisan 2009, s. 171, İstanbul

hüzün sağanağının sebebiyse muhtemeldir ki, cennette tek başına yaşıyor oluşu, sosyal açıdan ilişki içinde olacağı birinin bulunmayışdır. Yaratılan ilk insan olan Hz. Âdem, cennet gibi muhteşem bir mekânda yaşamasına rağmen, içinde bulunduğu yalnızlık duygusunu Yüce Allah'a, hayatın başlangıç noktasını inşa eden o büyük Mimar'a arz ve şikâyet etmiştir. O yüce Mimar ise kulunu kendisinden bile daha iyi tanıyan bir büyük Güç olması dolayısıyla, Âdem'e fiziksel açıdan çok benzeyen ancak tinsel bakımdan oldukça farklı bir ikinci insanı var ederek arz edilen duaya icabet etmiştir. Ve Allah bu olayla, bir bakıma yalnızlık kavramının sadece insanlarla ilişkili olabileceğini ifade etmiş, böylesine insani bir zafiyeti, kendisiyle insanlar arasında belirgin bir çizgi biçiminde ortaya koymuştur. Zira "yalnızlık" ve "teklik" ancak O'na özel bir durumdur.

Yüce Allah, burada kısaca değinmiş olduğumuz bu konuya Kur'an-ı Kerim'de de yer vermiş ve Araf Suresi'nin 189. ayetinde; "Allah, insanı bir tek nefisten yaratan ve kendisiyle huzur ve sükûn bulsun diye eşini de ondan var edendir." cümlesiyle, Âdem'in ruhunun huzur bulmasına yönelik bir arzu içinde olduğuna, kendisinin de bu arzuya karşılık bir eş yarattığına işaret etmiştir. Bu ayetten de anlaşılabilirliği gibi insan, cennette yaşamasına rağmen duygusal anlamda bir eksiklik hissetmiş ve bunun çözümü için Allah'tan yardım dilemiştir. Burada insanın ilk bakışta tek başına bir "kadın" arzusunun olmadığını; bir eş, bir hüznün giderici, bir sükûn sağlayıcı olarak kadının yaratılmasının Allah'ın kendi tercihiyle gerçekleştiğini görüyoruz. Bizlere çeşitli kaynaklardan ulaşan rivayetlere bakıldığında bu bilgilere sahip oluyoruz. Gerçek ve kat'i bilgi şüphesiz Allah'a mahsustur.

Konunun özüne dönecek olursak diyebiliriz ki, yalnızlık insani bir meseledir ve katlanılması zor bir durumdur.

İnsan, sosyal olmak, başka insanlarla iletişim kurmak ve etkileşim içinde yaşamak zorundadır. İnsanın yaratılış programında bu vardır.

Şimdi genel hatlarıyla sosyallığe dair birkaç noktaya temas edelim:

Sosyal yaşamın vazgeçilmez şartlarından biri de şüphesiz çevredeki bireylerle bir biçimde iletişime geçmek ve sağlıklı ilişkiler kurmaktır. İnsanın öğrenme sürecini önemli oranda etkileyen bu iletişim ve ilişkiler ağı, kişiye hem toplumsal norm ve değerlerin kazandırılması bakımından son derece önemlidir hem de kişinin ruhsal ve bedensel sağlığı açısından üzerinde titizlikle durulması gereken bir kıymeti haizdir. Sosyal yapı içerisinde yer alan insan, sözünü ettiğimiz bu iletişim ağı içerisinde edineceği tecrübeyle ailesine ve topluma karşı sorumluluk duygusuna sahip olacağı gibi, sağlıklı nesillerin yetişmesine de katkı sağlayacaktır.

İnsan, doğası gereği başka insanlarla ilişki içinde olmaya, birlikte yaşamaya, sevmeye, sevmeye, paylaşmaya ihtiyaç duyar. "Can sıkıntısı" ya da "yaşama sevincinin olmaması" denilen patolojik durumu meydana getiren faktör de bu saydığımız ihtiyaçların hiç olmamış olması ya da sonradan ortadan kalkması durumudur. İnsan, başka insanlarla iletişim halinde olduğunda, yani sosyal olduğunda hem ruhun ihtiyaç duyacağı enerjiyi sağlar, hem de yüreğindeki yaşama arzusunu diri tutar. Sosyal olmak, insanın hayat yolculuğundaki ideallerini belirlemede de önemli bir başlıktır. Sosyal olmayan, hayatın içerisinde yeteri kadar yer almayan- alamayan, hayal kurmasını bilmeyen insanlar, kendi iç dünyalarında derin yaralar aldıkları gibi, çevresinde bulunanlara da büyük bir kararlılıkla negatif enerji yüklerler. "İnsanı hayata hayalleri bağlar." deymi de aslında buna işaret etmektedir. Sosyal

olan insan, umutları olan insandır; arzuları, tutkuları, özlemleri, hayalleri olan...

Dilerseniz buradan yola çıkarak, çağımızın en önemli hastalıklarından ve sosyal sorunlarından biri haline gelmiş olan yalnızlığa bakalım biraz: Evet yalnızlık... Tam bir trajedi... Mesele genel olarak incelendiğinde, bunun iki temel başlık altında karşımıza çıkacağını söyleyebiliriz. 1) Toplumlara... 2) Bireylerin yalnızlığı...

Toplumların Yalnızlığı

En saygın Türk sosyologlardan biri kabul edilen Hilmi Ziya Ülken'in, "kültürler arasındaki temasın azalması" şeklinde tanımladığı² yalnız kalma durumu, geniş çerçevede toplumsal yalnızlığa işaret etmektedir. Dil, din, ırk, egemen siyasi irade ve farklı yerel kültürlerden kaynaklanan büyük ölçekli toplumsal yalnızlıklar, bir milleti evrensel norm ve değerlerden bütünüyle uzaklaştırıp kendi iç âleminde yaşamaya mahkûm eder. (Kuzey Kore, kısmen İran, eski Kamboçya ve büyük oranda Arap ülkeleri ile komünizmle idare edilen toplumlar gibi.) Bu tip toplumlar, genellikle oligarşik-diktatöryal bir yönetim anlayışıyla yönetilirler ve en ufak bir toplumsal sosyallığe ve reaksiyona dahi tahammül etmezler. İletişim çağının zirvesinin yaşandığı günümüzde internet ve buna bağlı gelişmekte olan teknolojik imkânların büyük oranda kısıtlanması ya da tümünden yasaklanması, bu durum için harika bir örnektir. Ancak örnek bununla da sınırlı değil... Toplumsal yalnızlığa mahkûm edilen toplumların kendi içlerinde de ayrı bir paranoya ve patoloji söz konusudur. Asosyallığe itilen bu tip toplumların direncinin kırılmasıyla otorite sağlayan

² Sosyoloji Sözlüğü, Hilmi Ziya Ülken, MEB Yayınları, İst. 1969, s. 321

idareciler, asosyallığın sosyallığe dönüşmesiyle kendi kişisel konumlarının sarsılacağı ya da tümüyle elden gideceği endişesiyle hareket ederler ve toplum üzerinde git gide büyüyen bir sindirme politikası yürütürler. Bu politikanın bir sonucu olarak, dünyanın farklı toplumlarıyla aralarına duvarlar örülen bu toplum, bir de kendi aralarına örülen duvarlarla yaşamak zorunda bırakılır. Bu tip toplumlardaki intihar oranlarının yüksek oluşunun en önemli sebebi de budur. Ve bu, olayın en acı tarafıdır. Evrensel anlamda yalnızlığa itilen toplumların, bir de kendi aralarında yalnızlaştırılması, üstesinden gelinemeyecek sosyolojik buhranların yaşanmasına etki eder. Söz konusu olan bu buhran da birtakım kitlesel olayları ve isyanları tetikler. Sonrasındaysa derin hayal kırıklıkları, toplu katliamlar ve büyük çaplı kitlesel trajediler kaçınılmaz hale gelir tabi.

İfade ettiğimiz nitelikteki toplum ve topluluklarda ağır basan kitlesel yalnızlık duygusu, çoğu zaman kendilerini kurtaracak bir "ruhani liderin" ya da bir "kurtarıcının" bir anda ortaya çıkacağı ve onları "dünyanın dayanılmaz acılarından kurtaracağı" düşüncesini doğurur. Aslında bu, bir tür arayıştır da! Sonraları koloniler halinde yaşamaya ve kendilerini dış dünyaya kilitlemeye başlayan bu toplumlar, ardından "ruhani lider" veya "kurtarıcı" olarak gördükleri kimsenin etrafında toplanırlar ve bütünüyle o kimsenin kontrolüne girerler. Bu aşamadan sonra tüm yaşanacaklar, o "kurtarıcının" merhametine (!) kalmıştır. Yakın geçmişte bu tür toplumların ve bu toplumlarla ilişkili kitlesel olayların (dahası felaketlerin) çok sayıda örneği bulunmaktadır.

Buna birkaç örnek verelim:

Toplumdan uzaklaşma ve yalnız kalma eğilimi sonrasında ortaya çıkan kitlesel buhranın en somut örneğine

Amerika’da, Jim Jones adlı sahte ve sapık bir din adamının (!) kurduğu “Halkın Tapınağı” adlı tarikatın kitlesel intiharında rastlıyoruz. 1978 yılında 900’den fazla müridiyle birlikte şehrin uzağındaki ormanlık bir alanda, “Jonestown” adını verdiği yerde yaşamaya başlayan Jim Jones, aynı yılın sonbaharında, etkisi altına aldığı kitleyle birlikte “dünyanın kendileri için artık yaşanacak güzellikte olmadığını” öne sürerek intihar etmiştir. İçlerinde çok sayıda bebeğin ve çocuğun da bulunduğu kitle, içine düştüğü karamsarlık ve buna bağlı gelişen nevrotik etkenlerle son derece acı bir biçimde korkunç bir felakete imza atmıştır.

Bu olayla ilgili birçok fotoğraf ve video kaydı ile birlikte, görgü tanıklarının ve bazı tarikat mensuplarının ifadeleri de internet ortamında mevcut. Hatta olayla ilgili ciddi haber kanallarının hazırladığı belgesel filmler dahi, bugün internet ortamında yayında.

Bu tür toplumsal buhranın bir başka acı örneği de 2000 yılında Uganda’da yaşanmıştır. Uganda’da “Tanrı’nın On Emri” adlı tarikata mensup bir grup insan, bir kasabada bir araya gelip uzun süre ilahiler ve şarkılar söyledikten sonra, bulundukları yeri ateşe vermek suretiyle intihar etmiştir. 650 kişilik bu depresif kitle, insanların içinde bulunduğu itilmişlik ve yalnız kalmışlık duygusunun nelere mal olacağına verilebilecek çarpıcı bir örnektir.

1993 yılında Vietnam’da Car Van Liem adlı bir kimsenin öncülüğünde 53 kişinin, 1994 yılında “Güneş Tapınağı”na mensup 48 kişinin, 1997 yılındaysa San Diego’da “Cennet Kapısı” adlı gruba mensup 39 kişinin, yaşadıkları toplumdan uzaklaşmak ve/veya kaçmak adına topluca intihar etmeleri de toplumsal yalnızlığın / yabancılaşmanın değişik örnekleri olarak karşımıza çıkar.

Bütün bu örneklerden elde edilecek sonuç ise toplumsal nitelikteki yalnızlaşma ve yabancılaşmanın, insanları psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilediği ve son derece trajik bir noktaya taşıdığıdır.

Kendi yaşadığı topluma karşı sorumluluk duygusundan yoksun olan insanların bir araya gelerek oluşturduğu bu tip anti sosyal gruplar, insanın genel anlamda sosyalleşmesinin ne denli önemli olduğuna da ciddiyetle işaret etmektedir. Demek ki, ilk yaratılırken yalnızlık duygusuyla yüzleştirilen insan, bizlere çok önemli mesajlar veriyor. Yalnızlığın, bir insan için son derece sevimsiz bir durum olduğu gerçeğini ortaya koyan o bildik olay, aslında sadece ilk yaratılmış insan için değil (bakılacak olursa) tüm insanlık için geçerli bir ders niteliğindedir.

Bireylerin Yalnızlığı

Bütün bunlar, yalnızlığın toplumsal boyutunu ortaya koyan gerçekler... Bir de toplumsal olmanın dışında, bireysel kapsayıcılığı olan gerçeklere bakalım: Her ne kadar toplumsal bakımdan ortaya çıkmış olan yalnız kalmışlık duygusu birçok açıdan bireysellikte paralellik arz etse de bunu toplumsallıktan ayıran en önemli fark, bireysel yalnızlık duygusunun bir anlamda diğerinden daha yaralayıcı olduğudur. Bireysel yalnız kalmışlık duygusu taşıyan insanların, toplumsal anlamdaki yalnız kalmışlığa oranla daha derin hayal kırıklıkları yaşamaları ve daha çözümsüz sorunlar üretmeleri sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.

Bireysel yalnızlıklar bazen dolaylı ya da dolaysız olarak toplumsal baskılardan veya bireylerin tutum ve davranışlarından kaynaklanacağı gibi, bazen de bilinçli bir tercih şeklinde

ortaya çıkabilir. Kişinin kendi özel tercihiyle yani. Şöyle: Zaman zaman günlük hayatın karmaşası sonucunda yoğun stres ve negatif enerjiyle yüklenen insanın, içinde yaşadığı toplumdan uzaklaşma arzusu, aslında çevresel etkenler sonucunda, kişinin kendi tercihiyle ortaya çıkan bir durumdur. İnsanın, ruhunu dinlendireceği, sağlıklı kararlar alabileceği sessiz ve daha ferah bir mekânda kalması, ondaki geçici ruhsal patolojik durumu ortadan kaldıracak; kendisini stres girdabından kurtaracak bir ortamın sağlanamaması durumundaysa bu patolojik durumun derinleşmesi ve kalıcı hale gelmesiyle sonuçlanacaktır. O halde insanın zaman zaman ihtiyaç duyacağı “ruhunu dinlendirme arzusuyla kısa süreli yalnız kalma durumunu” genel bir yalnızlık buhranı içinde değerlendirme gerekmektedir. Bu farklı bir durum. Bununla kısmen bağlantılı olarak, bakınız Arthur Schopenhauer “Okumak, Yazmak, Yaşamak” adlı kitabında ne diyor: “Akıllı adam, münzeviyane bir hayatı tercih edecektir. Hatta eğer büyük bir ruha sahipse büsbütün yalnızlığı seçecektir. Çünkü bir insan ne kadar kendi kendisine yeterse, başka insanlara o denli daha az gereksinim duyacaktır.” Mevlana da “İrfan ehline yalnızlık, tefekkür etmek için bir fırsat sunar.” demiyor mu? Dolayısıyla, bilinçli yalnız kalma arzusunu ayırıyoruz.

Peki, insan belli dönemlerde bir ölçüde sosyalliğin gereği olarak ortaya çıkan yalnızlık durumundan kurtulamaz ve bu bir davranış ve yaşayış mecburiyeti, problemi haline gelirse ne olur? Soruyu şöyle soralım: Bütün buraya kadar ifade ettiğimiz yalnızlık duygu ve durumundan kurtulamama ve sosyallikten mahrum kalma sonucunda, meydana gelecek olan şey tam olarak nedir?

Gelin, bu sorunun cevabı için bir gazete haberine bakalım:

9 Şubat 2010 tarihli Sabah gazetesi, internet baskısında şu başlığa yer vermiştir.

“Bilim adamları, insanların gerçekten ‘can sıkıntısından ölebileceğini’ tespit ettiler.”

Son derece çarpıcı bir haber... Haberin detaylarındaysa şu dikkat çekici cümleler yer alıyor:

“University College London’dan bir grup bilim adamı, hayatlarında çokça can sıkıntısı bulunan insanların kalp krizi veya felçten ölme riskinin, yaşamı eğlenceli bulanlardan daha fazla olduğunu bildirdiler. Araştırma, 25 yıl boyunca takip edilen 7 bini aşkın devlet memuru üzerinde yapıldı. 35-55 yaş grubundaki memurlara sıkıntı seviyeleri soruldu ve araştırmaya katılanlar arasında ölen olup olmadığına bakıldı. Deneklerden sıkıntılı olduğunu söyleyenlerin erken ölme riskinin %40 daha fazla olduğu ortaya çıktı.”³

Haber hakikaten dikkat çekici... Demek ki, yalnızlaşan, asosyalleşen, başka insanlarla sağlıklı ilişkiler kurmaktan mahrum kalan insan, içine düştüğü can sıkıntısının ruhtaki daha derin bölgelere nüfuz etmesi ve depresif tutum ve davranışlara dönüşmesiyle hayat yolculuğunun sonuna gelebiliyor. O halde insanın sosyal olma çabası; çevresel faktörler her ne olursa olsun, gerek evde, gerekse çalışma ortamlarında dikkatle üzerinde durulması gereken bir konudur. Çeşitli sebeplere bağlı sıkıntılar, depresyon hali, öfke, çaresizlik ve şaşkınlık gibi durumlar insanın ruhsal ve bedensel zayıflığa karşı direncini kıracağı gibi, bu durumun derinleşip kronik bir hal alma ve onarılması güç hastalıklara sebep olma riskini de beraberinde getirecektir.

³ www.sabah.com.tr/Dunya/2010/02/09/gerçekten_can_sikintisinden_olebilirsiniz

Yapılan bir başka çalışmanın sonucuna göre, kronik stres gibi yalnızlığın da bağışıklık sisteminde çeşitli işlevsel bozukluklarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Örneğin vücuttaki “herpes (uçuk) virüs” grubunun sosyal ilişkileri zayıf olan ve daha çok yalnızlığı tercih eden insanlarda, arkadaş çevresi geniş ve sosyal hayatta daha aktif olan insanlara oranla, yoğun bir şekilde ortaya çıktığı görülmüştür. Öte yandan, vücutta strese bağlı inflamasyon (iltihap) proteinlerinin de daha fazla ürettiği tespit edilmiştir. Bu proteinlerin fazla miktarda üretilmesinin ise kronik inflamasyona ve paralelinde kalp ve damar hastalıklarına, Tip 2 diyabete, kireçlenmeye, romatizmaya ve Alzheimer’a sebep olduğu biliniyor. Ayrıca aşırı hassasiyet ile iradede zayıflık ve kırılganlık gibi psikolojik sorunlara kapı açtığı; vücutta işlevsel gerileme ve erken yaşlanma gibi birçok rahatsızlığa davetiye çıkardığı da yine yapılan araştırmaların sonucunda elde edilen bilgiler.⁴

Evet... Yalnızlık ve can sıkıntısı korkunç şeyler... Bu noktada gelin bir kez daha Arthur Schopenhauer’a kulak verelim. Schopenhauer, “Okumak, Yazmak ve Yaşamak” adlı eserinde mutluluğun iki temel düşmanı olduğunu dile getiriyor ve bunları “ıstırap” ve “can sıkıntısı” şeklinde kategorize ediyor. Can sıkıntısı, mutluluğun en büyük düşmanıdır, diyor yani.

Hangi Yalnızlık?

Peki, sürekli vurguladığımız bu “yalnızlık” durumundan kastettiğimiz şey tam olarak nedir? Yalnız olmak, yalnız kalmak, yalnızlaşmak ne demektir? Şimdi kısaca buna bakalım:

⁴ www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/yalnizlik-bircok-rahatsizligi-tetikliyor

Hemen söylemeliyim ki, burada yalnızlıktan kastettiğimiz şey, temelde yeteri kadar sosyal olamama durumudur. Bir kısım yazarların ya da sanatçıların veya herhangi bir kimsenin geçici, kısa süreli yalnızlıkta kendileriyle baş başa kalarak yeni eserler ortaya koymak ya da dinlenmek adına sergiledikleri yalnız kalmaya yönelik çabalar, anlaşılabilir bir yalnızlıktır. Kastettiğimiz yalnızlık bu değildir. Kastettiğimiz, hissedilen yalnız kalma arzusunu, sürekli ve uzun soluklu bir resme dönüştürüp bir yaşam biçimi şekline sokarak normal bir davranışmış gibi pratikleştirmektir. Tabii, böyle bir davranış sağlıklı bir sosyolojik tercih olmayacaktır. İnsanların zaman zaman kendilerini dinlemeleri ve dinlendirmeleri, olaylara ya da insanlara dair çeşitli fikirler üretmek ve bir anlamda “filozofça” bir duruş sergilemek adına inzivaya çekilmeleri elbette müspet karşılanabilir. Bu, doğal olarak anlaşılabilir. Ancak insanın kendi ruh dünyasına dalarak, kendi sesini duyma ve dinleme arzusunu tamamlamak adına ortaya koyduğu yalnızlık olgusuyla; bir alışkanlık haline getirilen, toplumdan, olaylardan ve insanlardan sürekli kaçma ve uzak durma arzusunu keskin çizgilerle ayırmak gerekiyor.

Anlaşılmama Hissi

İnsanın kendisini istemeden yalnız hissettiği durumlar... Yaşadığı toplumda birçokları tarafından anlaşılmadığı hissi...

Aslında, yalnızlığı bir insanın tek başına sessiz ve kimsesiz bir mekânda kendisiyle baş başa kalması olarak düşünmek de doğru olmayacaktır. Zira bazen büyük kitleler içinde olduğu halde kendisini korkunç bir yalnızlık nehrinde sürüklenirken bulan insanların olduğunu iştmişizdir. Dünyaca ünlü roman ve öykü yazarı Franz Kafka’nın “Benim yalnızlığım

insanlarla doludur.” şeklindeki ifadesi belki de buna verilebilecek uygun bir örnek olabilir. Bu sözden yola çıkarak iki farklı saptamada bulunabiliriz: Bunlardan ilki (ki, bu çok iyimser bir bakış açısidir) insanın yalnızken aslında yalnız olmadığı, istendiğinde yalnızlığın içinde dahi farklı sosyal bağları kurabileceği şeklindedir; ikincisiyse, insanın, ne kadar büyük kalabalıklar içinde yaşarsa yaşasın, kendisini yalnız hissettiği durumdur. Bu bir paradoks olabilir. Aslında her ikisi de sosyolojik açıdan kusurludur. Çünkü temelde insan çok eski çağlardan bu yana topluluklar halinde yaşamış ve bunu geniş çerçevede evrensel bir biçimde sürdürmüştür. Dolayısıyla, insanın kendisini her daim kalabalıklar içinde hissetme arzusu sorunlu olduğu gibi, her daim büyük bir yalnızlık içinde hissetme arzusu da patolojiktir.

Temelde son derece hassas bir çizgiyle birbirinden ayrılan bu paradoks ekseninde yalnızlığı tanımlamak ihtiyacı duyduğumuzda, “Bazen şefkat dolu bir sığınak şeklinde karşımıza çıkarken, bazen de sonu büyük ıstırap ve acılarla noktalan bir vahamettir.” diyebiliriz. “Acılar, paylaşıldıkça azalır.” deyiimi de esasında, mutlu ve huzurlu bir yaşamı sürdürmek için insanın sosyal olmasını ve diğer insanlarla iletişim halinde yaşaması gerektiğini işaret etmektedir. Bazen insanın iş ya da ailevi sebeplerle sorun yaşaması ve bu sorunları iç dünyasında yorumlayıp kendince çözüm yolları araması oldukça olağandır. Ancak bu tip problemlerin baş edilemez boyutlara gelmesi durumunda, insanın içine düştüğü buhranı, bir ruhsal problem ya da bir paranoya haline dönüşmeden yakınlarıyla paylaşması ve buna ilişkin çözüm yolları arayışına girmesi oldukça faydalı bir davranış olacaktır. Öyle ki, gerek iş ve gerekse ailevi ortamlardan kaynaklanan problemlerin temelindeki gerçek sebebin tam olarak ne olduğunu, çoğu zaman birey kendisi tespit edememektedir. Bazen insan sadece

aynada görebildiği “kendisinin” iç âlemini görececek yetenekte olmayabilir. İnsanın, kendi iç dünyasına inip (bir anlamda psikanaliz yaparak) yaşadığı sorunları en ideal biçimde tespit etme zorluğuyla baş başa kaldığında, bu durumu bir arkadaşına ya da konunun uzmanı bir kimseye taşıması, sorunun tespit ve teşhis edilmesi açısından önemli olabilir. Ancak buradaki asıl mesele, kişinin bu bilince sahip olması ve ortada bir “problemin” olduğu saptamasını yapabilmesidir. “Acılar, paylaşıldıkça azalır.” deyiimiyle kastedilen de işte budur. Aksi halde insanın bir kısım problemlerle tek başına mücadele etmesi, genelde başarıyla sonuçlanmaz. Tüm gerekli eksikliklerin giderilmesine ilişkin telkin ve tedavi faktörlerine sırtını dönen, yalnızlık ve asosyallik bağlamında hayatını sürdürme eğiliminde olan insanların bedensel sağlıklarının da kısa sürede bozulduğu ve bu durumdaki insanların Alzheimer ve demans gibi hastalıklara yakalandıkları da bilimsel bir gerçektir.

Konunun anlaşılması bakımından şu araştırmayı dikkatlere sunalım: Amerika Birleşik Devletleri’nin Utah kentindeki Brigham Young Üniversitesi’ndeki bilim adamlarının yaptığı araştırmaya göre iyi bir dost, arkadaş ve tanıdık çevresi olan insanların hayatta kalma şansı %50 daha fazladır⁵. Hatta aynı bilim adamlarının, yeteri kadar sosyal olmayan, salt somut anlamda insanlarla iletişim kuramayan ve kendisini yalnızlığa mahkûm eden insanların durumunun, aşırı kilolu ve sigara bağımlısı insanların durumundan daha kötü olduğuna dair tespitleri de bir başka gerçek... Ayrıca doğru evlilik yapmış insanların, evli olmayan insanlara göre daha mutlu ve huzurlu bir hayat sürdürdükleri de yine bu konuda yapılan bir başka araştırmanın sonucu...⁶ Demek

⁵ www.internethaber.com/yalnizlik-sigara-kadar-zararli-277521h.htm

⁶ M. Ruhat Yaşar, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c.17, S.1, s.237-260, Elazığ 2007

ki, sürekli yalnız kalma arzusu ya da mecburen böyle bir sonuca mahkûm olma durumu her bakımdan kusurludur. Zira insan sosyal bir varlıktır; sağlıklı bir birey olarak yaşamak için doğumuyla birlikte hayat boyu başka insanların varlığına da ihtiyaç duyar.

Doğumla Başlayan Sosyalleşme Durumu

Şimdi bu son cümleyi bir miktar detaylandırarak devam edelim: İnsan, doğumuyla birlikte başka insanlara bağımlı olarak yaşar. 0-2 yaş arası bebeklik döneminde başlayan bu durum, 2-6 yaş arası ilk çocukluk ve 6-11 yaş arası ikinci çocukluk döneminde de sürer. Bu bağımlılık durumu 11-13 yaşlarında başlayıp, dolaylı faktörlerle birlikte 18-20 yaş civarı sona eren ergenlik devrine kadar kısmen devam eder. Bu yaşlar arasında hayatta kalabilme ve sonrasında hayatını devam ettirebilme, birey için son derece önemli bir durumdur. Zira hiçbir bebek kendisine bakan bir kimse olmazsa hayatta kalamaz; hiçbir çocuk da sokaklarda tek başına yaşayarak her bakımdan sağlıklı bir fert sıfatıyla toplumda kendisine saygın bir yer edinemez. Aileye bağlı olarak barınma, yeme-içme ve eğitim görme gibi işlevler de bu bağlamda sürer gider. Yani insanların hayatta kalabilmeleri ve toplumda sorumluluk sahibi saygın bir kimse olabilmeleri için öncelikle bir aileye, sonrasında gerekli donanımlarda bir çevreye ve etkin sosyal ilişkilere sahip olmaları gerekir. İnsan, hayatının her döneminde ihtiyaç duyduğu/duyacağı bu sosyallik haline karşı çıktığındaysa, önceki sayfalarda ifade ettiğimiz sosyolojik ve psikolojik sorunlarla yüz yüze kalır. O halde diyebiliriz ki, ruhsal ve bedensel anlamda sağlıklı her insan, temelde sosyal olmak zorundadır!

Teknoloji ve Sosyalleşme

Gelelim bu önemli sorunun bir başka boyutuna; milyonlarca insanı yakından ilgilendiren boyutuna...

Bugünün dünyasına baktığımızda modern insanın, iletişimin ve iletişim çağının getirdiği tüm imkânları sonuna kadar kullandığını görüyoruz. Bu anlamda, bundan elli yıl önceki dünya ile günümüz dünyasının önemli ölçüde benzeşmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Cep telefonu ile başlayan iletişim devrimi hiç beklenmedik bir hızla, her biri bir başka devrim niteliğindeki gelişmelerle hayatımıza girmeye devam ediyor. Teknolojisiz, neredeyse adım atamaz hale gelen günümüz dünya insanı, bu önemli gelişmelerin sadece hayatına kattığı kolaylıklar noktasında bilgiliyken, kendisine ve topluma vurduğu darbelerden tamamen habersiz durumdadır. Bu önemli hususun farkında olan konunun muhatapları ve iletişim uzmanlarıysa, maalesef tehlikenin kısmen tıbbi boyutuyla ilgilenmekle yetinmektedirler. Bu ilgilenme de göz, bel ve boyun sağlığına ilişkin tavsiyelerden ileri gitmemektedir.

Peki, Tehlike Nedir?

Büyük sermaye sahiplerinin ve küresel kapitalist güçlerin ısrarla göz ardı ettiği tehlikelerden en önemlisi, teknolojinin ve her yeni teknolojik aygıtın insan hayatına kontrolsüz bir biçimde girdiği ve insanları önüne geçilmez bir yalnızlık ve asosyalite mahzenine hapsedtiğidir. Tehlike budur! Bunun paralelinde derin yara alan ruh ve beden sağlığı, kontrolsüz bir biçimde çoğalan asosyalite, buna bağlı ortaya çıkan toplumsal buhran, cinayetler vs... Gelişen teknolojinin insan hayatına vurduğu bir başka büyük darbeyse, insanı bilgisayar ve cep telefonlarına bağımlı kıldığı, sosyal olmayı büyük oranda

ortadan kaldırdığı ve insanları gerçek dünyadan koparıp, sanal, kirli ve yapayalnız bir dünyada yaşamaya mahkûm ettiğidir.

Bill Gates'ten Çarpıcı İtiraflar

Temelleri İngiltere'de atılan Sanayi Devrimi ile beraber makinelerle ve makineleşmeyle tanışan insan, sonraki yıllarda artarak devam eden sanayi alanındaki yenilikleri hem işyerlerinde hem de özel hayatlarında uygulamaya başladı. Sanayi Devrimi her ne kadar insan hayatını kolaylaştırmayı hedef alan yeniliklerle yakın tarihi selamlamış olsa da, insanlar bu kolaylaştırmanın nelere mal olduğunu (artan hastalıklar gibi) sonraki dönemlerde yaşayarak öğrendiler. Zira bugün, geçmişte makinelerle, iş ve ev hayatını kolaylaştırmayı esas alarak gelişen bilim ve teknoloji, bilinçsizce ve kontrolsüzce insan hayatına girmesinin acı sonuçları görülebiliyorsa; bugün de aynı şekilde bilinçsizce ve kontrolsüzce insan hayatına girdiği görülmeli ve ileride muhtemel acı sonuçlarla muhatap olmamak adına gerekli önlemler alınmalıdır. Geçmişe oranla, bilgiye çok daha kolay ve pratik bir biçimde ulaşabilen modern çağ insanı, bilim ve teknolojinin zararlı etkilerini öğrenmek için de gerekli bilginin arayışı içinde olmalıdır.

1990'ların başından itibaren iletişim teknolojileri alanında öylesine hızlı ve baş döndürücü gelişmeler yaşandı ki, teknoloji dünyasının mimarları bile bu akıl almaz hızı yorumlamakta güçlük çektiler. İşin en ilginç yanıysa, böylesine büyük bir hızla gelişen teknolojinin, insanı, içinde bulunduğu "gerçek" problemlerden kurtaramadığı şeklindeki iddialardı. Böylece, gelişen teknolojiye paralel olarak, teknolojinin insanlığın sorunlarını ne ölçüde çözdüğü ya da çözemediği tartışılır hale geldi. Bu tür tartışmaların içinde yer

alan isimlerden biri de bizzat dünyanın en büyük bilgisayar şirketinin sahibi... Evet, dünyanın en büyük yazılım şirketi olan Microsoft'un başındaki isim: Bill Gates... Gates, çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarda "Teknoloji işe yaramadı!" diyordu. "Teknoloji işe yaramadı!" "Teknoloji işe yaramadı!" derken⁷ belki de teknolojinin zirvesinde olmasından dolayı sahip olduğu sorumluluk duygusunun bir gereği olarak böyle bir itirafta bulunuyordu. Bilemiyoruz.

Bir süre önce Seattle'da katıldığı bir konferansta dinleyenleri adeta şaşkına çeviren sözlerle imza atan Gates: "6 milyar insanın yarısı, günde 1 doların altında gelire sahipken, onlara su ve yiyecek taşımamız, bilgisayar değil!" şeklindeki sözleriyle konferansa damgasını vuruyordu. Aslında Gates, devamında, gelişen teknolojiyi yorumlarken: "İnsanların avuç içi bilgisayarlara değil, ekmeğe ve temiz suya ihtiyacı var!" şeklindeki sözleriyle ciddi bir sosyal yaraya işaret ediyordu. Bilgisayar teknolojilerinin, insanlığın "gerçek dertlerine" çözüm üretemediğini vurgulayan Gates, neden durup dururken böyle bir açıklama yapmak gereği duymuştu? Gates'in hissettiği şey sorumluluk duygusu muydu sadece? Onu bu sorumluluk duygusu mu böyle konuşmaya mecbur bırakmıştı acaba?

Bugün gelişen bilgisayar teknolojileri sebebiyle belki insanlık için son derece faydalı çalışmalar yapılıyor. Evet... Ancak insanlık tarihinin en büyük suçları da işleniyor, en ağır bedeller de ödeniyor, en korkunç trajediler de yaşanıyor. Öyle değil mi? Bill Gates, tüm bu realitenin bir bakıma müsebbibi olarak görüyor olabilir miydi kendisini? 1942 yılında atom bombasını geliştiren ekibin başında yer alan Robert J. Oppenheimer'ın "Tanrım! Ben ne yaptım böyle!" ünlemiyle,

⁷ www.bigpara.com/haber-detay/genel/yoksulluga-savas-acti/340293/

içinde bulunduğu duygusal çöküntüyü ve pişmanlığı ifade ettiği gibi... Bill Gates'in "Bilgisayar sorunları çözmiyor." cümlesiyle yaptığı saptama: "Dünyanın önemli bir bölümü bilgisayar olmadan önce de açlık ve sefalet içerisinde yaşıyordu; bilgisayar olduktan sonra da durum aynı!" açıklamasıyla ne kadar anlam kazanıyor! Bugün, Afrika insanının açlıktan ve kısıtlı kirli su kaynaklarından dolayı yok olduğunu, teknolojinin Afrika insanının çaresizliğine ve yalnızlığına çözüm üretilmediğini artık tüm dünya biliyor; Bill Gates gibi... Üstelik küresel güç odaklarının Afrika insanına bakışı değişmediği sürece, sürekli gelişmekte olan bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri ne işe yarardı ki!

Bu arada ekleyelim: 10 Ocak 2018 tarihli www.ntv.com.tr adlı haber sitesinin haberine göre, JP Morgan Healthcare konferansında konuşan Bill Gates, en büyük hedefinin bulaşıcı hastalıklar ve buna yol açan sorunların önüne geçmenin çözümünü bulmak olduğunu söylüyor. Uzun zamandır Afrika başta olmak üzere, dünyanın birçok bölgesindeki yoksul insanlara yaptığı yardımlarla gündeme gelen Bill Gates, eşi Melinda Gates ile birlikte kurdukları vakfın çalışmaları kapsamında hayır işlerine yoğunlaşmış durumda. Çiftin şahsi servetleriyle 19 milyar dolar ile kurdukları vakıf, AIDS, HIV, çocuk felci ve fakirlikle mücadele konularında çalışmalar yapıyor. Gates çiftinin bu çalışmaları, umarız dünyanın diğer milyarderlerine de örnek olur.

Dünya'nın en ünlü markalarından biri olan Apple'ın kurucusu Steve Jobs da aslında bu konu etrafında birçok defa çarpıcı açıklamalarda bulunmuştur. Mesela Jobs, insan için en önemli değer, kendisini ve kendi iç sesini dinlemek olması gerektiğini ifade etmiştir. Ona göre, insan gerektiğinde tüm dış dünyaya kulaklarını tıkamalı ve kendisiyle baş başa kalmalıdır. Tabi bu, insanın kendisine zaman ayırması ve saygı

duyması anlamına karşılık geliyor. Burada ince bir perde var. Bakınız mesela şöyle diyor Steve Jobs: "Zamanınız kısıtlı... Bu yüzden başka insanların gürültüsünün, kendi kalbinizin sesini duymanızı engellemesine izin vermeyin!" Iphone, Ipad, Ipod, Macbook gibi dünyanın en prestijli ürünlerine imza atmış olan bir iş adamının tavsiyelerini kesinlikle dikkate almak gerekiyor.

Yalnızlık, can sıkıntısı, patoloji ve daha başka şeyler... Olayın bir de bağımlılık boyutu var. Bu ise çok daha farklı bir mesele... Konuyla ilgili Deutsche Welle Türkçe haber sitesi, 17 Şubat 2014 tarihinde önemli bir habere imza atmış. Haber bize şu çarpıcı bilgileri veriyor: Almanya'nın Bonn kentindeki bir grup araştırmacı, cep telefonu bağımlılığına ilişkin bir program geliştirmişlerdir. "Menthall" adlı ücretsiz dağıtılan bu programla, telefon kullanıcılarının bağımlılık derecesi ölçülüyor ve kullanıcılar özel bir sistemle uyarılıyor. Programın işleviyle ilgili bir çalışma yapan Bonn Üniversitesi'nde görevli psikolog ve bilgisayar uzmanlarından oluşan özel bir ekip, 6 haftalık bir çalışma kapsamında 50 öğrencinin davranışlarını takip etmişlerdir. Çalışmanın sonunda elde edilen rapora göre, bir kullanıcı her 12 dakikada bir akıllı telefonunu kontrol etmiştir. Araştırma yöneticilerinden psikolog Dr. Christian Montag, elde edilen sonuçları "korkunç" olarak nitelendiriyor. Cep telefonunun günde 80 kez kullanıldığını dile getiren Montag, deneklerin dörtte birinin cep telefonunu günde iki saatten fazla kullandığına dikkat çekiyor ve durumun vahametinin altını çiziyor. Son derece trajik bir durum. Bağımlılık konusuna ileriki sayfalarda özel olarak değineceğiz.

Şimdi... Bu iki örnek, bize işin sadece bilinen bir iki boyutunu gösteriyor. Peki, teknolojinin kontrol altına alınmaması durumunda, insanı başka ne gibi problemler ya da felaketler bekliyor olabilir? Kontrolsüz bir biçimde insan hayatına

dâhil edilen teknoloji, kısa ve uzun vadede insan hayatını nasıl etkiler ve ne gibi sonuçlar doğurur? Çok önemli sorular bunlar... Aslında bu sorulara kitabımızın ilk sayfalarında kısmen değinmiştik. Cevabı burada bir kez de yüksek sesle tekrarlayalım: Evet, birçok felaketin yanında büyük oranda yalnızlık! Teknolojik yalnızlık! İnsan hayatına kontrolsüz bir biçimde giren, bir filtreleme işlemine tabi tutulmadan özüm-senen teknoloji, hem sağlık hem de sosyolojik yönden ciddi bir tehdit faktörü haline gelmekte ve başta korkunç bir yalnızlığı doğurduğu gibi, asosyal ve suça eğimli kimselerin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. (Tehdit altındaki kesim öncelikle çocuklar ve gençler tabi...) O halde teknoloji mu-hakkak belli filtrelerden geçirilmeli ve bu sayede kontrol altına alınmalıdır.

Çocuklar Tehdit Altında

Dönemin TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu Alt Komisyonu Başkanı Ak Parti İstanbul Milletvekili Mustafa Ataş, bu konuyla ilgili son derece önemli tespitlerde bulunmuştur. Mustafa Ataş'a göre TV dizileri ve internet, çocukların suça meyilli hale gelmesinde çok önemli bir yere sahiptir.⁸

Mustafa Ataş başkanlığında 2010 yılında Kayseri'nin İncesu ilçesindeki çocuk cezaevinde çeşitli incelemelerde bulunan komisyon üyeleri, inceleme ve araştırmalarının sonunda yaptıkları açıklamada, yurdun birçok şehrindeki çocuk cezaevlerinin müşahade altına alındığını ifade etmişlerdir. Ayrıca buralarda kalan çocuklarla ilgili yapılan incelemelerin sonucunda, birçok çocuğun TV dizileri, cep telefonu, bilgisayar ve

⁸ www.mustafaatas.com/tv-dizileri-ve-internet-cocuklari-suca-itiyor/

internete adeta bağımlı yaşadığı ve buna bağlı olarak da suç işleme eğilimine girdikleri vurgulanmıştır.

Konuyla ilgili haber, 30 Ocak 2010 tarihli çeşitli gazetelerde şu çarpıcı cümlelerle yer almıştır: “Çocuk ve Gençlerde Artan Şiddet Eylemleri İnceleme Komisyonu’nda 260 okulda 29 bin öğrenciye yönelik araştırma yaptıklarını bildiren İstanbul Milletvekili Mustafa Ataş, bu çalışma sonuçlarına göre, çocukların, okuldaki en çok televizyon veya bilgisayar başında vakit geçirdiğini vurguladı.”⁹

Konunun takipçisi olacaklarını her fırsatta dile getiren ve bu alanda son derece önemli çalışmalara imza atan Mustafa Ataş, cezaevlerindeki çocuklarla ilgili yaptıkları çalışmalara yönelik şunları kaydetmiştir:

“Bu çocuklar, gençler bizim çocuklarımız... Bu gibi yerlerde hayatlarını geçirmelerini istemiyoruz. Öncelikle suçları önlememiz, suça neden olan etkenleri ortadan kaldırmamız gerekiyor. Gençlerimizin hayatlarının en güzel çağını cezaevinde geçirmelerine üzülüyoruz. Hepimize toplum olarak ciddi sorumluluklar düşüyor. Ailelere, eğitimcilere, topluma sorumluluklar düşüyor. Tüm cezaevlerinde edindiğimiz izlenimlere ve resmi makamlardan aldığımız önerilere göre, televizyon dizileri ve internetin olumsuz etkileri, çocuklarımızı suç işlemeye itiyor. Denetim sıklaştırılmalı ama her internet kafeye de bir polis dikemezsiniz. (Bugün Türkiye’deki kayıtlı internet kafe sayısı 22 bindir. Editör.) Aileler, çocuklarının, arkadaşlarının seçimine çok dikkat etmeli! Baskı uygulamadan çocuklarının ne yaptığı ile ilgili daha dikkatli olmalı! Tehlikelerden uzak tutmak için çocuklarımıza gerekli hassasiyet gösterilmeli! Özellikle ergenlik çağındaki çocuklarımız daha çok

⁹ www.haber7.com/haber/20100129/Atas-TV-programlari-cocuklari-suca-itiyor.php

suça meyilli bir süreçten geçiyor. Çocukluk ile gençlik arasındaki süreçte gördüklerini taklit etme eğilimi gösteriyorlar.”¹⁰

Komisyonunda görev alan, dönemin CHP Denizli Milletvekili Ali Rıza Ertemur da İncesu Çocuk Cezaevi’ndeki incelemelere katılmış ve Mustafa Ataş’ın sözlerine destek vererek, çalışmaların aynı yönde hassasiyetle süreceğini ifade etmiştir.

Bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin, başta çocuklar olmak üzere tüm insanların olumsuz yönde etkilenmelerinde önemli payı olduğunu dile getiren uzmanlarsa, şiddete eğilimli bireylerin ortaya çıkmasının felaketin sadece bir boyutu olduğunu, buna yönelik gerekli adımların atılmamasının ileride daha büyük problemlere neden olacağını ifade ediyorlar. Bilgisayar, televizyon ve internet başında “kontROLSÜZCE” geçirilen her dakikanın, insanın ruh dünyasına adeta darbe vurduğunu ve yalnız kalma yolculuğunu tetiklediğini dile getiren uzmanlar, burada “kontrol” sözcüğüne dikkat çekiyor ve bunun teknolojiden uzak durulması anlamına gelmediğini söylüyorlar. Yine, gelişen bilgisayar teknolojileriyle birlikte, her yaşta insanın bilgisayar başında geçirdiği zamana işaret eden uzmanlar “Başta çocuklar olmak üzere, çeşitli yaş gruplarına mensup bireyler, zamanlarının çoğunu bilgisayar başında geçiriyorlar. Bu durum onların gerçek/sosyal hayattan kopmalarına sebep oluyor. Katıldıkları oyun ve sanal sohbet gruplarını daha fazla özümüyorlar ve buna bağlı olarak da kişilik kırılmaları yaşıyorlar.” sözleriyle konuya açıklık getiriyorlar. Bu konu üzerinde çok çeşitli çalışmalara imza atmış olan birçok sosyolog, bilgisayar ve internet dünyasında kurgulanan yapay dünyanın çocukları ve kısmen yetişkinleri olumsuz yönde derinden etkilediğini, kimi zaman gerçek dünya ile

¹⁰ www.mustafaatas.com/tv-dizileri-ve-internet-cocuklari-suca-itiyor/

sanal dünya arasında sıkı bir ilişki kurulduğunu, bununsa gerçek hayatta yaşama zorluğunu doğurduğunu vurguluyor. Sanal dünyanın ve denetimsiz internet kullanımının çocuklar üzerinde, dış dünyayı anlama ve algılama bakımından önemli sorunlara neden olduğunu ısrarla vurgulayan sosyologlar, özellikle eğitimcilere ve bilişim teknolojileri alanında görev yapan akıl insanlara önemli görevler düştüğünü ifade ediyorlar.

Kalp ve damar sağlığı uzmanı Dr. Ersin Sarıçam ise teknolojinin insan hayatına girmesinin hayatı daha kolay ve yaşanılır kıldığını, öte yandan kullanımına gerekli özenin gösterilmemesinin çeşitli sosyolojik ve psikolojik sorunlara kapı araladığını ifade ediyor. Dr. Ersin Sarıçam, son dönemde yaşanan kalp sağlığı sorunlarının kısmen bilgisayar teknolojileriyle de ilgili olduğunu, bilgisayar oyunları başında geçirilen uzun saatlerin, oyundaki aksiyonun da uzun süre yaşanmasına bağlı olarak kalp hastalıklarını tetiklediğini, özellikle beyin dalgalarını olumsuz yönde etkilediğini vurguluyor. Sarıçam, konuyla ilgili olarak şunları söylüyor:

“Başta çocuklar ve gençler olmak üzere birçok insan, son derece yoğun aksiyon sahneleri içeren oyun programlarını kullanıyor. Bu oyunlar etkileyici ses ve video görüntüleri içeriyor. Kalbe saatlerce korku ve heyecan uyarımı pompalayan ses efektleri, kalpte çarpıntı ve ritim bozukluğuna neden oluyor. Bu da kalp krizini tetikleyen önemli bir faktör.. Ayrıca uzun süre oynanan bilgisayar oyunları, insanları ruhsal yönden etkilediği gibi bedensel yönden de yoğun bir biçimde etkisi altına alıyor. Bel ve boyun ağrıları, eklem ağrıları, uykusuzluk ve sağlıklı düşünememe gibi rahatsızlıklara sebebiyet veren kontROLSÜZ bilgisayar kullanımı, muhtemel kalıcı hastalıklara da zemin hazırlıyor.”

Dr. Ersin Sarıçam tespitlerinde çok haklı! Meslektaşımın sözlerine ek olarak şunları da söyleyebiliriz: Kalp ile birlikte beyin de uzun süreli ve kontrolsüzce kullanılan bilgisayar-dan olumsuz yönde etkilenmektedir. Beynin alfa, beta, gama, delta ve teta gibi özel dalgalara sahip olduğu ve bu dalgalara hayati fonksiyonları ifade ettiği bilinmelidir. Uzun süreli bilgisayar kullanımı dolayısıyla radyasyona da maruz kalan kullanıcı, kalbe ek olarak çeşitli beyin rahatsızlıklarıyla da karşılaşma riski altında olacaktır. Bu tip rahatsızlıklarsa tipik eklem ağrıları gibi nispeten belli süreli tedavilerle atlatılacak türde olmayacak, daha uzun süreli tedavileri gerekli kılacaktır.

Fikrine başvurduğumuz bir başka meslektaşımız Dr. Turgut Özcan ise yaptığı kapsayıcı açıklamayla konunun önemine işaret ediyor ve hem bireyleri hem de aileleri daha dikkatli olmaya ve daha titiz davranmaya sevk edecek tespitlerde bulunuyor.

Dr. Turgut Özcan'ın açıklamaları şu şekilde:

Teknoloji sadece bilgisayar, notebook ya da tabletlerle sınırlı değil. Zira teknoloji, yeni gelişmelerle birlikte artık ceplerimize kadar girmiş durumda. Teknolojiye bu denli kolay ulaşılabilir olmanın avantajlarının yanında maa- lesef çok vahim dezavantajları da var.

Akıllı telefonlar sayesinde 7/24 saat ulaşılabilir olan teknoloji, eğer kontrolsüzce kullanılırsa, özellikle aile içi iletişime ciddi manada zarar vermektedir. Burada her bireyin eşit oranda kabahati olmakla beraber, evin büyükleri olmaları hasebiyle, asıl sorumlu olan ebeveynlerdir. Zira teknolojinin doğru kullanımının sağlanması ve belli kurallara oturtulması, ailede çocukların değil anne babanın sorumluluğundadır. Bu anlamda ortada bir sorun varsa, esasen sorun çift taraflıdır. Kontrolsüz bir şekilde oyun veya internet âlemine dalan çocuklar evin büyükleriyle iletişimi kestikleri gibi, iş veya görev bahanesiyle teknolojiye kontrolsüzce bağımlı olan büyükler de aileye karşı yükümlü oldukları asli vazifelerini bir kenara itip, çocukları ve eşi dâhil ailenin tüm fertleriyle iletişimi koparabilmektedirler. Aslında birçok kamu veya özel kurumun da bu hususta düzenleme ve uygulamalar yapması gerekmektedir. Madem internet bağımlılığı DSM-IV kriterlerine göre bir hastalık olarak tanımlanmış, o halde olayı tıpkı uyuşturucu ve tütün bağımlılığıyla mücadele gibi bir anlayışla ele almak gerekmektedir.

Kontrol altına alnamayan teknoloji yüzünden ev ne kadar kalabalık olursa olsun, büyük bir manevi buhran, ciddi sevgi ve şefkat yoksunluğu hissedilebilmektedir. Çocukların temel manevi gıdaları, ebeveynin ilgi ve alakaları tam olarak verilememektedir. Bu da aile içinde çatlaklara yol açmaktadır. Oysa teknolojinin her ortamda kullanım şartlarının belirlenmesi gerekmektedir. Tamamen yasaklamak çözüm olmadığı gibi, birçok işin de aksamasına yol açabilmektedir.

Binaenaleyh, eve girildiğinde akıllı telefonların tıpkı elbiseleri astığımız gibi bir telefonluğa asılması ve şarja bağlanması, sadece belli periyotlarda kontrol edilmesi, özellikle evdeyken üzerimizde bulundurulmaması büyük önem arz etmektedir. Bilgisayar, notebook veya tablet türü cihazlar da belli mekanlarda ve belli kurallar çerçevesinde kullanılmalıdır. Hangi uygulama, hangi program ve hangi web sayfalarına girileceği önceden belirlenmeli ve yararlı olanlar tercih edilmelidir. Burada televizyon ile bilgisayar arasındaki ayrım da çok önemlidir. Stabil ve daha az faydalı olan televizyon yerine, aktif ve daha faydalı olan bir bilgisayar programı tercih edilebilir. Kontrolsüz kullanıldığında psikolojik ve sosyal açıdan hem ailede hem de toplumda ciddi hastalıklara yol açabilen teknolojiyi, aslında kontrol edilebildiğinde tam tersine eğitim ve terapi amaçlı, hayatı kolaylaştıran bir nimet olarak da değerlendirmek mümkündür.

Netice itibarı ile teknolojiyi zararlarından ötürü yasaklamak yerine, faydalı yönlerini ön plana çıkararak daha kullanışlı hale getirmek mümkündür. Özellikle üniversite çağına gelmemiş olan çocuklara sırf gerekli diye akıllı telefon almak yerine ucuz telefonlar almak daha doğru bir yöntemdir. Çünkü akıllı telefon sadece telefon değildir; telefon onun sadece bir özelliğidir. Aslında telefon görünümlü bir bilgisayardır ve bu da iki tarafı keskin bir bıçak gibidir. İlla akıllı telefon teknolojisinden istifade etmek isteniyorsa da, notebook, PC veya tablet uygulamalarından yararlanmak daha makuldür. Milli Eğitim bünyesinde eğitim amaçlı uygulamalar programlanabilir. Başta yabancı dil olmak üzere görsel manada teknoloji ve bilim eğitimi konusunda dijital teknolojiden istifade etmek mümkündür. Hatta oyun programları bile eğitim içerikli ve cazip olarak programlanabilir. Online oyunlar bile gerekirse aile ile veya öğretmenlerin de dâhil olduğu eğlenceli bir yarışma haline dönüştürülebilir. Hem eğlence hem bilgi edinme hem de iletişim açısından güzel bir planlama yapılabilir.”

Evet, Dr. Turgut Özcan'ın konunun genel yapısıyla ilgili tespitleri bu şekildedir. Doğrusu, tespitlerinde de çok haklıdır. Biz de bütün bunlardan yola çıkarak diyebiliriz ki, kontrolsüzce kullanılan bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin bir insanın hayatını olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Teknolojinin gelişmesiyle maliyeti iyice düşen bilgisayarlar ve akıllı cep telefonları, büyük bir değişimin sonucu olarak yoğun bir şekilde hayatımıza girmekte ve sadece evlerimize değil, tüm sosyal alanlara da en etkili şekilde nüfuz etmektedir. Bu, gerçekten endişe edilmesi, üzerinde düşünülmesi ve sorgulanması gereken bir durumdur.

Bilgisayarın Kısa Tarihi

Bilgisayar tarihine bakıldığında, her ne kadar tarihsel süreç 2 bin yıl öncesine, Çinlilerin abaküsüne kadar uzansa da bugünkü anlamda “bilgisayar” diyebileceğimiz makinenin ilk kez 1940'lı yıllarda üretildiği kabul edilebilir. Temelde birçok bilim adamının katkısıyla son şeklini almış olan bilgisayarın yakın dönem serüveni, ABD ordusunun askeri alanlardaki iletişim ve haberleşme eksikliğini giderme düşüncesine dayanır.

Öncelikle askeri amaçlarla kullanmak ve iletişim sağlamak adına geliştirilen bilgisayarlar, teknolojinin büyük bir süratle yol almasına paralel olarak hızlı bir üretim sürecine girmiştir. Bilim ve tekniğin gelişmesiyle birlikte önemli mesafe kaydeden haberleşme aygıtları, çok kısa sürede iletişim kurmayı ve haberleşmeyi en düşük maliyetle en verimli hale getirdi. Gelişen teknoloji ve elektrik-elektronik alanındaki yenilikler “elektronik haberleşme” tekniğini doğurdu. Esasında askeri sahada yaşanan haberleşme kusurlarını ortadan kaldırmak

adına geliştirilen bu teknoloji, bilim ve tekniğin hızla mesafe kat etmesi ve evlere kadar girmesi neticesinde farklı bir boyut kazandı. İleriki yıllarda aktif biçimde sivil alanlarda da kullanılmaya başlanan haberleşme ve iletişim aygıtları, bilimsel anlamda her geçen gün daha ileri noktalara taşındı ve nihayetinde internet gibi çok farklı ve sıra dışı bir teknolojinin doğmasını sağladı. İnsanların, dünyanın başka yerlerindeki insanlarla iletişime geçmeleri, belli arkadaşlık ve haber gruplarına dâhil olmaları ile “internet” ve “e-posta” terimleriyle tanışmaları, bu alandaki teknolojinin kısa sürede vardığı noktayı görmek açısından önemlidir. Dahası, teknoloji alanında adeta devrim niteliğindeki bu gelişmeler, insan zekâsının daha neleri keşfedebileceğini tahmin etmek bakımından da dikkat çekicidir.

İnternet Nedir?

Peki, internet nedir? Ne anlama gelmektedir? Milyonlarca insanı birbirine bağlayan bu karmaşık yapı nasıl işlemekte ve nasıl etkileşim sağlamaktadır? Şimdi kısaca ve genel hatlarıyla bunlara bakalım:

İnternet, basitçe tanımlamak gerekirse, dünyadaki tüm bilgisayarların fiber kablolar vasıtasıyla birbirlerine bağlanmaları ve iletişime geçmeleri şeklinde tarif edilebilir. “Server” adı verilen çok yüksek kapasiteye sahip merkez bilgisayarların, öncelikle bu kablolar yoluyla birbirleriyle iletişime geçmeleri sağlanır. Sonrasındaysa iş ya da ev bilgisayarları da o merkez bilgisayarlarla, internet servis sağlayıcılar (Türk Telekom, Superonline, Türknet vs) aracılığıyla bağlantıya geçer. Bu şekilde devasa bir küresel bilgisayar ağı kurulmuş olur. Bu yolla birbirlerine bağlanan bilgisayarlar, özel programlar vasıtasıyla çeşitli işlevlere sahip olurlar. Örneğin bir merkez bilgisayar,

içerdiği bazı bilgileri (kendi izin verdiği ölçüde) diğer bilgisayarların kullanımına açar. Diğer bilgisayarlar da bu merkez (Server-Ana) bilgisayardaki bilgilere erişir. Bu şekilde elektronik haberleşme de başlamış olur. Birbirleriyle haberleştirilen bu bilgisayarların çalışma gruplarına da “Network=Ağ” adı verilir. Tüm bilgisayarlar küresel anlamda birbirlerine bağlandığı gibi istenildiğinde ev ya da iş yerlerindeki birkaç bilgisayar da kendi özel ağ ortamlarını oluşturmak için birbirlerine bağlanabilirler, haberleştirilebilirler. Bu tür küçük çaplı birleşmelere de “Yerel Ağ” adı verilir. Bu yerel ağa bağlı bilgisayarların haberleşmelerini ve iletişim kurmalarını sağlayan bazı özel aygıtlar vardır. Bu aygıtlar ise switch, hub, modem, access point, router gibi teknik isimlerle adlandırılırlar.

Günümüz teknolojilerinin getirdiği yeniliklerden biri de kablosuz bağlantı teknikleridir. 3G, 4G, 4.5G ya da uydu sistemleriyle kablosuz bağlantı teknikleri bugün artık yaygın olarak kullanılıyor.¹¹

Hızla gelişen bu bilgisayar ve ağ teknolojileri, insanların yararlanabilecekleri çok sayıda haber ve arkadaşlık gruplarının oluşmasını sağlamıştır. İnsanlar evlerinde, bilgisayarlarının başına geçip internet üzerinden birçok dergi, gazete, üniversite kütüphaneleri, devlet kurumları gibi bilgi kaynaklarına erişebildikleri gibi; arkadaşlık, sohbet, tanışma ve hatta evlilik içeriğine sahip sitelere de erişebilmektedirler. Bu yolla insanlar sanal arkadaşlar edinip, dilediklerinde bu arkadaşlıklarını gerçek hayatta bir araya gelerek sosyalleştirebilmektedirler. “Sanal âlem” adıyla nitelenen bu sosyal gruplar her geçen gün insan hayatına daha fazla girmekte ve bu âlemde tanışılan kimseler adeta “aileden biri gibi” olabilmektedirler.

Şimdi biraz da meselenin bu yönüne bakalım:

¹¹ MEGEP, TC MEB, Bilişim Teknolojileri, Ağ Yapıları, Ankara 2011

Sanal Âlem

Ülkemizde internetin yaygınlaşmasıyla, kullanımında büyük patlama yaşanan sanal arkadaşlık programlarının başında ilk dönemlerde, son derece geniş kullanıcı potansiyeline sahip ICQ ve Mirc gelmekte idi. ICQ ve Mirc büyük ölçekli üye kitlesine sahip olsalar da sonraki zamanlarda MSN Messenger, Yahoo Messenger, AOL Messenger, Camfrog ve Skype gibi sanal sohbet programları daha etkin ve yoğun biçimde kullanılmıştır. Bugün ise bunlara ek olarak çok sayıda sohbet ve anlık mesajlaşma programları kullanılmaktadır. Bu tür sohbet (chat) programlarının yaygınlaşmasıyla dünya üzerinde milyonlarca insan, farklı insanlarla iletişim kurma, tanışma ve arkadaş olma şansına sahip olmuştur. Sohbet programlarına olan ilgi aynı zamanda reklam ve tanıtım sektörünü de canlandırmış, bu programlar kullanılırken çeşitli ürün tanıtım, haber ve reklamlar da yazılım şirketleri tarafından sohbet programlarına entegre edilmiştir. Sohbet programlarının gördüğü bu büyük ilgi yazılım şirketlerini daha farklı çalışmalara yönlendirmiş ve aynı zamanda bir rekabet ortamı yaratmıştır. Yaşanan tüm bu hızlı gelişmeler resim, video, müzik gibi görsel öğeleri de içeren Facebook, Twitter, Instagram gibi çok geniş kitlelere ulaşmayı sağlayan internet sitelerini doğurmuştur. (Ki, bu tip siteler “sosyal medya” ve “sosyal paylaşım siteleri” gibi deyimleri türetmiştir.) Bu tür web siteleri sayesinde insanlar kendileriyle ilgili film, resim ve videoları hedef kitlelerine kolaylıkla ulaştırma fırsatını elde etmişlerdir. Bu alanda herhangi bir sınırın bulunmayışı ise o tür sitelerin popüleritesini artırmış ve her geçen gün her çalışma sahasına hitap eden benzerlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. (Flicker, Orkut, Myspace, Google+, Tumblr, MyHittage vs. gibi.) Sosyal paylaşım sitelerinin kendi içinde her düşünce ve yaşam tarzından insana hitap eden alt sayfaların

olması da bu sitelerin kullanılmasına yönelik ilgiyi ileri noktalara taşımıştır. Sadece Facebook isimli web sitesinin içerisinde yüz binlerce alt site, grup, genel ve kişisel sayfalar mevcuttur. Grup açmakta ve sayfa oluşturmakta herhangi bir sosyolojik ya da ahlaki sınır tanımayan Facebook, akla gelebilecek her türlü inanç, düşünce ve yaşam tarzını içermektedir. Dileyen sadece dini temalara ilişkin alt site ve sayfalar oluşturabilirken, dileyense bütünüyle pornografik alt site ve sayfalar açabilmektedir, mesela. Dünyada milyonlarca kullanıcısı bulunan bir başka ünlü sosyal paylaşım sitesi de Twitter’dır. Twitter, Facebook’a göre daha derli toplu ve daha ciddi bir yapıya sahiptir, denilebilir. Ancak içeriğinde Facebook’un yaptığı gibi pornografiye ve her türlü sapkın materyale de yer veren Twitter, birazdan sıralayacağımız tehlikelere en az Facebook kadar müsait... Facebook ve Twitter’ın yoğun kullanıcılarının çocuklar ve gençler olduğunu dikkate alırsak, denimsiz bilgisayar ve internet kullanımının yol açacağı sorunlar, sanırım daha kolay anlaşılacaktır.

Denetim

Önceleri, internet teknolojilerinin çok yaygın olmamasından dolayı, kullanımına yönelik herhangi bir denetleme mekanizması bulunmuyordu. İnternet siteleri, herhangi bir filtrelemeye tabi tutulmaksızın web sitesinin kurucusu (webmaster) tarafından yayınlanabiliyordu. Web siteleri, toplumun sosyolojik yapısı, norm ve ahlaki değerleri ile kişilik hakları hiçbir şekilde dikkate alınmaksızın kolaylıkla hazırlanabiliyordu. Ancak yakın zamana kadar büyük bir rahatlıkla yayın yapan web sitelerine yönelik, tüm dünyada devlet idareleri tarafından kısıtlayıcı tedbirler alındı. Bütünüyle bu amaçla çalışacak resmi kurumlar oluşturuldu.

Mesela ülkemizde 2012’de TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu kuruldu. Komisyon, kendi internet sitesinde kendisini şu cümlelerle tanımlıyor: “Kısa adıyla Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu, Adana Milletvekili Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar’ın başkanlığında 15 Mart 2012 tarihinde çalışmalarına başlamış olup, ‘bilgi toplumu olma yolunda bilişim sektörünün gelişimi ve internet kullanımının başta çocuklar, gençler ve aile yapısı üzerinde olmak üzere sosyal etkilerinin araştırılmasını’ amaçlamıştır. Bu kapsamda, Komisyonumuz çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ve konuyla ilgili uzmanların görüş ve önerilerini dinlemiş ve çalışma süresinin sonucunda bu görüş ve önerileri bir rapor halinde TBMM Başkanlığına sunmuştur.”

(http://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari/bilisim_internet/index.htm) Prof. Dr. Necdet Ünüvar, komisyon kurulduktan sonra düzenlenen muhtelif toplantılarda bu komisyonun çalışmalarını en etkili biçimde icra edeceğini ifade ediyor.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (www.rtuk.gov.tr) tarafından internet filtreleme programları geliştirildi ve ücretsiz olarak bilgisayar kullanıcılarının kullanımına sunuldu.¹²

Cumhuriyet Savcılıklarının ve mahkemelerin internet kaynaklı şikâyetleri titizlikle değerlendirmeleri gerektiği yönünde kararlar alındı. Bilhassa çocukların ve gençlerin ruhsal ve bedensel sağlığını korumaya yönelik düzenlemeler yapıldı. İnsanların Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal ağlara ait hesaplarını güvence altına almak ve çeşitli sahtecilik-dolandırıcılık gibi suçların önüne geçmek için Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde Siber Suçlarla Mücadele Daire

¹² www.haber7.com/teknoloji/haber/230162-rtukten-filtre-programi-indir

Başkanlığı kuruldu. (<http://www.siber.pol.tr/Sayfalar/default.aspx>) ve süratle çalışmalarına başladı. Emniyet müdürlükleri bünyesinde Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlükleri (<http://www.istanbul.pol.tr/sibersuclarlamucadele/Sayfalar/iletisim.aspx>) açıldı. Her türlü şikâyet ve bilgiye yönelik Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kuruldu. (<https://www.btk.gov.tr/tr-TR/Anasayfa>)

Sadece ülkemizde değil, dünyanın birçok ülkesinde de internet kullanımına yönelik koruma amaçlı çeşitli kısıtlayıcı tedbirlere gidildi.

Bütün bunların sonucunda devletin ilgili organları; yetkili mercilere yapılan başvuru ve şikâyetler dolayısıyla birçok web sitesine erişim yasağı koydu ve koymaktadır. Ayrıca internet erişimine yönelik çeşitli bakanlıkların imzaladığı bir protokolle “Güvenli Hayat, Güvenli İnternet ve Sosyal Medya” projesi de koruyucu tedbirler başlığı altında hizmete sunulan bir başka önemli çalışmadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile İnternet Geliştirme Kurulu’nun ortaklaşa hayata geçirdikleri bu projeyle, gençlerin internet ve sosyal medya içerisinde en verimli şekilde yer almaları, bilim, sanat ve kültürel alanlara ilgilerini artırmaya yönelik faaliyetler içinde bulunmaları amaçlanmaktadır.

Yasaklama Yok, Denetleme Var

Öte yandan ülkemizde, devletin tüm önemli icraatlarına karşı çıkmayı alışkanlık haline getiren kesimler, halkımızın, internetin zararlı yanlarından korunmasına yönelik yapılan düzenlemelere de karşı çıktılar. Yapılan bu çalışmalarla internetin bütünüyle yasaklanacağını ileri sürerek, anlaşılması zor

bir propagandaya imza attılar. Malum kesimler ve çeşitli sivil toplum kuruluşları, Türkiye’de internet kullanımının yasaklanacağı ya da devlet tekeline alınacağı sloganıyla uzun süre protesto gösterileri yaptılar. İnternetin denetimsiz bir biçimde kullanılmasının, çocukların ve gençlerin ruhsal ve bedensel sağlığının tehlikeye atılmasından daha başka ne gibi felaketlere sebep olacağını hesap etmeyen bu gruplar, kısmen medyayı da yanlarına alarak internetin kökten yasaklanacağı yaygarasını kopardılar. Bu anlayışla ülkemizde günlerce eylemler ve gösteriler tertip edildi. İlgililere yönelik hakarete varan yayınlar yapıldı. Ülkeyi itibarsızlaştırmak için fırsat kollayan bazı dış güçler de basın yoluyla karalama kampanyaları düzenledi. Durumun gerçekte iddia edildiği gibi kökten yasaklamak olmadığını, sadece denetim altına almak olduğunu defalarca dile getiren ilgili kurum yetkilileri, güvenli internet uygulamasıyla amaçlananın interneti en verimli ve en sağlıklı biçimde vatandaşların kullanımına sunmak olduğunun altını çizdiler.

Bütün bu düzenlemelerle aslında neyin yapılmak istendiğini anlamakta güçlük çeken kesimler için şu örneği dikkatlere sunalım: Bugün ülkemizde motosiklet kullanmanın vazgeçilmez şartlarından biri de kask takmaktır. Kask, bir kaza durumunda sürücünün yaralanmasının ya da hayatını kaybetmesinin önündeki en önemli koruyucu tedbirdir. Araçlardaki emniyet kemeri de böyledir. Peki, bir sürücünün, “Can benim canım, ister yaşar ister ölürüm.” demek gibi bir lüksü var mıdır? Elbette yoktur; zira bir kaza durumunda zarar görecektir sadece sürücü değildir; karşı taraftır da... Başkalarıdır da... Vatandaşlarının can ve mal güvenliğini sağlamak, yaşam hakkını muhafaza etmek ise devletin anayasal görevidir. Devlet, vatandaşlarının tamamının can ve mal güvenliğini sağlamakla, buna yönelik tüm koruyucu tedbirleri almakla

yükümlüdür. Söz konusu olan, sadece can ve mal güvenliği de değildir. Onların ruhsal ve bedensel sağlığını korumak ve kollamak da devletin bir başka asli vazifesidir. Durum böyle olunca devlet de yetkili kıldığı kurumlar aracılığıyla bu koruyucu tedbirleri almak ve uygulamaya koymak mecburiyetindedir. Esasında interneti sınırsızca kullanan ve bunun zararlı etkilerine muhatap olan bir kimse, az önceki örnekte de söylediğimiz gibi zararı sadece kendisine vermemektedir; ailesi ve arkadaş çevresi de bu zararlı etkilerinden payına düşeni almaktadır. Ülkemizdeki internet kullanımının denetim altına alınmasını da genel olarak bu çerçevede değerlendirmenin doğru olacağı kanaatindeyiz.

Konuyla ilişkili olması bakımından Gazeteci-Yazar Sevilay Yükselir’in 9 Temmuz 2013 tarihli Sabah gazetesindeki köşe yazısını buraya aktarmak istiyorum. Denetimsiz kullanılan internetin ne gibi sonuçlara neden olabileceğini anlamak bakımından son derece önemli bir yazı...

İnternette ‘Ensest’in Özendirildiğini Biliyor musunuz?

Keşke başa bela olan, Başbakan Erdoğan’ın dediği gibi sadece Twitter olsa... Hiç değilse daha kolay olurdu başa çıkmak. Ama ne yazık ki, bela olan hepsi; bütün sosyal medya ve hatta internet dünyasının tamamı!

Düşünün, öyle bir bela ki bu dünya, ABD gibi süper bir güç bile başa çıkamıyor. İpin ucu resmen kaçmış. Ve bu ucun nereye gittiğini bulmak için de artık kimse çabalamıyor. Daha doğrusu çabalamıyor! Çünkü sonu yok! Sonu bilinmiyor! Evet. Birileri günü kurtarmak için geçici tedbirler alıyor ama tam bir pislik çukuruna dönüşen günümüz sanal dünyasında yine de hiçbir şey değişmiyor. Değiştirilemiyor! Ve sınırsız bir sapkınlık, sapıklık, kirlilik olağanca hızıyla devam ediyor.

Geçenlerde 13 yaşında bir oğlu olan arkadaşım aradı. Bu yazıyı kaleme almamın nedeni de aslında o! Başka çocukların ve ebeveynlerinin onların başına gelen şeyleri yaşamasını istemediğinden bilakis yazmamı istedi (Tamamını aktarmayacağım hikâyesinin çünkü bazı şeyler gerçekten ürkütücü). Oğlu gayet normal bir çocukken son zamanlarda garip davranışlar gösterir olmuş. Bu garipliklerine bir anlam veremediklerinden de bir uzmandan destek istemişler. Oğlanı alıp ünlü bir psikiyatra götürmüşler. 2 saatlik seansın sonunda ise uzmanın; “Bu çocuğun bilgisayarını bir inceleyin. Hangi sitelere giriyor, hangi oyunları oynuyor bi bakın bakalım” tavsiyesiyle baş başa kalmışlar. Sonra yaşadıklarını şöyle anlattı:

“Şifre koyduğu için biz giremedik bilgisayarına. Ve bunun üzerine durumu anlatıp kocamın işinin ehli mühendis bir arkadaşından yardım istedik. Aldık götürdük bilgisayarı ona. 3 gün sonra aradı ve ‘hemen buraya gelmelisiniz’ dedi. Gittik ve inanılmaz şeylerle karşılaştık. 13 yaşındaki oğlumuzun girdiği, sörf yaptığı adresleri, oralarından indirdiği dosyaları önümüze koyunca şoka girdik. Tamamen sapıklık, sapkınlık içeren dünya kadar cinsel içerikli sitede dolaşmış ve bizim hiçbir şeyden haberimiz olmamış. Hele aralarında bi tanesi vardı ki, kocamla birbirimizin yüzüne bile bakamadık utancımızdan. İnan hâlâ komadayım ve sakinleştiricilerle ayakta duruyorum. Ve hem kendime, kocama, hem de bu ülkenin bilişiminden sorumlu yetkililerine çok öfkeliyim!”

Arkadaşımın “hele bi tanesi vardı ki” dediği site, “ensest”i özendiren bir siteymiş meğer... Sonradan merak saikıyla ben de girdim sözünü ettiği o siteye ve vallahi midem bulandı. Hakikaten korkunç! Anne oğul, baba kız, kardeşler arasında yaşanan cinselliğin ballandıra ballandıra anlatıldığı iğrenç bir sayfa! Fazlasını anlatmaya benim de psikolojim el vermiyor ama “bu kadar da olmaz!” dedirten bu siteler gerçekten de nasıl bu kadar rahat yayın yapabiliyor ve neden kimse bunlara “dur” diyemiyor akıl alır gibi değil.

Sonradan arkadaşımın yardım aldığı o bilgisayar mühendisinin telefonunu aldım. Bu sitelere erişimin nasıl engellenebileceğini öğrenmek için. Teknik olarak bi ton şey anlattı ve sonunda ise; “Engelleyemezsiniz çünkü evdeki internete filtre koysanız bile çocuk isterse başka yerlerden yine bu sitelere erişim sağlar” dedi.

Ayrıca Facebook ve Twitter gibi alanlarda da bu türden sapkınlıklar olduğu tonla sayfa olduğunu söyledi. Ben salak gibi sadece işimin gereği olan alanlarla ilgilendiğimden

gerçekten bilmiyordum oralarda da böyle şeyler olduğunu. Varmış. Hem de binlerce. Hele de Facebook'ta. Alenen fuhşa davet eden sayfalar mı dersiniz, cinsel içerikli pornografik sayfalar mı dersiniz ne ararsanız var. Gerçekten de başımıza bela bu sosyal âlem.

Ve bir anne olarak ben ne yapmam gerektiğini bilemiyorum şu anda. Oğluma yasak koysam Facebook ve Twitter konusunda biliyorum ki birbirimize gireriz. Tavsiyelerde bulunsam; "Aman oğlum, etme, tutma sakın şu sapık sayfalara bakma" diye; ne kadar sözüm dinlenir. Hadi diyelim benimki sözümü dinledi de ihtimam gösterdi. Peki ya dünyadan bihaber olan ana babaların çocuklarını kim durduracak? Onların ruh sağlığının bozulmaması için o iğrenç dünyayla aralarına kim "filtre" olacak? Zor... Vallahi işimiz çok zor.

Sevilay Yükselir böyle söylüyor. Bilinçli anne babanın yeterli olmadığı yerde, devletin de konuya hassasiyetle eğilmediği ve gerekli koruyucu tedbirleri almadığı takdirde varılan nokta maalesef bu... İşte bu yüzden ısrarla internete yönelik denetimden ve teknolojiyi bilinçli kullanmaktan bahsediyoruz.

Sosyal Medya

Gelelim dikkatle takip edilmesi gereken bir başka meseleye; sosyal medya meselesine. Öncelikle sosyal medyanın ne olduğuna bakalım: Sosyal medya, temel itibarıyla internet tabanlı bir elektronik uygulamadır; bir web portalıdır. İnsanların, belli kullanıcı adı ve şifresiyle çok geniş bir dijital sahaya ulaşıp bilgi toplamalarını ya da paylaşımlarını ifade eder.

Sosyal medya her ne kadar ilk bakışta özgürlük ve özellikle düşünce hürriyeti ekseninde çok müspet karşılanmış olsa da, zamanla sanıldığı kadar masum olmadığı ortaya çıkmıştır. Sosyal medya kapsamında insanlar birçok internet sitesinde görüş ve önerilerini rahatlıkla ifade etmeye, tartışmalara katılmaya ve dünyanın muhtelif bölgelerindeki gelişmelerden interaktif bir biçimde haberdar olmaya başlamışlardır. İletişim ve telekomünikasyon alanındaki bu hızlı gelişmeler, doğal olarak bazı sorunları da beraberinde getirmiştir tabii... Bu sorunların başında da sosyal medya ve sosyal paylaşım sitelerinde, insanların muhataplarıyla yüz yüze olmamalarından kaynaklı sahtecilik, dolandırıcılık, iftira, karalama ve gayri ahlaki davranışlar gelmektedir. Bundan da anlaşılabileceği gibi, insanın ruh ve beden sağlığı için ciddi tehdit unsuru olan kontrolsüz bilgisayar kullanımının ifade ettiği en dikkat çekici ortam, bizce şüphesiz sosyal medyadır. İnsanlara sınırsız özgürlük vaadiyle ortaya çıkan sosyal medya unsurları, bu sayede başkalarının özgürlük alanlarına müdahale etmeyi bir marifet saymaya

başlamışlardır. Hayali Facebook, Twitter ve Instagram hesapları, farklı isimlerle açılan sahte e-posta ve kullanıcı kimlikleri, diğer insanları aldatmak amacıyla kullanılan yaygın yöntemler... Bugün, alınan onca önleme rağmen art niyetli kimselelerin gerçek kimliğinin çok uzağında, kendisiyle hiçbir benzerliği olmayan sahte kimlikler oluşturarak, insanları farklı amaçlarla aldatma yöntemiyle işlerliğini hâlâ muhafaza ediyor. Google, Yahoo, Yandex gibi veri arama ortamlarından kolaylıkla elde edilen resim ve videolarla süslenen sahte kimlikler, başka insanların gerçeği bilmesinin önünde ciddi bir engel olarak duruyor. Sahte kullanıcı hesaplarıyla yasa dışı ürünlerin ve yayınların satışı, uygun olmayan şartlarda ve ortamlarda üretilen sağlık, spor ve gıda malzemelerinin pazarlanması, gayri ahlaki amaçlarla kadın ve erkeklerle iletişime geçilerek kısa süreli cinsel birlikteliklerin sağlanması ilk akla gelenler... Montaj yoluyla oluşturulan ses kayıtlarının, videoların, karalama ve küçük düşürme amaçlı hiçbir ahlaki tarafı olmayan dijital çalışmaların devasa sosyal medya sahasına rahatlıkla servis edilmesiyle olayın bir başka acı tarafı...

Sosyal medyanın insanlara maddi anlamda verdiği zararların dışında öyle başka zararları da var ki, onarılması, tamir edilmesi mümkün olmamakta ya da tamiri uzun zamanlar gerektirmektedir. İnsanlara verilen maddi kıymetteki zararlar belki bir ölçüde giderilebilir ancak manevi anlamda verilen zararlar önemli ölçüde uzun süre derinleşerek devam etmekte ya da ciddi psikolojik rahatsızlıkların meydana gelmesine neden olmaktadır.

Nedir bu?

Söyleyelim: Bir hayal âleminin var edilmesi... Ve var edilen bu hayal âlemi içinde yapayalnız kalmışlık... İnsanın yapayalnız kalmışlığı... İnsanın teknolojik yalnızlığı...

Sanal dünyada, her ne kadar iletişime geçilen insanlar gerçekte “var” iseler de meseleye derinlemesine bakıldığında bunun çoğunlukla bir yanılgı olduğu görülecektir. Bu insanlar gerçekte var mıdır? Var olduğu düşünülen ve iletişime geçilen bu insanlar, aslında o insanlar mıdır; sanılan insanlar mıdır? Ya da yüzde kaç gerçekte var olduğuna inanılan insanlardır? Bir arkadaşlık sitesinde iletişime geçilen ve arkadaşlık bağı kurulan o kimse, acaba yüzde kaçlık bir oranda sanılan insanı yansıtmaktadır?

Buradaki amaç elbette sosyal medyadaki ya da sosyal paylaşım sitelerindeki herkesi bütünüyle itham etmek değildir. Muhakkak ki, birçok profil, yani kimlik, insanların gerçek kimliğini yansıtmaktadır. Ancak zaten bu olağan olandır; olması gerektirir. Bu bir sorun teşkil etmemektedir. Gerçek şu ki, yaşanan birçok tatsız olay, kastettiğimiz “azınlıktaki” sahte profillerden kaynaklanmaktadır.

Şimdi kısaca bazı istatistiksel verilerle bu devasa nitelikteki sosyal medyanın kapsamına bakalım:

Bugün dünya genelinde Facebook’un üye sayısının 1 milyarı geçtiği biliniyor. Facebook’un kurucusu Mark Zuckerberg’in bizzat açıkladığı verilere göre bu üyelerin en az yarısının Facebook’u her gün düzenli ve aktif olarak kullandığı ifade edildi. 2004 yılında kurulup kısa sürede yaygınlaşan Facebook, kullanım kolaylığı nedeniyle çok geçmeden milyonlarca bilgisayar kullanıcısına ev sahipliği yapar hale geldi. Yine Zuckerberg’in verdiği bilgilere göre 1 milyarı aşkın kullanıcı şu ana kadar 1.18 trilyon kez ‘beğen’ butonunu tıklamış, 219 milyar fotoğraf paylaşmış, 62,6 milyon şarkıyı toplamda 22 milyar kez dinlemiş ve 17 milyar civarı yer bildirme işlemine onay vermiş durumda. Yine Zuckerberg’in verdiği bilgilere göre Facebook’un yaş ortalaması 22. Facebook’un genel

yapısı böyle. Peki, ülkemizde durum ne? Bakalım: Türkiye'deki Facebook kullanıcı sayısı 30 milyonun üzerinde. Türkiye bu sayıyla Avrupa'da birinci, dünyada ise altıncı sırada yer alıyor. Kullanıcılarının büyük bölümünü ise erkekler oluşturuyor.¹³

Bir başka önemli sosyal paylaşım sitesi olan Twitter'ın üye sayısı ise 500 milyonun üzerinde... Bu üyelerinse yarısına yakını Twitter'ı her gün aktif olarak kullanıyor. Twitter'ın dünyadaki kullanıcı oranlarına bakıldığında şu sonuçlar ortaya çıkıyor: ABD 107 milyonla en fazla üyeye sahip. Brezilya 33 milyon kullanıcıyla ikinci sırada. Japonya ise 30 milyonluk üye kitlesiyle üçüncü sırada yer alıyor. Türkiye ise 9,6 milyon üye sayısı ile ilk onun içinde. Türk kullanıcıların %53'ü kadınlardan, %47'si erkeklerden oluşuyor. Türkiye'de her saniyede atılan "tweet" sayısıysa 92. Bakıldığında, Türk bilgisayar kullanıcılarının tercihlerini genelde Facebook yönünde kullandıklarını görüyoruz.¹⁴ Twitter'ın, "kalitesini" muhafaza etmek ve sahte kullanıcıları temizlemek adına zaman zaman "takip eden" ve "takip edilen" değerlerine göre eleme yapması da dikkate değer. Facebook'ta bu uygulamayı göremiyoruz.

Bir de Instagram'a bakalım: www.shiftdelete.net adlı internet sitesinde yer alan bir habere göre, Instagram'ın dünya genelinde aylık aktif kullanıcı sayısı 400 milyon... Bu rakama göre yapılan bir hesaplama, günlük ortalama Instagram kullanıcı sayısının 75 milyon olduğunu gösteriyor.

¹³ www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2012/10/04/facebookun-nufusu-1-milyar

www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2012/01/27/facebookta-avrupa-lideriyiz

¹⁴ www.cnnturk.com/2013/bilim.teknoloji/sosyal.medya/02/13/iste.twitter.turkiye.istatistikleri/696288.0

www.patronlardunyasi.com/yhaber.asp?haberid=140405

www.turkiyegazetesi.com.tr/bilimteknoloji/41954.aspx

Bu noktada şunu da önemle belirtelim: Burada verdiğimiz bugünün rakamlarıdır ve bu rakamlar, büyüme yönünde her geçen gün değişkenlik göstermektedir.

Ego ve Özenti

İnsan egosunu tatmin etmenin en kolay yolu olan sosyal paylaşım siteleri, bugün insanların her türlü gizli ve özel bilgilerini de deşifre eder hale gelmiştir. İnsanlar bu tip sosyal paylaşım sitelerinde, çoğu tanınmak ve gösteriş yapmak adına en özel fotoğraf ve videolarını dahi paylaşmaktan çekinmiyorlar. Birçokları için artık "sıradan" hale gelen bu durum, toplumların ahlaki değerlerini de önemli derecede zara uğratıyor. En muhafazakâr toplumlarda dahi insanlar en özel anlarını milyonlarca insanla paylaşmakta bir sakınca görmüyorlar. İnsanların, başka insanların hayatlarına tanıklık ederek kendi sosyal yaşantılarını ve değer yargılarını onlarınkine benzer şekilde dönüştürmeye çalışmaları da (büyük oranda başarılı olamıyorlar) birçok sosyolojik buhranı beraberinde getiriyor. Sırf tatil resimleri olsun diye, 24 ay geri ödemeli banka kredisıyla tatile giden ve tatildeki tüm özel anlarını milyonlarca insanla paylaşan bilgisayar kullanıcılarının var olduğunu bugün medyadan öğreniyoruz. İnsanlar kendi içlerinde yarattıkları hayal dünyalarını gerçeğe dönüştürmek için büyük çaba sarf ediyorlar; hatta bu amaçla çok ciddi suçlara dahi imza atıyorlar. Başka insanların hayatlarına yönelik yoğun arzu ve özenti, kontrolsüzce harcama yapmayı da beraberinde getiriyor. Bir süre sonra bu harcamaların altından kalkamayan insanın, kendi hayatına ya da başka insanların hayatına kast ettiğini ise endişeyle izliyoruz.¹⁵

¹⁵ www.sabah.com.tr/webtv/yasam/kredi-karti-borcu-yuzunden-intihar-etti

İnternet Üzerinden Uyuşturucu Ticareti

Olaya sadece tanıtım, reklam ve pazarlama açısından bakan kesim ise bu durumdan oldukça memnun gibi görünüyor. Her gün milyonlarca insanın aktif olarak yer aldığı bir ortamda tanıtım yapmak ve ürün pazarlamak onlar için büyük bir fırsat... Ancak pazarlaması yapılan ürünlerin tamamı meşru değil... Bugün internet üzerinden uyuşturucu ve insan ticaretinin dahi yapıldığı herkes tarafından bilinen bir gerçek... 1 Şubat 2013 tarihli www.haberler.com adlı haber sitesinin verdiği bir habere göre, internet üzerinden her türlü uyuşturucu madde rahatlıkla pazarlanabiliyor. Haber kaynağının verdiği bilgiler şu şekilde:

“Avrupa Uyuşturucu ve Bağımlılık İzleme Merkezi’nin (EWDD) yaptığı bir araştırmaya göre, hemen hemen her çeşit uyuşturucu maddesine internet üzerinden kolayca ulaşılabilir. Gelişen teknoloji ve kontrolsüz bilgi paylaşım metodlarını uyuşturucu ticaretinde kullananların, köşe başlarındaki ‘torbacılara’ ihtiyaç kalmadan işlerini sanal ortam üzerinden yürüttükleri uyarısı yapıldı. Avrupa Polis Bürosu (Europol) yetkilileri iletişim teknolojilerin artması ve globalleşmenin yaygınlaşmasından ötürü günümüzde uyuşturucu trafiğini yakından takip edememekten şikâyetçi... Europol Müdürü Rob Wainwright, ‘Kullanıcılar artık sokakta satıcıları görmeden uyuşturucuya ulaşabiliyor.’ şeklinde konuştu. Kuzey Batı Avrupa ülkelerinde uyuşturucu ticaretinin endişe verici boyutlarda olduğunu kaydeden Wainwright, organize suç örgütlerinin en büyük gelir kaynağının uyuşturucu ticaretinden sağladıklarını belirtti. İngiltere, Hollanda, Belçika ve Fransa’nın eroin ve kokain yollarında ‘son durak’ olma özelliği gösterdiği vurgulanırken, uyuşturucu tacirlerin gelişen teknoloji ile yeni satış yollarına yöneldiklerini sözlerine ekledi.”

15 Ağustos 2010 tarihli Hürriyet Gazetesi de konuyla ilgili bir başka çarpıcı habere imza atmış. Gazetenin haberine göre günümüzde uyuşturucunun ve insan sağlığına zararlı daha birçok yaşa dışı maddenin yeni pazarlanma sahası internet... Mesela yeni nesil bir madde olan Bonzai, “rüya” ya da “bombay mavis” adlarıyla tanıtılıp Türkiye’de yoğun şekilde pazarlanıyor. Ayrıca Bonzai’den çok daha tehlikeli bir uyuşturucu madde olan Falakka’nın satışı da yine internet üzerinden kolaylıkla yapılabilir. İnternet üzerinden “servis edilen” bu yeni nesil uyuşturucular, tütüsü, tohum ya da gübre paketlerinde kargolanıp adrese teslim ediliyor.

Durum böyle, tehlike büyük...

Peki, internet üzerinden yapılan alışverişlerin meşru tarafı yok mu? Olmaz mı? Ebette var! Sanal âlemin çirkin yönleri fazla olsa da bilinçli ve meşru kullanım çerçevesinde sanal ticarethanelerin varlığı insan hayatını önemli ölçüde kolaylaştıran bir faktör. Tüketicilerin, dükkân dükkân dolaşmadan, evlerinde rahatlıkla alışveriş yapmalarını sağlayan internet siteleri, günümüz insanı için teknolojinin kusursuz nimetlerinden... Bunu da kabul etmek durumundayız. Zaten burada vurgulamak istediğimiz şey, internet üzerinden yapılan alışverişin sakıncalı olduğu değil, internetin hangi kirli amaçlara alet edildiği...

Yalnızlaşan İnsan

Her ne kadar sosyal paylaşım siteleri ya da sanal dünya milyonlarca insanla dolu olsa da esasında bu karmaşanın, bu gürültünün içinde yapayalnızdır insan! Yapılan araştırmalar, anket ve istatistiksel veriler özetle şu gerçeği ortaya

koyuyor: Bilgisayar ve teknoloji bağımlısı insanlar, aslında en yalnız insanlardır!

Şimdi biraz da buna bakalım: İnternet teknolojilerinin insanları yalnızlığa sürüklediği, yapılan birçok araştırmanın neticesinde ispatlanmıştır. Bugünün en etkili iletişim araçlarından biri olan internetin gerçek sosyal hayatta oluşturulan arkadaşlık ilişkilerine zarar verdiği ve o arkadaşlıkların yerini aldığı, sosyal hayat içerisinde icra edilen sosyal aktivitelerin dahi internet âleminde sanal arkadaşlarla tatbik edildiği, bunun da insanı internete bağımlı hale getirdiği uzmanlar tarafından ifade edilmektedir. Zamanının büyük bölümünü bilgisayar başında ve internette geçiren insanların sosyal hayatta adaptasyon sorunu yaşadıkları, toplumsal münasebetlerde yetersiz ve pasif kaldıkları da ifade edilen bir başka gerçek...¹⁶

Olayın bir de şöyle garip bir boyutu var: Yetişkinler ve gençler üzerinde yapılan araştırmalar, interneti gereğinden fazla kullanmanın, esasında yaşadıkları yalnızlık hissinden ve buna bağlı gelişen yalnızlık durumundan kaynaklandığı sonucunu ortaya koymuştur. Yani, sosyal hayatta kendisini yalnız hissedenden insan, gerekli araçlarla topluma adapte olmanın yolunu aramak yerine, kendisini internet dünyasına gömerek bu durumdan kurtulmaya çalışıyor. Bu da daha tehlikeli bir durumu ortaya koyuyor. Zira zaten patolojik durumda olan birey, asosyalliği ortadan kaldırmaya çalışmak yerine, farklı asosyal ortamlara karışarak daha sorunlu bir hale geliyor. Asosyal kişilik sahibi insanların öncelikli tercihinin bilgisayar, sonrasındaysa internet olması, aslında bu kişilikteki insanların interneti, ruhsal karmaşıklıklarını gizleyecekleri

¹⁶ Doç. Dr. Üstün Özen, M. Burçin KORUKÇU SARICI, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 1, 2010, s. 16.

bir tür sığınak olarak gördükleri şeklinde değerlendirilebilir. Demek ki, burada iki ayrı patolojik durum söz konusu. Birincisi, normal olan bir bireyin, aşırı internet kullanımına bağlı olarak, ailesinden, toplumdan soyutlanarak asosyalleşmesi... İkincisiyse, zaten asosyal olan bir bireyin, bu asosyalliği sağlıklı ve doğru tekniklerle ortadan kaldırmak yerine, internet âlemine dalarak çözümünü burada araması bağlamında derinlemesine asosyalleşmesi... Her ikisi de esasında uzman desteğine muhtaç bir durumdur ve kesinlikle tıbbi – psikiyatrik bir müdahale gerektirmektedir.

Peki, Ne Olur?

İnternet âlemindeki sanal kurgularla yalnızlığına çözüm arayan bir birey, sanal dünyada kendisine benzer arkadaşlar bulmakta zorlanmaz. Çünkü birçok arkadaşlık grupları bu birey gibi patolojik durumu yaşayan insanlarla doludur. Bu asosyal kişiler, kendilerine, kendi ruh dünyalarından yansımalarla seslenirler ve buna ilişkin ritüeller üretirler. Bir anlamda kendilerini kutsamaya, özel gibi görmeye ve “toplumun kendilerini anlamadığını” savunmaya başlarlar. Bu da onları, kendilerince “ayrıcalıklı ve özel insan” statüsüne taşır. Bu tamamen ruhsal dengesizliğin sonucudur ve insanı en tehlikeli aşamaya götüren hızlı bir süreci ifade eder. Bu hızlı süreç, insanın kendisini tamamen kaybetmesiyle, kendisine ya da çevresindeki insanlara karşı oldukça saldırgan davranışlara imza atmasıyla sürer gider.

İnternetin yalnızlığı sebep olduğunu ileri süren birçok araştırmacı, sanal âlemin insanın gerçek hayatta ilişkisini kestiği ve insanı gerçek dünyadan uzaklaştırıp bir hayal âlemine taşıdığı görüşünde birleşmişlerdir. Bu düşüncüyü taşıyan

araştırmacılar örnek bir çalışmada 93 aileyi iki yıl boyunca izlemiş, iki yılın sonunda aile içi iletişimde ve karşılıklı sosyal ilişkilerde ciddi oranda azalma olduğunu tespit etmişlerdir.¹⁷

Bu alanda önemli araştırmalara imza atmış olan Massachusetts Institute of Technology öğretim görevlilerinden sosyolog Sherry Turkle, “Birlikte Yalnızlık” adlı kitabında teknolojinin insan yaşamı üzerinde ciddi anlamda hâkimiyet kurmak üzere olduğuna işaret etmiştir. Turkle’a göre insanlar teknolojiyi kullanarak, sanal dünya ve sosyal paylaşım siteleri yoluyla birbirleriyle daha iyi iletişim kurabilecekleri düşüncesine kapılmaktadırlar. Onların bu düşüncelerine karşın, sanal dünyanın, sanılanın aksine tam tersi etki yaptığını savunan Turkle, “Sanal gerçeklik, gerçek dünyanın kötü bir taklididir.” şeklindeki saptamayla taşıdığı kaygıyı dile getirmiştir. Kent State University’den Prof. William Kist ise “Sanal dünya gün geçtikçe daha da korkutucu bir hal alıyor.” sözleriyle, teknolojinin insan hayatı üzerindeki negatif etkisine dikkat çekmiştir. Yalnızlığın çok çeşitli sosyolojik ve psikolojik rahatsızlıkları tetiklediğini söyleyen Kist, insanların gerçek sosyal yaşamda reel ilişkiler kurarak yalnızlıklarını gidermek yerine, sanal ortamlarda bu ihtiyaçlarını gidermeye çalışmalarının gerçekte bir yanılgı olduğunu vurgulamıştır.¹⁸

Bilgisayar Oyunları

Bilgisayar ve internetin, faydaları olduğu gibi amacına uygun olmayarak, özensiz bir şekilde kullanılmasının çok

¹⁷ Doç. Dr. Üstün Özen, M. Burçin KORUKÇU SARICI, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 1, 2010, s. 17.

¹⁸ www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/01/110123_social_medya.shtml

çeşitli zararları da beraberinde getireceğini birkaç kez söylemiştik. Burada potansiyel problem kaynağı bilgisayar oyunları ve sosyal paylaşım siteleridir.

Önce bilgisayar oyunlarından başlayalım:

Bilgisayar oyunları, temelde insana keyif veren, eğlenceli zaman geçirilmesini sağlayan, bazen kişisel becerileri geliştirmeye yardımcı olan, zaman zaman eğitici ve bilgi verici yönleri de bulunan çok geniş çerçeveli dijital uygulamaları ifade eder. Genelde “boş vaktin değerlendirilmesine” yönelik üretilen bilgisayar oyunları, bugün maalesef gerçek amacının çok uzağında kullanılmaktadır. Bilgisayar oyunlarının sadece bilgisayara yüklenmesiyle kullanılmadığı, artık internet üzerinden çevrimiçi (online) olarak başka kullanıcılarla da karşılıklı oynandığı bilinmektedir.

Önceleri basit grafik tekniğiyle üretilen ve klasik çizgi film tarzında kullanıcılara sunulan bilgisayar oyunları, zamanla teknolojinin de ilerlemesiyle daha gerçekçi bir yapıya dönüştürülmüştür. Oyun içindeki grafik yoğunluğu ve ses efektleri, oyunları çok daha çekici ve etkileyici hale getirmiştir. Önceleri çocuk ve genç kesime yönelik üretilen oyunlar, artık her yaştan insanı bilgisayar başına zincirleyecek niteliğe sahip... Oyun programları içerisinde kullanılan görsel unsurlar ve sesler, oyunu artık “oyun” olmaktan çok, katılımlı bir sinema filmi formatına dönüştürmüştür. Bu, oyunu daha eğlenceli bir hale getirdiği gibi, bağılayıcılığını da artırmış ve insanı saatlerce bilgisayar başında kalmaya adeta “mahkûm” etmiştir.

Oyunların video ve ses efektleriyle sürekli muhatap olan kullanıcılar, maalesef hem işitsel hem de ruhsal sağlıklarının yara aldığının farkında bile değiller. Sosyal paylaşım sitelerindeki gibi, insanları saldırgan, toplumla uyumsuz, gergin ve

mutsuz bir şekle dönüştüren bilgisayar oyunları, uzmanların üzerinde inceleme yaptıkları bir başka bağımlılık kaynağıdır.

Genellikle diğer insanları, yaratıkları ya da hayvanları öldürmeye, birçok mekânı yıkip yok etmeye programlanmış olan bilgisayar oyunları, insanları anlayışsız, duyarsız ve hırçın bir karaktere dönüştürmektedir. Özellikle gelişim çağındaki çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar, olayın vahametini görmek bakımından oldukça dikkat çekicidir. Normalde 1-2 saatte biten oyunların artık 8- 10 saate kadar sürdüğü, çevrimiçi (online) oyunlarınsa aylarca, hatta yıllarca devam ettiği gerçeğinden yola çıkarak çeşitli araştırmalara imza atan uzmanlar, çocuklar tarafından insan öldürmenin son derece “normal” bir davranış kabul edildiğini, çocukların TV’lerdeki ölüm ve savaş haberlerine karşı duyarsızlaştığını tespit etmişlerdir. Bu yönde araştırma yapan uzmanlar, toplumun, özellikle de ailelerin bu anlamda acilen bilinçlendirilmeleri ve bu tehlikenin bir an önce ortadan kaldırılması gerektiği fikrinde birleşmişlerdir. Bugünün bilgisayar oyunları ile büyüyen çocukların, muhtemelen 20 yıl sonra bir ilçenin, bir ilin hatta bir ülkenin idaresinde görev alacaklarının altını çizen uzmanlar, bu problemin kesinlikle bir devlet müdahalesiyle, içinde bizzat devletin de yer alacağı bir ekiple çözülebileceğini dile getirmektedirler. Yapılan birçok araştırma, ilk gençlik yıllarını yaşayan gençlerin ileriye dönük hiçbir fikrinin olmadığını, herhangi bir ideolojik düşünce taşımadıklarını ortaya koymuştur. Gençlerin ellerinden bir an bile bırakmadıkları cep telefonlarıyla kendilerine yapay ve çelimsiz bir dünya yarattıkları ve kendilerini bu suni dünyaya kilitledikleri de yine aynı kapsamda yapılmış bir başka araştırmanın sonucudur.

Bir meslektaşımız, Bakırköy Psikiyatri Tedavi ve Araştırma Merkezi psikiyatristi Dr. Ayhan Akçan, bilgisayar oyunları konusuyla ilgili şunları kaydetmiştir:

“Bu tarz oyunlarla bağımlılık derecesinde meşgul olan kişiler, toplumdan uzaklaşma, eve kapanma ve depresyon gibi problemler yaşamaktadırlar. Aşırı derecede bilgisayar oyunu oynamak insanı gerçeklikten koparabilecek bir faktördür. Gerçek dünyadan kopmak ise akıl hastalıklarının başlangıcını teşkil eder. Eğlence için bilgisayar başında oyun oynamak 1 saatten fazla olmamalıdır.”¹⁹

Birçok psikiyatristin de ısrarla savunduğu gibi, bilgisayar oyunlarının gelişim çağındaki çocukları gerçek dünyadan koparıp sanal bir dünyaya hapsettiği son derece önemli bir tespittir. Çocukların zihinlerinde sürekli yer edinen oyun içindeki karakterler, oyundaki davranışları ve alışkanlıklarıyla adeta çocukları kumanda etmekte ve onların yaşam tarzlarını belirlemektedir. Birbirlerine oyun karakterlerinin isimleriyle hitap eden ortaöğretim çağındaki öğrenci kitlesi, aslında üzerinde titizlikle ve dikkatle düşünülmesi gereken bu meseleye işaret etmektedir. Giyim tarzını, müzik tercihini, yaşam biçimini ve dünya görüşünü oyun karakterlerine göre belirleyen çocukların, ileride nasıl bir kişilik yapısına sahip olacakları, bugünün sosyologlarını en çok meşgul eden sorulardan biridir.

Peki, bilgisayar oyunları bütünüyle mi zararlı? Hiç mi faydalı tarafı yok? Elbette bütünüyle zararlı değil. Elbette faydalı yanları da var. Zaten bizim burada üzerinde durduğumuz ve işaret ettiğimiz nokta, “engellenmesi” değil “sınırlandırılması” ve “kontrol altında tutulması”dır. Bunu özellikle vurgulamak istiyorum. Kesinlikle kabul ediyoruz ki, bugün bilgisayar ve internet, insan hayatını kolaylaştıran unsurların başında gelmektedir. İletişimin büyük önem arz ettiği bir çağda yaşıyoruz.

¹⁹ www.pcteknik.net/sohbet/109164-bilgisayar-oyunlari-ve-zararlari.html

Dolayısıyla bu anlamda rakipsiz bir yarışmacı olan bilgisayar teknolojilerinden mümkün olduğunca istifade etmesini bilmeliyiz. Ancak dediğimiz gibi burada üzerinde durduğumuz nokta “sınırlandırmak” ve “kontrol altında tutmak...” Önemli olan bu...

Belirtmek gerekir ki, bugün, çeşitli hastalıklar (özellikle felç ve bedensel engellilik) karşısında bilgisayar programlarından ve simülasyonlardan yararlanılmaktadır. Bu tür programlar insanların çeşitli becerilerini yeniden kazanmak adına oldukça faydalı araçlardır. Ama insan doğasında şiddete eğimli bir tarafının olduğunu da biliyoruz. Eğitime yönelik programların daha az tercih edildiği gerçeğinden yola çıkarak bunu rahatlıkla ileri sürebiliriz. Öte yandan, özellikle çocukların eğitim hayatlarında onlara yardımcı olacak ve kılavuzluk edecek oyun programları da mevcut... İlköğretim çağındaki çocuklara yönelik birbirinden faydalı program ve oyunların olduğunu da ifade etmek durumundayız. Her ne kadar faydalı olduğunu dile getirsek ve kabul etsek de altını bir defa daha çizmek istiyorum ki, oyun programları gelişime faydalı olduğu kadar, zaman açısından sınırlı tutulmadığı takdirde aynı ölçüde zararlıdır da... Tekrarlayalım; ruhsal ve bedensel anlamda...

Şimdi zararlı sayılabilecek oyun programlarına dönelim tekrar: Bilgisayar oyunlarını kullanan insanlar, genellikle son derece gergin, heyecanlı ve ileri sinirlilik halindedirler. Dışarıdan herhangi bir müdahaleye karşı oldukça sert bir biçimde cevap verirler. Bu durumdayken ikaz edilen, uyarılan birey, oynadığı oyunun etkisiyle beklenmeyen saldırgan davranışlar da sergileyebilir. Sürekli yaşadığı bu gerginlik, kişinin ruhsal ve fiziksel dengesine önemli ölçüde zarar verir. Yoğun heyecan ve aşırı sinirlilik durumuna bağlı olarak vücut yüksek miktarda adrenalin salgılar. Bu aşırı adrenalin de başlı başına bir problem aslında... Peki, nedir bu adrenalin? Adrenalin

kısaca vücudun stres durumunu ifade eden bir salgıdır. Salgılandığında, saniyeler içinde tüm metabolizmaya hükmeder. Bunun sonucunda nabız ve kan dolaşımı hızlanır, vücut ısısı artar, gözler aşırı tepki verir, kandaki glikoz oranında ciddi artış görülür. Sonuçta vücut tüm organlarla birlikte ciddi bir savunma-savaşma pozisyonuna geçer. Ancak bu durum uzun sürmez. Bir süre sonra aşırı enerji kaybı nedeniyle bütün vücudu etkisi altına alan ağır yorgunluk ve bitkinlik hali meydana gelir. Böyle bir durumda savunma-savaşma pozisyonundaki organlar gevsemeye ve dinlenmeye ihtiyaç duyar. Eğer ortaya çıkan bu ihtiyaç o anda gerekli ölçüde sağlanmazsa ya da ertelenirse, aşırı yükü karşı karşıya kalan vücut, dengesini yitirir ve buna bağlı olarak vücutta ağır ve kimi zaman kalıcı hasarlar oluşur. Üstelik beyne dahi nüfuz edebilecek hasarlar...²⁰

İşte bizim basit bir bilgisayar oyunu olarak gördüğümüz bu programlar kontrolsüz biçimde kullanıldığında, bütün vücut farkında olmadan bu ağır süreçlerden geçer. Kendisini ilk etapta baş ağrısıyla hissettiren bu tehlikeli süreç, eğer önemsenmez ve dikkate alınmazsa, sonradan muhtemel zararlar kaçınılmaz hale gelebilir. O nedenle uzun süre bilgisayar oyunları karşısında zaman tüketmek oldukça tehlikelidir. Özellikle görüntü ve ses efektleriyle yoğun bir gerçeklik havası içinde gerçekleşen aksiyon, savaş ve şiddet içerikli oyun programları büyük bir dikkatle kontrol altında tutulmalıdır. Zaman zaman bu tür oyunları oynayan insanlar, yüksek stereo özelliğine sahip kulaklıklar takmakta ve maksimum sesle bu aksiyonu yaşamaktadırlar. Bu da iki kat tehlike anlamına gelmektedir. Zira bu durumun kalp sorunlarını ve strese bağlı rahatsızlıkları tetiklediği bilimsel olarak kanıtlanmıştır.²¹

²⁰ Dr. Ersin Sarıçam, Ankara Özel Çağ Hastanesi, Kardiyoloji Uzmanı

²¹ Ali Korkmaz, Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü, Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi, s. 2149.

O halde ne yapılmalıdır? Söyleyelim: Öncelikle zamana dikkat edilmelidir. Oyuna ayrılan süre 40-45 dakika aralığında olmalıdır; 1 saati hiçbir biçimde geçmemelidir. Bu tür oyunlar oynanırken (başkalarını rahatsız etme kaygısı dışında) kulaklık kullanılmamalıdır. Kulaklık hem ciddi işitsel sorunlara neden olmakta; hem de oyun içindeki ses efektleri bu sayede ruh sağlığına daha etkili bir biçimde nüfuz etmektedir. Bir de bilgisayar oyunlarının etkisi altına girmemek adına, bu oyunların tamamen bir “yazılım” olduğu unutulmamalıdır. Oyunun gerçekte hiçbir ilgisinin olmadığı akıllardan çıkartılmamalıdır. Mesela oyunlardaki “ölme”nin gerçek bir “ölme” olmadığı bilinmeli, oyun sırasında insanın kendisini oyuna kaptırmamaya özen göstermesi gerekmektedir. Oyun karakterlerinin hayal ürünü oldukları, bir dizi film gibi birilerinin oturup kurguladığı akıllarda tutulmalıdır. Programlar karşısında oluşturulan bu bilinç, kendiliğinden ortaya çıkan bağımlılığın da önüne geçmek için oldukça önemlidir. Bilgisayar oyunlarının sürükleyici etkisi nedeniyle saatlerce bilgisayar başında oturmağın gözler dışında, bel ve boyun rahatsızlıklarına da sebep olduğu, özellikle uzun süre hareketsiz kalma sonucunda aşırı kilolu olmanın (obezite) kaçınılmaz bir hal aldığı da bilinmelidir.

Bilgisayar Kullanımında Dikkat Edilmesi Gerekenler

Yeri gelmişken bilgisayar kullanımında dikkat edilmesi gereken hususlara değinelim; bilgisayar ergonomisi hakkında bilgiler verelim ve az önce kısaca ifade ettiğimiz kullanım sağlığıyla ilgili noktaları bir miktar detaylandıralım:

Çalışma ve yaşam alanı insan sağlığıyla yakından ilişkilidir. Bilgisayar ve internet gibi kullanımı saatler süren bir

performans söz konusu olduğunda, kullanım alanı çok daha büyük bir özeni gerektirmektedir. Peki, uzun süre çalışmayı gerektiren ortamlar nasıl en uygun ve en verimli hale getirilebilir? Bakalım...

Öncelikle çalışma ortamında muhakkak bir pencere bulunmalı ve zaman zaman ortam havalandırılmalıdır. Oksijen, sağlık demektir. Çalışma masası, yükseklik bakımından sandalyeyle uyumlu olmalıdır. Klavyenin, kullanım sırasında bileklerin dinlendirilebilmesine fırsat verecek şekilde tasarlanmış olmasına dikkat edilmelidir. Bilgisayarın radyasyon yayan bir cihaz olduğu unutulmamalı ve radyasyon oranını düşük tutmak adına çalışma ortamında cep telefonundan ziyade sabit telefon ile iletişim kurulmasına özen gösterilmelidir. Moral ve motivasyonu diri tutmak amacıyla çalışma ortamında, mesela masada bir çiçeğin ya da aile fertlerinin resimlerinin bulunması da önemlidir.

Bilgisayarların genellikle oturularak kullanıldığı dikkate alınacak olursa, (Bazı bilgisayarlar çeşitli iş ortamlarında uzun süre ayakta da kullanılırlar.) öncelikle oturma pozisyonuna dikkat edilmelidir. Oturmadaki en önemli faktör ise kullanılacak sandalyedir. Sandalye, ergonomiye dikkat edilmediğinde bel, boyun ve sırta büyük yük bindiren bir araç haline gelebilmektedir. Dolayısıyla tekniğine uygun olarak kullanılmaz ise bu dinlendirici araç kaçınılmaz biçimde çeşitli sağlık sorunlarını da beraberinde getirecektir.

Bugün bilgisayarlar iş ve ev ortamlarında uzun süreli kullanılıyor. Ancak çoğu zaman yeterli özen ve dikkat sergilanmıyor. Bilinçli bir kullanımın sağlanamamasıysa ciddi sağlık sorunlarını meydana getiriyor. Uzun süre oturmak, intervertebral (Omurlar arasında yer alan süngerimsi yastıkcıklar. Editör.) üzerinde basınçlara neden olmaktadır. Ayrıca uzun

süre hareketsiz kalması nedeniyle bacak ve ayaklardaki kan akışı da olumsuz yönde etkilenmektedir. Uzun süreli oturma diz kapaklarında ve ayak bileklerinde ağırlara, parmaklarda uyuşmalara neden olmaktadır. Sandalyenin, dizin hemen arkasındaki noktaya uzun süre baskı yapması diz altlarında uyuşma ve karıncalanmayı tetikler. Bu da sonraki dönemlerde kalıcı ağırlara neden olabilir. İşte tüm bu olumsuz sonuçlarla muhatap olmamak için sandalye seçimine ve oturma pozisyonuna dikkat edilmelidir. Sandalye, bel boşluğunu dolduracak ve destekleyecek ergonomide tasarlanmış olmalıdır. Yatay oturma bölümü sert olmamalı ve sabit bir şekilde diz arkalarına baskı yapmamalıdır. Uzun süre hareketsiz kalarak fiziksel sorunlara meydan vermemek için zaman zaman kalkmak ve kısa süreli yürüyüşler yapmak da sağlık açısından çok önemlidir. Sandalyenin yüksekliği ayak tabanlarının düz bir şekilde yere temas etmesini sağlayacak ölçüde olmalıdır. Sandalye, dizlerin açılı şekilde bükülmesini sağlayacak kadar alçak, yere ayak uçlarıyla temas edecek kadar yüksek olmamalıdır. Eğer sandalye mekanik olarak bu tür ayarlamaların yapılmasına müsait değilse, buradaki yükseklik zemine yerleştirilecek ahşap bir ayaklıkla sağlanmalıdır. Sandalye yanlarında bulunan kolçaklar ise dirsekleri hafif temas ettirerek dinlendirecek ölçüde sabitlenmelidir. Dirsek ve kolların, dolaşım ve periferik sinir sistemini olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde kolçaklarla temasına özen gösterilmelidir.

Bilgisayar kullanımında dikkat edilmesi gereken bir başka nokta da monitörün konumudur. Monitörle kullanıcı arasındaki mesafe en az 40 cm civarında olmalıdır. Ayrıca monitör, başın yukarı kaldırılmasını ya da öne eğilmesini gerektirecek bir konumda bulunmamalıdır. Baş, düz ve karşıya bakacak şekilde tutulmalı, monitör ise bu pozisyonu karşılayabilecek yükseklikte sabitlenmelidir.

Bilgisayar ergonomisi denildiğinde ilk akla gelen aygıtlardan biri de hiç şüphesiz klavye ve fare. Klavye ve fare, bilgisayar kullanımında etkin ve hareketli olarak en fazla kullanılan aygıtlardır. Bu aygıtları kullanırken, vücudun neredeyse tüm organları hareketsizken, el ve parmaklar sürekli hareket halindedir. Bileklerin ve parmakların sürekli hareket halinde olması, bazı eklem ağrılarına da beraberinde getirir. Klavye kullanımında bilekler ve parmak boğumları bir süre sonra uyuşmalara ve karıncalanmalara uğrayabilir. Buna engel olmak için dikkat edilmesi gereken iki önemli kural vardır. Birincisi, daha önce belirttiğimiz gibi kullanılacak klavyenin bilek desteğine sahip bir tasarımda olması, ikincisiyse çok uzun süre kullanılmaması ve zaman zaman çalışmaya ara verilerek çeşitli basit el ve parmak egzersizlerinin yapılması.

Uzun süreli bilgisayar kullanımında dikkat edilmesi gereken bir başka husus da ışıklandırmadır. Bilgisayar kullanırken gözler doğal olarak yorulur ve sağlıklı görme yeteneğini kaybeder. Bu da çift ve bulanık görmelere neden olabilir. Bu riskin doğması durumunda yeterli tedbirler alınmaz, üstelik bir de ışıklandırmada gerekli kalite sağlanmazsa, göz kaslarındaki tembellik ve yorgunluk hali ileri seviyelere ulaşır ve bu durum uzun süre devam eder. Gözler, sürekli bilgisayar ekranına baktığından dolayı zaten tehlike altındadır. Bununla birlikte bir de niteliksiz ve kontrolsüz ışık çalışma ortamına uygulandığında kalıcı göz rahatsızlıkları kaçınılmaz hale gelir. Bu nedenle çalışma ortamında ışık parlaması olmamalıdır. Dışarıdan gelebilecek ışıkların perdeyle kapatılması sağlanmalıdır. Çalışma ortamı için ihtiyaç duyulacak ışık eğer dışarıdan doğal yollardan temin edilecekse, ışığın kullanıcının arkasında kalmasına özen gösterilmelidir. Lambayla aydınlatma, mümkünse tavandan değil duvardan yapılmalıdır. Tavandan yapılmış ışıklandırmada düşük ölçekli

ampuller kullanılmalı, göz sağlığı için parlak ışıktan kesinlikle kaçınılmalıdır.

Az önce basit el ve parmak egzersizlerinden bahsetmiştim. Egzersiz konusuna kısaca bir kez daha değinmek istiyorum. Zira bir ya da iki saatte bir, bu basit egzersizlerin yapılması, uzun süre sabit kalan vücuda özellikle eklemelere önemli oranda enerji ve işlerlik kazandıracaktır.

Boyun ağrılarına yönelik, başın sağa, sola ve öne iki saniye arayla hafifçe çevrilmesi oldukça etkili bir egzersizdir. Kolların her yöne hafif hareketlerle çevrilmesi ve bu sırada ellerin aç-kapa yapılması da el ve kollar için oldukça faydalı hareketlerdir. Oturma durumunda bacak ve ayaklar için “bisiklet sürme” hareketi de uyuşmaları önlediği gibi karın bölgesindeki gevşekliliği ve yorgunluğu da ortadan kaldıracaktır.

Buraya kadar önemli oranda bilgisayar ve internetin ruh ve beden sağlığı açısından doğru kullanımına dair bilgiler aktardık. Bilgisayar ve internet bağımlılığının ortaya çıkma nedenlerini ve bunları önlemeye ilişkin çözüm önerilerini ele aldık. Şimdi, bilgisayar ve internet başında, gerekli ve yeterli koruyucu tedbirlerin alınmamasının ne gibi sonuçları doğuracağına dair, haber kaynaklarına dayanarak birkaç örnek verelim:

12 Saat Aralıksız Bilgisayar Oyunu Ölüm Getirdi

31 Temmuz 2011 tarihli Sabah Gazetesi’nin haberine göre İngiltere’nin Sheffield kentinde yaşayan 20 yaşında Chris Staniforth, arkadaşlarıyla birlikte hiç ara vermeden 12 saat boyunca oyun oynadıktan kısa süre sonra ansızın fenalaştı. Arkadaşları tarafından hastaneye kaldırılan Staniforth, yapılan

tüm müdahalelere rağmen yaşam savaşını kaybederek çok genç yaşta hayata veda etti. Bu ölüm karşısında şok geçiren arkadaşları Chris’in herhangi bir sağlık sorunu olmadığını, oyun oynadıktan sonra hiçbir neden yokken yığılıp kaldığını dile getirdiler. Yapılan otopside ise gerçek tüm çıplaklığıyla ortaya çıktı. Chris’in ölümü, uzun süre hareketsizliğe bağlı damar içi pıhtılaşmadan kaynaklanmıştı. Bu hiç beklenmedik ölüm karşısında neye uğradığını şaşırان aile bireyleriyse bu durumdan dolayı büyük üzüntü duyduklarını dile getirip kendilerini suçlama yoluna gittiler. Chris’in babası, “Bir ebeveyn olarak bilgisayar oyunu oynamanın çocuğunuza zarar vereceğini düşünmüyorsunuz. Çünkü çocuğunuzun ne yaptığını bildiğini düşünmüyorsunuz.” diyerek, çocuğuna karşı gösterdiği ilgisizliği ortaya koydu. Chris’in bilgisayar oyunlarına çok düşkün olduğunu ve adeta oyunlarla yaşadığını ifade eden talihsiz baba, oğlunun video oyunları tasarımcısı olmayı çok istediğini, bu nedenle de Leicester Üniversitesi’ne kabul edildiğini dile getirdi. Baba Staniforth’un son sözleri ise felaketin anlaşılması bakımından oldukça dikkat çekici: “Bu, onların (oyun firmalarının) hatası değil. Yapmamız gereken tek şey çocuklarımızı bu anlamda bilinçlendirmek!”

Genç Chris’in ölümüyle sonuçlanan olay, bilgisayar başında geçirilen zamanın sorgulanması bakımından çok önemlidir. Ancak bu ölüm olayı Chris’in başına gelen tek felaket de değildir. Arkadaşları Chris’in oyun ve bilgisayara olan düşkünlüğü nedeniyle sürekli bilgisayar başında olduğunu, tüm zamanını evinde geçirdiğini, dışarı bile neredeyse hiç çıkmadığını ve evinde, sosyal hayatın uzağında, kendisine ait bir dünya kurduğunu söylemişlerdir. Gencecik bir insanın, hayatını yapayalnız ve asosyal bir biçimde geçirmesi, aslında sadece onun hatası değildir; babasının da söylediği gibi, asıl suçlu Chris’e yeterli özeni göstermeyip ilgisiz davranan ailesidir.

Bilgisayar Oyunu Ölüm Getirdi

Bilinçsiz ve kontrolsüz bilgisayar kullanımına bir başka örnek de 17 Kasım 2006 tarihli Hürriyet Gazetesi'nden...

Gazetenin haber başlığı şöyle: “Denizli’nin Tavas ilçesinde *Counter Strike* adlı bilgisayar oyunundaki savaş sahnelerini canlandırmak isteyen kuzenlerden biri, diğerini av tüfeğiyle vurarak öldürdü.”

Tavas’ta 8. sınıf öğrencisi olan M. O. adlı çocuk, 4. sınıf öğrencisi olan kuzeniyle birlikte ders çalışmak için eve kalmışlardır. Bir süre ders çalışan iki çocuk, bir ara bilgisayar oyunlarından söz etmeye başlamışlardır. Sohbetin ve oyunun heyecanına kapılan çocuklardan birisi, oyundaki bazı sahneleri canlandırmak istemiş ve bu düşünceyle duvarda asılı bulunan av tüfeğini almıştır. Gerçek silahla *Counter Strike*’taki sahneleri canlandırmaya koyulan iki arkadaş, gerçekte oyun arasındaki perdede gidip gelirken, M. O’nun elindeki tüfek ateş almış ve 10 yaşındaki kuzeninin başından vurulmasına neden olmuştur.

Gerçek anlamda bir trajedi...

Tüm dünyada milyonlarca insan tarafından tutkuyla tercih edilen “*Counter Strike*” adlı bu oyun, en fazla internet kafelerde oynanmaktadır ve bugün hâlâ farklı kullanıcılarla çevrimiçi (online) biçiminde oynanmaya devam etmektedir. Terörist ve anti terörist gruplar arasında gerçekleşen oyunda çok sayıda silah ve birbirinden farklı mekânlar bulunmaktadır. Oyun, çok fazla şiddet unsuru içerdiğinden, başta ABD olmak üzere birçok ülkede sakıncalı oyunlar kategorisine alınmıştır. Çocuk gelişimi uzmanları tarafından şiddetle yasaklanması gerektiği vurgulanan bu oyun, ülkemizde de birçok bilişim mağazasında serbestçe satılmaktadır.

40 Saat Oyun Oynayan Genç Öldü

19 Temmuz 2012 tarihli Milliyet Gazetesi’nin haberine göre, Tayvan’daki bir internet kafede 40 saat boyunca oyun oynayan 18 yaşındaki bir genç, ansızın hayatını kaybetti. Yaklaşık 2 gün boyunca sabit bir şekilde “*Diablo III*” adlı oyunu oynayan, bu arada yemek yemeyi de ihmal eden Chuang adlı genç, internet kafe çalışanları tarafından baygın halde bulup hastaneye kaldırıldı. Hastanede hayatını kaybeden gencin otopsi raporuna göre ölüm sebebi, uzun süre hareketsiz kalması sonucunda kalp ve damarlarda oluşan sorunlar... Uzakdoğu ülkelerinde son zamanlarda ciddi artış gösteren bu tip ölümler, bağımlılık yapan bilgisayar oyunları sebebiyle yaşanıyor. Uzmanları harekete geçiren ölüm olaylarının sıklıkla yaşanması, o tarz oyunların yasaklanmasını da gündeme getirmiştir. Aşırı şiddet ve ölüm sahneleri içeren o tür bilgisayar oyunları özellikle çocuklar tarafından yoğun olarak tercih ediliyor.

Aynı haber kaynağının verdiği habere göre, bir süre önce de Tayvan’da 23 saat boyunca “*League of Legends*” adlı oyunu oynayan bir genç, ansızın geçirdiği kalp krizi nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

6 Nisan 2012 tarihli Hürriyet Gazetesinin haberine göre, 15 yaşında bilgisayar bağımlısı bir çocuk, saatlerce bilgisayar başında oyun oynadığı için kendisini azarlayan annesini, oynadığı oyunda sergilenen bir yöntemle öldürmüş ve ardından intihar etmiştir.

Böyle Cani Anne Görülmedi

5 Nisan 2012 tarihli Sabah Gazetesi’nin haberine göre, Güney Kore’de tam anlamıyla bir trajedi yaşandı. Güney Kore’nin

başkenti Seul'de oyun bağımlısı olan ve günün büyük bölümünü internet kafelerde oyun oynayarak geçiren bir kadın, kafenin tuvaletinde doğurduğu bebeğini öldürdükten sonra naylon bir poşete koyup çöpe attığı gerekçesiyle tutuklandı.

Ülkede şok etkisi yapan bu olay, insanların bilgisayar oyunları sebebiyle hangi noktalara geldiklerinin çok acı bir göstergesi olarak kayıtlara geçmiştir. Ancak felaket bununla da sınırlı kalmamıştır. Olaydan sonra güvenlik kameralarının incelenmesiyle, 26 yaşındaki kadının öldürdüğü bebeğini çöpe attuktan sonra bilgisayarının başına dönüp oyun oynamaya devam ettiği ortaya çıkmıştır. Kadının polise verdiği ifade ise facianın vardığı noktayı anlamak bakımından oldukça önemli: "Doğumun başladığını bile fark edememiştim!"

Bugün, Güney Kore hükümetinin ilan ettiği rakamlara göre 50 milyon nüfuslu ülkenin 2 milyonu bilgisayar ve internet bağımlısı...

Canavar Anne

Bilgisayar oyunlarına olan bağımlılığın en trajik örneklerinden biri de Almanya'da yaşanmıştır. 14 Ekim 2009 tarihli www.haber7.com adlı haber sitesinde yer alan habere göre, Almanya'da "World Of Warcraft" adlı bilgisayar oyununun bağımlısı olan Kathrin O. adlı 27 yaşındaki bir anne, oyun sebebiyle bebeklerine zaman ayıramayacağı ve kendisini meşgul edecekleri gerekçesiyle iki bebeğini doğar doğmaz boğarak öldürmüştür. Almanya'yı büyük şoka sokan olayın ortaya çıkmasından sonra tutuklanarak mahkemeye çıkarılan annenin, yaptıklarını büyük bir soğukkanlılıkla anlatması da trajedinin bir başka boyutu... Cani annenin mahkemede sarf ettiği, "Oyun oynamak çocuk yetiştirmekten daha

zevkli..." sözleriyle, bir insanın nasıl canavarlaşabileceğinin açık delili niteliğinde...

"Metin2" Şantajıyla 17 Bin Lira Kaptırdı

Bilgisayar oyunları insanı sadece ruhsal ya da fiziki açıdan zarara uğratmıyor; ekonomik açıdan da önemli kayıpların yaşanmasına neden oluyor.

26 Nisan 2011 tarihli Sabah Gazetesi'nin haberine göre, birçok ülkede yasaklanan "Metin2" adlı oyun nedeniyle İstanbul'da 13 yaşındaki bir çocuk, ailesini 17 bin lira zarara uğrattı. T. V. adlı çocuk, Metin2 oyununu oynayabilmesi için 18 yaşındaki arkadaşı E. B. üzerinden, babasından habersizce aldığı paraları yatırmaya başladı. Bir süre sonra E. B., T. V'nin babasının kasasından para aldığını babasına söyleyeceğini, ama kendisine istediği parayı vermesi durumunda bu durumu gizli tutacağını ifade etti. Bu nedenle korkuya kapılan T. V. ise ailesinin haberdar olmaması için şantaja boyun eğerek E. B.'ye istediği parayı verdi. T. V'nin ablasının bilgisayarda şantaj mesajlarını görmesiyle durumdan haberdar olan aile, E. B. hakkında suç duyurusunda bulundu.

Bilgisayar Başında Şüpheli Ölüm

3 Ağustos 2017 tarihli www.haberturk.com adlı haber sitesinde yer alan habere göre, İstanbul'da 13 yaşında Hakan adlı bir genç, evinde bilgisayar başında ölü bulundu. İddiaya göre Hakan'ın ağabeyi Ersin, eve geldiğinde Hakan'ı yerde yatar halde buldu. Boğazında ise iki kez dolanmış ve iki kez düğümlenmiş sargı bezi vardı. Ailesine göre, Hakan evden neredeyse hiç çıkmıyor, bütün zamanını bilgisayar

başında Metin2 adlı oyunu oynayarak geçiriyordu. Arkadaşlarıyla bile sadece internet üzerinden yazışarak iletişim kuran Hakan, şiddet içerikli filmler seyreden, bütün zamanını şiddet oyunlarıyla meşgul eden ve özellikle Metin2 adlı oyunu çok yoğun oynayan ve zaman zaman hayalle gerçeği birbirine karıştıran biriydi. Olayın intihar mı, yoksa cinayet mi olduğu araştırılıyor.

“Mavi Balina” Felaketi...

“Mavi Balina” son dönemde Dünya’da ve ülkemizde sebep olduğu ölüm olaylarıyla adını sıklıkla duyduğumuz bir “sosyal medya” oyunu... Özellikle çocuklar arasında yoğun bir şekilde “online” olarak oynanan oyun, oyundaki yönetici kimsenin verdiği talimatlara göre hareket etmeyi gerektiriyor. Bu talimatlar bazen oyun içinde masum istekleri yerine getirmek olduğu gibi, bazen de birilerine çıplak resim veya video göndermek, sıra dışı bir şeyler yiyip içmek, kendi vücudunda kesikler oluşturmak ve intihar etmek olabiliyor.

13 Kasım 2017 tarihli Milliyet Gazetesi’nin haberine göre, Mavi Balina oyununun sadece Türkiye’de bugüne kadar 142 gencin intiharıyla bağlantılı olduğu düşünülmüyor.

Bu oyunun etkisiyle kendi hayatına son veren çocukların sayısındaki artış yetkilileri harekete geçirmiş ve oyun birçok ülkede yasaklanmıştır.

Sanırım buraya aldığımız örneklerle, toplum olarak ne gibi tehlikelerle iç içe yaşadığımız anlaşılmıştır.

Denetimsiz ve bilinçsiz kullanılan bilgisayar ve internetin zararlı etkilerinden ilkinin, bilgisayar oyunlarını kısaca ele almaya çalıştık. Şimdi de meselenin bir başka zararlı tarafına bakalım: Sosyal medya, sosyal paylaşım siteleri ve sohbet

odaları... Ki, bu zararlı boyut, diğerine oranla çok daha derin sorunlara yol açıyor. Bu boyutun, bilgisayar oyunlarının verdiği zararlara ek olarak insanı yalnızlaştıran, yabancılaştıran ve depresif bir hale dönüştüren etkileri de vardır.

Önceki sayfalarda sosyal medya ve sosyal paylaşım siteleri hakkında kısa bilgiler vermiştik. Bu sitelerin ne olduğunu, hangi amaçlarla kullanıldığını ifade etmeye çalışmıştık. Peki, bu sosyal medya ve sosyal paylaşım sitelerinin yararları ve zararları nelerdir? Bu sitelerin kullanımı nasıl gerçekleşir ve insana hangi açılardan zarar verir? Bakalım:

Evet... Sosyal medya ve sosyal paylaşım siteleri...

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, günümüzde an fazla kullanılan sosyal medya ve sosyal paylaşım sitelerinin başında Facebook ve Twitter gelmektedir. İnsanlar hiçbir ücret ödmeden bu sitelere üye olabilmekte ve bu yolla “sosyal paylaşımlar” yapabilmektedirler. Doğal olarak kendisini ifade ve ispat etme eğiliminde olan insanlar için bu tip siteler kaçınılmayacak bir fırsat niteliğindedir. Bilindiği gibi resim, müzik ya da video paylaşımları, insanların kendilerini ifade etmeleri için son derece etkili materyallerdir. Kullanıcılar bu siteler yoluyla, dünya üzerinde yaşanan bir olayı, yeni çıkan bir kitabı, dünyaya yeni gözlerini açan bir aile ferdi, bir müziği, ülke gündemini işgal eden bir haberi rahatlıkla bu siteler üzerinden duyurabilir, buna ilişkin düşüncelerini paylaşabilirler. Herhangi bir konuyla ilgili düşüncelerini yazabilir veya o konuyla ilgili dünyanın birçok yerinden insanla sohbet edebilirler, tartışabilirler. Bütün bunlar iletişim çağının zirvesinde yaşayan günümüz insanı için son derece önemli nimetlerdir.

İletişim çağının getirdiği ayrıcalık ve kolaylıkların belki de en önemlisi, insanların, dünyanın herhangi bir yerindeki

bir olaydan anında haberdar olmalarıdır. Öyle ki, artık dünya üzerinde hiçbir şey gizli kalmıyor, denilebilir. Bugün sadece sosyal medya üzerinden organize olan ve kitlesel eylemlere imza atan grupların sayıları oldukça fazladır. Yalnız küçük ölçekli kitlesel eylemler değil, büyük çapta ulusal nitelikli eylemler de sosyal medya üzerinden kontrol edilir hale gelmiştir. Bu meseleyi örneklendirelim: “Arap Baharı” diye tabir edilen ve devrimlerle sonuçlanan halk hareketlerinin arkasında bu sosyal medya üzerinden hareket eden grupların olduğu bilinmektedir. Artık insanlar sokağa çıkmadan önce “sanal dünya”da sokağa çıkıp iletişim kuruyorlar ve orada alınan kararlara göre hareket ediyorlar. Arap Baharı sürecinde internetin ve sosyal medyanın rolünü ve gücünü gören birçok diktatör, bunun önüne geçmek için interneti tümünden yasaklamak başta olmak üzere çeşitli arayışlar içerisine girmişlerdir. İnterneti yasaklamanın da köklü bir çözüm olmayacağını bilen diktatörler, akıllı cep telefonlarının da artık birer kamera ve ciddi bir iletişim aygıtı olduğunu görmekte ve büyük ölçüde çaresiz kalmaktadırlar.

Konuyla ilgili Münster Üniversitesi’nden Marie Möller yaptığı bir araştırmada, diktatörlükle internet arasındaki ilişkiyi sorgulamış ve bu iki önemli aktör arasındaki ilişkiyi incelemeye koyulmuştur. Möller, baskıcı yönetim anlayışıyla idare edilen ülkelerdeki halkın cezalandırılma korkusuyla hiçbir şekilde hak arayamadığını, sokaklara çıkıp herhangi bir protesto gösterisine katılamadığını, bu nedenle internetin ve sosyal medyanın bu amaçlar için son derece etkin bir faktör olarak görüldüğünü saptamıştır. 2011 yılında Twitter’da en fazla kullanılan kelimenin “Mısır” olduğunu göz önünde bulundurursak, Arap Baharı kapsamında değerlendirilebilecek olan Mısır’daki halk hareketinin esas

kaynağının internet ve sosyal medya olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz.²²

Arap Baharı

2010 yılında Tunus’ta başlayıp birçok ülkeyi etkisi altına alan halk hareketlerinin sosyal medyada şekillendiği gerçeği, bu konuyla ilgili araştırma yapan sosyal bilimcileri de derinden etkilemiş ve birçok temel kavramın yeniden tanımlanması mecburiyetini beraberinde getirmiştir.

Tunus’ta bir gencin, işsizlik nedeniyle kendisini öldürmesiyle başlayan halk isyanının, (Yasemin Devrimiyle sonuçlandı. Editör.) büyük oranda sosyal medyada organize edildiği ve Twitter başta olmak üzere birçok sosyal medya unsurunun aktif olarak kullanılmasıyla, tüm ülkeyi hatta tüm bölgeyi etkilediği bilinmektedir. Tunus’ta baskı ve şiddetten bunalan halk, sokaklara dökülmekte ve baskıcı rejime karşı bir isyan hareketine girişmekte haklı olabilirdi. Ancak burada konumuzla ilgili olan ayrıntı şu: Tunus’taki eylemleri Twitter üzerinden yönlendiren lider kadronun önemli bölümü (bir kısmı provokatör olmak üzere) çeşitli Avrupa ülkelerinde yaşamaktaydı ve hatta bir kısmı bu yönlendirme çalışmalarını sadece “hobi” anlayışıyla gerçekleştirmekteydi. İşte sosyal medyanın vurucu gücü burada ortaya çıkıyor. Artık insanlar duygularını, düşüncelerini, tepkilerini sadece sokaklarda ifade etmiyorlar; sosyal medyada da ifade ediyorlar, hatta organize oluyorlar. Burada çok ince bir perde var. 1- Kendi düşünce ve tepkisini sosyal medyada samimi duygularla ifade edenler. 2-Sosyal medyayı (kendi çıkarları doğrultusunda) bir provokasyon aleti olarak kullanmak isteyenler. Ne yazık

²² <http://teknoloji.bugun.com.tr/500-bin-bilgisayar-ellerinde-haberi/224844>

ki, sosyal medya, ciddi bir filtreleme ve kontrol mekanizmasına tabi tutulmadığından, provokatif çalışmalar için bir serbest bölge niteliğindedir. Uydurma ve yalan haberler, iftira ve karalama, her türlü provokatif tutum ve davranış bu sahada istenildiği ölçüde servis edilebiliyor. Sosyal medyada ortaya konulan bir paylaşım, bir yalan haber ya da iftira, saniyelerle ölçülecek bir zaman diliminde yüz binlerce insana ulaşabiliyor. Bu da sosyal medyanın son derece önemli bir güce sahip olduğu anlamına geliyor.

Burada iki meseleyi özellikle birbirinden ayırmak gerekir. Diktatörlükle idare edilen, hiçbir özgürlük ve yaşam hakkı bulunmayan insanların, sosyal medyada organize olup hak aramalarını anlayışla karşılayabiliriz. Bu, sosyal medyanın müspet-faydalı taraflarından biridir. Ancak bir de sosyal medyayı, kendi kişisel hırs ve çıkarları için kullanıp, anarşi ve kargaşa ortamı yaratarak amaçlarına ulaşmayı amaçlayan kesimler vardır. Esasında bunun sorgulanması gerekmektedir. Ancak şunu da belirtmeliyiz ki, sosyal medyanın kuşatıcı ve vurucu özelliğini bilip bunu kendi amaçları için kullanmak isteyen kesimlere karşı da yine sosyal medya etkili bir biçimde kullanılabilir. Dezenformasyona karşı enformasyon yani...

Gezi Olayları

Tüm ifade ettiklerimiz için ülkemizde yaşanan Taksim Gezi Parkı olayları harika bir örnek değil midir? Gezi Parkı'nda bir başka yere taşınmak istenen birkaç ağacın, sosyal medyada, kesildiği, park içindeki diğer ağaçların da kesileceği şeklinde duyurulması üzerine onlarca çevreci, Gezi Parkı'nda günlerce eylem yapmadı mı? Yeşili korumak adına yapılan eylemler, işin içine marjinal grupların ve terör örgütlerinin

de girmesiyle farklı alanlara kaydırılmadı mı? Sosyal medya üzerinden yapılan yığınla yalan haber ve paylaşılan düzinelerce uydurma fotoğraf ile Türkiye genelinde binlerce insan tahrik edilip sokaklara dökülmedi mi? Hiçbir aslı astarı olmayan kurmaca haber ve duyurularla ülkenin 10 yıldır kazandığı itibar ve prestije gölge düşürülmek istenmedi mi? Başta Ortadoğu olmak üzere tüm dünyada önemli ve saygın bir ekonomik güce erişen ülkemiz, uluslararası arenada küçük düşürülmek ve itibarsızlaştırılmak istenmedi mi? Evet, bunların hepsi yapılmak istendi. Sosyal medya, yerli ve yabancı birçok ajan-provokatör için Türkiye aleyhine bir silah olarak kullanıldı. Hiçbir haklı gerekçe gösterilmeksizin İstanbul ve Ankara'da kamuya ait yüzlerce işyeri ve araç tahrip edildi. İş makineleri ve kamu yararına hizmet eden toplu ulaşım unsurları yakıldı, kullanılamaz hale getirildi. Sosyal medyada organize olan çok sayıda kışkırtıcı, kirli emellerini gerçekleştirmek için sosyal medyayı en yoğun şekilde kullandı. Birkaç kişinin oluşturduğu binlerce sahte hesaplara, ülkemiz bir yangın yerine çevrilmek istendi. Bu kimselerle ortak hareket eden provokatör medya mensupları, sokaklarda ülkemizin huzur ve güvenliğine saldıran birkaç yüz kişiyi, TV ve sosyal medyada milyonlarca kişi gibi göstermeye kalktılar. CNN, Reuters, BBC gibi dünyanın en saygın (!) haber kanalları, sözde Ak Parti Hükümetini devirmek için yola çıkan üç-beş marjinal grupla ortak hareket ederek, basın tarihinin en büyük yalan ve en korkunç çarpıtma haberlerine imza attılar. Sonuçta çirkin bir dezenformasyon yaşandı. Olaylar sağduyulu, vatanını ve milletini gönülden seven halkımızın, tertiplenen oyunlara alet olmayarak evlerinde kalmalarıyla son buldu. Peki ya son bulmasaydı? Ya sosyal medyada tezgâhlanan bu iğrenç oyun tutsaydı? Ya ülke baştan sona bir anarşi ve kargaşa ortamına dönüştürülseydi? Düşünebiliyor musunuz?

Ancak sosyal medyanın tüm etkin gücüne rağmen Anadolu insanı, bu aziz millet, yıkıcı ve bölücü bütün planları ve karanlık senaryoları adeta tekmeleyerek kaldırıp attı. Tabii, olaylar bununla kalmadı. Sosyal medyanın, art niyetli insanların elinde nasıl bir silah ve bir dezenformasyon aracına dönüştüğü, sonraki günlerde gün gibi ortaya çıktı. Yüzlerce sahte Twitter ve Facebook hesabıyla, halkı provoke etmeye yönelik on binlerce mesajın yayınlandığı, devletimizin bağımsız yetkili organları tarafından tespit ve teşhir edildi.

Taksim olayları ekseninde hazırlanıp, dönemin başbakanı Tayyip Erdoğan'a sunulan 77 sayfalık sosyal medya raporuna göre, müdahalenin yapıldığı 31 Mayıs'ta, dakikada 3 bin Twitter mesajı atıldı. (Facebook hariç) Atılan mesajların %88'i Türkçeydi ve yarısı İstanbul'dan atılmıştı. Bu son derece önemlidir. O günlerde Twitter'da geçilen mesaj sayısıysa şöyledir:

#direngezi: 950 bin, #occopygezi: 170 bin, #geziparki: 50bin, #buguntelevizyonlarikapat: 50 bin

Bunlar hakikaten korkunç rakamlar... Bu rakamların yanı başında çalışan provokatörlerse, başka ülkelerde farklı olaylarda çekilen fotoğraf ve videoları "Türkiye'denmiş gibi" göstermeye kalktılar; akla hayale gelmeyecek yalan haberler ürettiller.

17 Aralık Operasyonu'na Ne Demeli?

17 Aralık 2013 tarihinde sabah erken saatlerde, Türkiye'nin en önemli projeleri olan Üçüncü Havaalanı, Üçüncü Boğaz Köprüsü, Kanal İstanbul ve Nükleer Santraller gibi devasa projelerin ihalesini alan işadamları ve ilgili bürokratlara yönelik gözaltı kararı, aynı Gezi olayları gibi sosyal medya üzerinden

alevlendirilmedi mi? Halkımızın büyük teveccühüyle iktidara gelen Ak Parti ve dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan, cumhuriyet tarihimizde ilk kez yapılan bir yargı operasyonu ile devrilmek istenmedi mi? Operasyonun ilk saatlerinden itibaren, daha ne olduğu bile tam olarak anlaşılmamışken sosyal medya üzerinden sınırsız bir karalama ve itibarsızlaştırma kampanyası başlatılmadı mı? Evet, bütün bunlar da yapıldı! Ülkemizin son yıllarda, her açıdan ciddi sıçrayışlarını gören çeşitli küresel güçler, aynı anda aynı merkezden düğmeye bas-tılar ve ülkemiz üzerinde oynanmak istenen kirli oyunu devreye soktular. Bu kirli ve hain senaryoların tutması ve amacına ulaşması için de en yoğun biçimde sosyal medyayı kullandılar. Aynı Gezi'deki gibi yüzlerce sahte kullanıcı hesaplarıyla kamuoyu oluşturmaya ve halkımızın desteğini almaya çalıştılar; bir kısım medya ve cemaat kaynaklarıyla da ortak hareket ederek, bu aziz milletin iradesine, tercihi, duruşuna müdahale etmeye kalkıştılar. Ancak, artık daha fazla okuyan, daha fazla araştıran, daha fazla bilinçlenen halkımız bu oyuna da gelmedi; bu yalanlara da itibar etmedi. Allah'a şükür ki, sağduyu ve memleket sevgisi ağır bastı ve bir felaket daha, en kısa sürede bertaraf edildi.

Dönemin başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, operasyonun hemen sonrasında, Genişletilmiş İl Başkanları Toplantısı'nda şu çarpıcı bilgileri halkımızın dikkatine sunmuş ve oynanmak istenen oyunla, aslında nelerin amaçlandığını açıkça ortaya koymuştur:

“2 013 yılında biz çok farklı bir Mayıs ayı yaşadık. Küresel finans krizinin etkileri tüm dünyada çok ağır şekilde devam ederken Mayıs ayında biz Türkiye olarak tarihte örneği görülmemeyen başarılarla, rekorlara imzamızı attık. Nedir bunlar? Bunları çok iyi değerlendirmemiz lazım. Çünkü şu olay, yine altını çizerek söylüyorum; ulusal bir operasyon değildir. Bu olayın uluslararası boyutu vardır. Ve uluslararası boyutta bunun en tepe noktası vardır. Ve onun altında da bunun çeşitli yerlerdeki taşeronları vardır. Olay basit olarak ele alınmasın! Bu Ak Parti iktidarının, Türkiye'nin büyümesine olan öncülüğü sebebiyle yapılan bir operasyondur. Peki, nedir bunlar?

1. İstanbul'da 46 milyar dolarlık üçüncü havalimanı ihalesini gerçekleştirdik ve dünyanın en büyük havalimanını yapmak için kolları sıvadık. Bakın bu çeşitli mahfilleri ciddi manada rahatsız etmiştir. Bunu bilmenizi istiyorum. Ve bu havalimanına yönelik, her türlü olumsuzluğu her an yapabilirler; bilmenizi istiyorum. Çünkü bu, dünyada ilk üçe girecek bir proje...

2. Ankara'da Japonya Başbakanını ağırladık. Japonya ile Türkiye'de 22 milyar dolarlık bir yatırımla, biliyorsunuz nükleer santral kurulması için ilk adımları attık. Bunu engellemek için de her şey yapabilirler.

3. İstanbul Boğazı'na 2,5 milyar dolarlık bir yatırımla üçüncü köprü'nün temelini attık. Ta başından itibaren bunu engellemeye de gayret ediyorlar.

4. İstanbul borsası 93 binin üzerine çıktı ve rekor kırdı. Bu da hazmedilemedi. Sonra borsaya müdahaleler... Ve yavaş yavaş borsanın inmesi oldu.

5. Merkez Bankası rezervini biz 2002 yılında 27,5 milyar dolar olarak devralmıştık. Mayıs ayı içinde Merkez Bankası rezervimiz 135 milyar dolara ulaşarak bir rekor kırdı. Ama o arada yine maalesef bir düşüş oldu.

6. Gösterge faizi... Biz %63 seviyesinde devralmıştık. Burası da çok önemli... Mayıs ayında gösterge faizi tarihin en düşük seviyesine düştü. %4,6... Eğer o gidiş devam etseydi, bu %2,5'a kadar düşebilirdi. Ama tahammül edemediler, dayanamadılar. Şimdi %9'lara kadar tırmandı.

7. Bir değil, iki değil, üç değil, tam dört kredi derecelendirme kuruluşu art arda Türkiye'nin kredi notunu Mayıs ayı içinde artırdı. Bu da tabi bazılarını rahatsız etti.

8. IMF ile ilişkilerimizde tarihi bir gelişme yaşandı. 23,5 milyar dolardan devraldığımız borcu 15 Mayıs'ta ödedik ve defteri kapattık. IMF'ye borcumuzu sıfırladık. İşte burada uluslararası o güçler devreye girdiler. “Hayır, sen her zaman borçlu kalacaksın.” dediler. Çünkü borcu olan emir alır. Olaya böyle baktılar.

9. Enflasyonda, sanayi üretiminde, dış ticarete yeni rekorlara şahit olduk. Buna da katlanamadılar.

Evet, işte tüm bunları sadece bir ay içinde peş peşe yaladık. Peki, sonra ne oldu? Gezi Olayları denilen sokak eylemleri başladı. Uluslararası medya İstanbul'a, Ankara'ya adeta kamp kurdu. Bir yandan uluslararası medya, bir yandan ulusal medya, bir yandan sosyal medya, Türkiye'yi dünyaya karalamaya başladı. Bu bir ihanettir! Bu, vatana ihanettir! Ve bunu acımasızca yaptılar! Bakın açık söylüyorum. Apaçık bir ihanet, apaçık bir ekonomik suikastta bu dönemde şahit olduk. Allah'a hamdolsun, Gezi'de istedikleri başarıyı elde edemediler. Türkiye'ye daha ağır bedeller ödetemediler. Ekim ayından beri Türkiye yine çok parlak bir dönem yaşıyor. Turizmde rekorlar kırdık, ihracatta rekorlar kırdık. Ayrıca Güneydoğu'da açılışlar yaptık. Çözüm sürecine ilişkin attığımız adımları gören kardeşlerimiz Diyarbakır'da sevinç gözyaşları döktüler. Çözüm sürecinin nasıl hızlı yol aldığını görenler sevindiler, umutlandılar. Ama ne yazık ki, yerli taşeronlar, içeride görevlerini haince yaptılar. Halk Bankası'nın ilerlediği başarı, kırdığı rekorlar ortada... İşte bütün bunları sindiremediler ve haince saldırılarda bulundular. İşte 17 Aralık Operasyonu da bunların, bu saldırıların bir devamıdır."

Tayyip Erdoğan'ın tüm bu önemli tespitlerinden de anlıyoruz ki, bugünün savaşları daha çok ekonomik sahada cereyan ediyor ve bu amaçla sosyal medya dâhil tüm medya unsurları etkin bir biçimde kullanılıyor.

Son Olarak 15 Temmuz Hain Darbe Girişimi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Aziz Milletimiz, 15 Temmuz 2016'da, daha önce cumhuriyet tarihimizde eş görülmemiş bir olaya tanıklık etti. İçten ve dıştan yığınla saldırıya tutulan ve bir türlü yıkılamayan Ak Parti iktidarı ve

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bu defa doğrudan silahlı kuvvetler içindeki gizli bir yapılanmanın devreye sokulmasıyla, kanlı bir darbe girişimiyle yıkılmak istendi. Zira katıldığı tüm seçimlerden, halkın yüksek tercihiyle her defasında zaferle ayrılan, siyasete "yerli ve milli" anlayışını kazandıran Recep Tayyip Erdoğan, bazı küresel emperyalist güçler için ciddi bir tehdit haline gelmişti. Küresel emperyalist güçler, özellikle bulunduğu coğrafyada silik, sönük ve pasif bir Türkiye arzusu içindeydiler. Ak Parti iktidarı ise ortaya koyduğu üstün performansla bu arzusun önündeki en büyük engeldi. Tayyip Erdoğan'ın, özellikle halkın teveccühüyle cumhurbaşkanı olması ve devlet idaresinde yeni bir yönetim sistemine geçilmesi, başta Amerika olmak üzere birçok küresel gücü adeta çıldırtmıştı. Bunun için de Türkiye'de bir iktidar değişikliğinin olması ve "raydan çıkan" Türkiye'nin yeniden raya oturtulması gerekiyordu.

Peki, bu nasıl olacaktı? Bunun için daha önce birçok yol denenmiş, hatta iç savaş dahi çıkartılmak istenmişti; ancak olmamıştı. Gezi olayları, terör eylemleri, ekonomik saldırılar, kara propagandalar, şantajlar, montajlar vs... İşin şakası yoktu; artık kesinlikle olmalıydı. Ne olursa olsun Recep Tayyip Erdoğan devrilmeliydi! Bunun için de eldeki son malmeye sahneye sürülecekti. Ve sürüldü de! Bu amaçla, tam 40 yıl boyunca, tüm devlet kurumları içinde sinsice ve haince yuvalanan, temiz Anadolu insanının dini duygularını sömürüp, kendisini bununla kamufle eden bir terör örgütü; Fethullah Gülen liderliğindeki FETÖ (Fethullahçı Terör Örgütü) devreye sokuldu. Aslında her işte bir hayır vardı. Çünkü bununla birlikte birçok hakikat de kendiliğinden ortaya çıkacaktı. FETÖ'nün nasıl bu kadar gizlice kadrolaşabildiği, neden hiç deşifre olmadığı, tüm dünyada nasıl böylesine rahatlıkla okullar açabildiği gibi mesela... Zira arkasında büyük küresel

güç ve uluslararası sermaye sahipleri olmadan, bir “cemaatin” (!) bu ölçekte etkin bir yapı haline gelmesi mümkün değildi. Bu vesileyle bu büyük gerçek gün yüzüne çıktı. Ülkemizde on yıllar boyunca faaliyet gösteren Fethullah Gülen, işte sırf bugün için, bu kanlı, bu hain, bu sinsi darbe girişimi için beslenmiş, büyütülmüştü.

Nasıl Oldu?

Bizim bu kitaptaki esas konumuz elbette teknoloji ve bununla bağlantılı bazı sosyal sorunlar... Teknolojinin tüm insanlığın hayrına kullanılabildiği gibi, art niyetli insanların eline geçtiğinde kötü emellere de alet edilebildiği gerçeği... Şimdi gelin, biraz da genel hatlarıyla 15 Temmuz hain darbe girişiminin bu boyutuna bakalım:

FETÖ, kirli ve kanlı amaçlarına ulaşmak için devlet içinde yuvalanırken, teknolojinin tüm imkânlarından da yararlanmıştı. Hatta bu amaçla özel ekipler kurup, gerektiğinde kendi özel teknolojisini dahi geliştirmekten geri durmamıştı. Bunun için de devlet kaynaklarını kullanmış ve devlet içinde devlet olma alçaklığını sergilemişti. Örneğin gizliliğe en üst düzeyde önem veren bu kanlı terör örgütü, adına BYLOCK denen özel bir yazılım geliştirmişti. Bunun için dünyanın en iyi yazılımcılarıyla temasa geçmiş ve normal haberleşme yazılımlarına benzeyen ancak işlev açısından çok daha ileri noktada duran bu programı örgüt içi haberleşme ağının merkezine oturtmuştu. Akıllı cep telefonlarına yüklenen fakat her isteyen yükleyemediği bu program, sadece örgüte mensup kimselerin onayıyla yüklenebilme özelliğine sahipti. Dolayısıyla telefonunda BYLOCK yazılımı olan herkes, FETÖ terör örgütünün bir üyesiydi.

FETÖ terör örgütünün alışkanlık haline getirdiği uygulamalardan biri de şantajdı. Devletin kilit noktalarında bulunup da güç yetiremediği kimselere şantaj yaparak söz geçirmek, FETÖ’cüler için sıradan şeylerdi. Bunun için de yine teknolojiyi devreye soktular. İnsanların en özel ses ve görüntü kayıtlarını ele geçirip, bunu bir şantaj malzemesine dönüştürmek amacıyla, evlerine veya işyerlerine mikro gizli kameralar ve kayıt cihazları yerleştirdiler. Bazen bir düğme, bazen bir vida, bazen bir kalem görünümüne sahip gizli kameralarla istedikleri veriye sahip olan teröristler, bu verileri şantaj yapmak için kullandılar.

Devletin her biriminde adamları olan FETÖ’cüler, yeri geldiğinde MOBESE kayıtlarına, yeri geldiğindeyse UYAP gibi Türkiye’nin merkezi yargı ağına ulaşmakta hiçbir sorun yaşamadılar. Ayrıca devletin bilgi, bilgisayar ve bilgisayar teknolojileriyle bağlantılı tüm kurumlarına sızan teröristler, teknolojinin tüm imkânlarından kendi çıkarları doğrultusunda yararlandılar.

FETÖ’nün kanlı planlarını sahnelemek adına yoğunlaştığı bir başka saha da sosyal medya olmuştur. Bu amaçla bizzat örgüt elebaşı Fethullah Gülen’in talimatıyla sosyal medyada, Facebook ve Twitter’da hayali sosyal medya hesapları oluşturuldu ve hükümeti yıpratmaya dönük paylaşımlar yapıldı. Tamamı iftiradan oluşan bu paylaşımlarla kamuoyu yönlendirilmeye çalışıldı. Hatta bizzat terörist başı Gülen tarafından “Twitleri ikiye katlayın!” talimatı verildi ve bu alanda en etkin biçimde varlık gösterilmesi emredildi. Bu tarihten sonra Türkiye’deki Twitter kullanımı en üst noktalara ulaştı.

Peki, devlet kadrolarına FETÖ bu kadar yoğun bir biçimde nasıl sızabildi? Nasıl oldu da devletin en mahrem, en kilit noktalarına bu kadar etkin bir şekilde nüfuz edebildi?

Bunlar son derece kritik sorular... Aslında bu, onlar açısından hiç de zor olmadı. Zira bunun için kendilerinden önce, bir şekilde kadroya geçen “abiler”den yararlandılar. Başta askeri okullar ve polis kolejleri olmak üzere birçok devlet birimine giriş için yapılan sınavda, “abilerin” yardımlarıyla başarılı oldular. Bu yardım, soruların önceden kendilerine verilmesi şeklindeydi! Yani soru hırsızlığı... “Abiler” bulundukları makamları kullanarak sınav sorularını elde ediyor (çalıyor), bunları sınava girecek “kardeşlerine” veriyor ve bunu da FETÖ elebaşının fetvasına dayandırıyorlardı.

Nihayetinde devlete sızma harekâtı 40 yıllık bir süre içinde tam anlamıyla sağlandıktan sonra, bir taraftan kendi yapılarını git gide daha da sağlamlaştırdılar; diğer taraftan da tasmaları ellerinde olan patronlarından gelecek talimatı beklemeye koyuldular. Ve sonunda takvimler 15 Temmuz 2016’yı gösterdiğinde, beklenen emir kendilerine tebliğ edildi. Emir, bir türlü iktidardan düşürülemeyen Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile kendisine bağlı bulunan bir dizi ismin etkisiz hale getirilmesi ve halkın oylarıyla iktidara gelen Ak Parti Hükümeti’nin devrilmesiydi. Bu emirlerin gereği, yol-yöntem ne olursa olsun, yerine getirilmeliydi. Bunun için başta ABD elçilik binaları olmak üzere, birçok yerde görüşmeler ve toplantılar icra edildi. Kararlar alındı; planlar yapıldı, personel görevlendirildi. FETÖ’ye bağlı bulunan medya ve gazeteciler zaten aylardır buna ilişkin yayınlarla halkı provoke etmeye başlamıştı bile.

Derken 15 Temmuz 2016’da düğmeye basıldı. FETÖ bağlantılı askerler bir taraftan savaş uçaklarıyla en önemli devlet kurumlarını bombalarken, diğer taraftan da köprüleri, havaalanlarını ve sınır kapılarını kontrol altına alma çabasına girişmişlerdi. Ayrıca Türk Telekom ve TÜRKSAT gibi ülkenin en önemli haberleşme merkezleri ile birçok TV kanalı

işgal edilmeye, bombalanmaya başlanmıştı. FETÖ’cü caniler, iletişimin, haberleşmenin ne demek olduğunu çok iyi biliyorlardı. Ama en önemlisi, özel bir ekip, milletin başı olan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı tutuklamak için yola koyulmuştu. Tüm bu işler icra edilirken, FETÖ’cü teröristler BYLOCK, Whatsapp ve Telegram gibi haberleşme programlarını kullanıyorlar, anlık haberleşme programlarıyla anlık olarak iletişim içerisine giriyorlardı. Bombalanacak hedeflerin koordinatları akıllı telefonlar vasıtasıyla iletiliyor, operasyona katılan asker görünümlü teröristlere çeşitli harita ve belgeler akıllı telefonlar üzerinden ulaştırılıyordu. Ayrıca – sözde- karargâhta darbe girişimini canlı takip eden FETÖ’cü hain komutanlar, canlı bağlantı için de yine anlık haberleşme programlarından istifade ediyorlardı.

Yalnız... Burada FETÖ’cülerin unuttukları iki şey vardı. Bunlardan biri, bu aziz milletin cesaretiydi; ikincisi ise teknolojiye sadece kendileri değil millet de hâkimdi! Mademki, kanlı darbe girişiminde en etkin güç olarak teknoloji kullanılmıştı; o halde düşman kendi silahıyla vurulmalıydı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, aynı gecenin geç saatlerinde cep telefonuyla bir televizyon kanalıyla canlı bağlantıya geçti ve tüm vatandaşları bu ihanet şebekesine karşı direnişe çağırdı. Onun bu çağrısı anlık olarak milyonlarca insana ulaştı. Ardından sosyal medya harekete geçirildi ve yüz binlerce insan Facebook ve Twitter üzerinden organize oldu. Tüm haber ajanslarının verdiği bilgilere göre 15 Temmuz gecesi, normalden 36 kat daha fazla tweet atıldı. 27 Temmuz 2016 tarihli www.hurriyet.com.tr adlı haber sitesinde yer alan habere göre, darbe kalkışmasının yaşandığı gece 00.00 ile 04.00 arasında atılan konuyla ilgili tweet sayısı 495 bin idi. Bu olağan üstü bir şeydi! Milletimiz bir yandan akın akın sokaklara dökülüp muhtemel bir işgal girişimini engellemenin çabası

içinde olurken, diğer yandan da sosyal medyadan haberleşiyor, örgütleniyor ve sokaktaki vatanseverleri yönlendiriyordu. Tam bir teknolojik dayanışma diyebiliriz buna!

Nihayetinde Amerika ve Avrupa kaynaklı “Türkiye’yi işgal girişimi” püskürtüldü ve bir kez daha Aziz Türk Milleti galip geldi. Tabi bu işgal girişimine ve Türkiye’yi Suriyeleştirme harekâtına karşı koyma sırasında 249 vatandaşımız hayatını kaybetti; yüzlercesi yaralandı. Ama söz konusu vatandı ve şehadet en yüksek merteye idi.

Bu büyük olay, aslında birçok şeyi de açıkça ortaya koymuştu. Bir bakıma devletin gözüünü açmıştı! Zira gelişen teknolojiye bağlı olarak şekil alan birçok kurumda devlet eliyle temizlik harekâtı başlatıldı. Öncelikle bilgi teknolojileriyle ilişkili tüm kurumlarda personel temizliğine gidildi. Yüzlerce idari ve teknik personelin işine son verildi. Ardından tüm önemli yazılımların güvenlik açıkları tespit edildi ve bu açıklar süratle kapatıldı. Örneğin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi olan UYAP’taki açıkların kapatılması için yoğun çalışma başlatıldı. 12 Ocak 2018 tarihli Yeni Şafak Gazetesi’nin verdiği habere göre UYAP Veri Merkezi’nde güvenlik duvarı, merkezi ağ cihazları, depolama üniteleri ve sunucu sistemleri yenilendi. Devlet güvenliğine yönelik çalışmalar, aynı titizlik ve kararlılıkla bugün hâlâ devam ediyor.

Fuat Avni:

FETÖ’nün millet iradesine darbe vurup, halkın seçtiği Cumhurbaşkanı görevden uzaklaştırma çalışmaları içinde en aktif mesai harcayanlardan biri de “Fuat Avni” adlı Twitter fenomeni olmuştur. İki yıl boyunca çok yoğun bir biçimde hükümeti hedef alan mesajlar yayınlayan Fuat Avni, aslında ortak bir hesaptı; bir havuzdu. Neden bu ismi seçtiği bilinmiyor. İlk tweetini 18 Şubat 2014’te, son tweetini ise 20 Temmuz

2016’da atmış olan Fuat Avni, aslında yayınladığı mesajlarla, devletin en önemli merkezlerine kadar sızmış olduğunu açıkça ortaya koymuştu. Bu, devlet açısından büyük bir zayıfıydı. Onun gerçek kimliği hakkında birçok isim zikredilmiş olsa da, sonraları şu gerçek ortaya çıkacaktı; devlet içinde yuvalanan birçok terörist, edindiği bilgileri Fuat Avni hesabına iletmekte, o da bu bilgileri sosyal medya hesaplarından servis ederek, milli iradeyi çökertmeye çalışmaktaydı. Ancak 15 Temmuz’dan sonra devletin ezici gücü çok net bir biçimde kendisini hissettirmiş, yapılan titiz incelemelerin sonucunda Fuat Avni adlı ortak hesabı kimin yönettiği tespit edilmiştir.

13 Şubat 2017’te Anadolu Ajansı’nın verdiği habere göre Fuat Avni hesabını yöneten kişi, “Said Sefa” adlı bir teröristtir. Bu terörist, daha önce FETÖ’yle bağlantılı birçok medya kuruluşunda görev yapmıştır. Ayrıca İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Bürosu’nca hazırlanan iddianamede, Twitter’de “Fuat Avni” adlı hesabı açan firari sanık Said Sefa’nın “Darbeye teşebbüs ve silahlı örgüt yöneticiliği” suçundan ağırlaştırılmış müebbet ve 15 yıla kadar hapsi talep edilmiştir. 196 sayfalık iddianamede, Fuat Avni hesabının “örgütün kara propaganda ve dedikodu hesabı” olduğunun altı çizilmiştir.

Tek başına Fuat Avni hesabı dahi, sosyal medyanın ve internetin gücünü anlamak bakımından son derece önemlidir. Dolayısıyla internetin denetim altına alınması ve gerek görüldüğünde bir takım kısıtlamalara gidilmesi de aynı oranda önem arz etmektedir.

FETÖ’nün teknolojik ihaneti bunlarla da sınırlı değildi. Yargı, BYLOCK programı kullanmanın doğrudan FETÖ’ye mensup olduğunun delili olduğunu duyurunca, hem bu programı hem de devam eden davaları “sulandırmak” adına

kripto FETÖ'cüler harekete geçtiler. İnternette indirilen dini programlar üzerinde tahrifata girişen teröristler, bir takım teknik yöntemlerle, akıllı cep telefonlarına kurulan bazı programları BYLOCK sörvırlarına yönlendirdiler. Bu programlara “Mor Beyin” deniyor. Sonuçta bu yolla FETÖ ile hiçbir ilgisi olmayan insanlar, telefonlarından BYLOCK'a giriş yapmış gibi gösterildi ve tutuklanmaları sağlandı. 11.480 masum insan, hiçbir suçu olmadığı halde FETÖ tarafından alçakça bir kumpasa alet edildi. Ancak devlet artık kılı kırk yarıyordu. Yetkililerin, yapılan itirazları özenle incelemeye alması sonucunda, ortada bir aldatmacanın olduğu anlaşıldı ve tutuklu bulunan yüzlerce insanın FETÖ'yle bağlantısının olmadığına hükmedildi. Hak, bir şekilde yerini buluyordu.

Bütün bu anlattıklarımızdan şunu çıkarabiliriz: Demek ki, internet, sosyal medya, sosyal paylaşım siteleri insanların aralarındaki mesafelere bakmaksızın iletişim kurmalarını sağlamakta ve bir enerjiyi ortaya koymaktadır. Bu yönüyle insanların birlikte hareket etmelerine önemli ölçüde katkı sunmakta ve zemin hazırlamaktadır. İnternetin ve sosyal paylaşım sitelerinin en can alıcı yönü de budur.

Şimdi meseleye farklı bir pencereden bakarak devam edelim...

Sosyal medyanın ve sosyal paylaşım sitelerinin temel işlevi esasında insanların farklı bireyler ya da kitlelerle iletişim kurmasını sağlamaktır. Sadece bir halk hareketi niteliğinde değil elbette! Temelde bu araçların doğru kullanılması insan hayatını önemli oranda kolaylaştıracağı tartışmasız bir gerçek... Bir haber grubu, bir arkadaşlık ortamı ya da bir bilgi portalı içerisine katılan bir kullanıcı, çok farklı bilgilerle donanımlı hale gelebilir. Bu tip siteleri kullanarak bir insan herhangi bir sağlık sorunuyla ilgili bir uzman doktora anında

ulaşım bilgi edinebilir; bir eğitim uzmanıyla çok kısa sürede irtibata geçip konuyla ilgili öneriler alabilir; yeni satın alacağı evle ilgili bir gayrimenkul danışmanı ile iletişime geçip bilgi toplayabilir. Sosyal medya üzerinde oluşturulan eğitim sayfalarını kullanan öğrenciler birbirleriyle haberleşip organize olabilirler ve çeşitli konular çerçevesinde seslerini duyurabilirler. Ayrıca sayısız eğitim materyalini kullanan öğrenciler, ders videolarını offline ya da online olarak izleyebilir, başarı durumlarını artırabilirler. Bunlar sosyal paylaşım sitelerinin, sosyal medyanın insan hayatına getirdiği yeniliklere ve kolaylıklara ilişkin birkaç örnek... Bu örnekler hayatın her aşamasına, her sahasına rahatlıkla uyarlanabilir. Sınırsız kitapla dolu dijital kütüphaneler, çeşitli amaçlara yönelik kurulmuş arkadaşlık grupları, dipsiz eğitim ortamları, uçsuz bucaksız bilgi kaynakları, oyun sahaları, sayfalar, bloglar vs. Bunların hepsi dijital dünyanın ve internet âleminin insan hayatına kattığı değer ve renkler... Peki, hangi şartla? Bilinçli ve sorumluluk duygusu çerçevesinde kullanılması şartıyla... Bir silah gibi kullanmak değil, teknolojik bir nimet gibi kullanmak şartıyla...

Sosyal medya konumuza devam edelim...

Birçok faydası olan sosyal medyanın çeşitli sorunları da içerdiğini, en sorunlu yanının ise geniş ölçekli bir filtreleme ya da denetleme mekanizmasının olmayışının olduğunu söylemiştik. Uygulamalar son zamanlarda “şikâyet et - spam bildir” şeklinde bir seçeneği içerse de, sonuç itibarıyla milyonlarca üyesi bulunan bu tür sosyal medya uygulamalarının filtrelenmesi ve denetlenmesi oldukça güçtür. Bu durumsa hayatımıza yeni giren “sahte profil” deyimini doğuruyor. Evet, sahte profil; sahte kişi, gerçekte olmayan, bir bilgisayar programı ya da art niyetli bir kimse tarafından hayalen üretilen bir kişi, bir kimlik... Sosyal paylaşım sitelerini, sosyal medyayı takip eden iyi niyetli bir bilgisayar kullanıcısının karşısında

bulunan ve bütünüyle aldatmaca / kandırmaca üzerine kurgulanan hayali bir ilişki söz konusudur burada... Amaç bazen kandırmaca yoluyla eğlenme, alay etme olduğu gibi, bazen de kişinin çeşitli özel bilgilerini bir şekilde edinerek bir sahtecilik bir dolandırıcılık eylemine girişmek de olabiliyor. Telefon kontörü yükletme, her hangi bir ürün satışı gerçekleştirme ya da kredi kartı bilgileriyle çeşitli sahteciliklere imza atma ilk akla gelenler... Bazen hayali bir kadın kimliği ile erkek kullanıcıları etkileyip bir biçimde maddi menfaat temin etme, bazen de bir kamu görevlisi kimliğiyle hareket edip bir şekilde durumdan kazanç sağlama da sıklıkla karşılaşılan dolandırıcılık yöntemlerinden... Sosyal medyanın en çok dikkat edilmesi gereken yanı da bu... Fayda, risk ve tehlike burada ve iç içe... Bir biçimde karşı tarafa verilen herhangi bir bilgi, kesinlikle bilgiyi verenin zararıyla sonuçlanıyor. Bazen olayın gayri ahlaki boyutları da söz konusu olabiliyor. Çeşitli vaat ve telkinlerle ikna edilen kullanıcının müstehcen görüntülerinin elde edilmesi ve şantaj amaçlı kullanılması gibi... Bu yolla kişiden sızdırılan paralar, strese bağlı kaybedilen ruh sağlığı, aldatmalar, ihanetler ve hatta cinayetler... Görüldüğü gibi milyonlarca insanla dolu olan sosyal medya ve sosyal paylaşım siteleri, faydayı ve zararı, iyiliği ve kötülüğü aynı yerde barındıran bir niteliğe sahip...

Birkaç Örnek

Sosyal medyanın insana verdiği zararların başında, az önce de söylediğimiz gibi şantaj, tehdit, yalan haber ve karalama türünde kişilik haklarına yapılan saldırılar gelmektedir. Sahte (fake) profillerle dolu olan ve kısa süre yapılan arkadaşlıklardan sonra çok özel paylaşımlara zemin haline gelen sanal dünya, öncelikle karanlık ve kirli kullanıcılar için

kaçırılmayacak bir fırsat niteliğindedir. Özellikle kadınlar üzerinde gerçekleşen bu tür şantaj ve tehdit gibi saldırılar, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de maalesef bugün halen yaşanmaktadır.

Peki neden?

İnternet kullanıcıları, sanal dünyada tanıştıkları insanlara karşı nedense tuhaf bir şekilde aşırı güven duyarlar. Bu ortamda arkadaşlıkların tamamen klavyeye dayalı inşa edilmesi aslında bu durumu açıklamak için yeterlidir. İnsanlar hakkında çeşitli yargılar edinilmesini sağlayan fiziksel görünüm ve sesin olmayışı güveni kolaylaştırmakta ve samimi bir diyalogun yaşanmasını sağlamaktadır. Oysa yabancı bir kimse hakkında çeşitli yargılar ve fikirler edinmek için o kişinin konuşma biçimi ve giyim tarzı son derece önemlidir. Bu iki önemli faktör olmadan insanlar hakkında doğru tespit ve teşhislerde bulunmak kolay değildir. Sanal dünya, herhangi bir medeni cesareti de gerektirmemektedir; her kullanıcı bir başka kullanıcıyla rahatlıkla ve basit bir şekilde iletişim kurabilmektedir. Sanal dünyada, dileyen insan kendisini, kendisiyle hiçbir ilgisi ve benzerliği olmayan biri olarak da tanıtabilmektedir.

Şimdi birkaç örnekle, kontrolsüzce ve dikkatsizce kullanılan sosyal medyanın sebep olduğu felaketlere göz atalım:

İnternette Chat Yapan Karısını Öldürdü

2 Mart 2009 tarihli www.haberturk.com sitesinin haberine göre, Denizli’de hırdavatçılık yaparak geçimini sağlayan N. T. isimli vatandaş, hemşirelik yapan P. T. isimli eşini, 11 yaşındaki çocuğunun gözleri önünde pompalı tüfikle vurarak öldürdü. İddialara göre 37 yaşındaki N. T., hemşirelik yapan

eşinin internette sanal arkadaşlık sitelerinde erkeklerle sohbet ettiğini tespit etti ve bazı özel programlarla yapılan sohbetleri kayıt altına aldı. Bu nedenle başlayan tartışmanın kavgaya dönüşmesiyle çılgına dönen N. T., kafasına sıktağı üç kurşunla karısını öldürdü.

Facebook Vahşeti

14 Kasım 2010 tarihli www.habererk.com sitesinin haberine göre, Sakarya'da, eşinin lise arkadaşlarıyla sosyal paylaşım sitelerinde grup kurmasını sindiremeyen ve kıskançlık krizine giren 46 yaşındaki E. A. isimli vatandaş, 16 yıllık eşini uyuduğu sırada demir çubukla döverek öldürdü. Cinayetten sonra polisi arayarak kendisini ihbar eden E. A. polise verdiği ifadede, eşinin bir süre önce eski arkadaşlarıyla grup kurduğunu ve gruptan sonra kendisine soğuk davrandığını iddia etti. Cinayet sırasında olanlardan habersiz uyumakta olan 13 yaşındaki kızları S. A. ise polis ekipleri tarafından komşularına emanet edildi.

Facebook, bir cinayet, yıkılan bir yuva, yetim ve öksüz kalan bir çocuk...

İnanılmaz Facebook Cinayeti

9 Şubat 2012 tarihli Sabah Gazetesi'nin haberine göre, sanal âlemde akıl almaz bir cinayet olayı yaşandı. 36 yaşındaki Billy Payne ve kız arkadaşı 23 yaşındaki Billie Jean, 30 yaşındaki Jenelle Potter'ı Facebook'taki arkadaşlık listesinden çıkardı. Bu duruma çok sinirlenen Jenelle Potter, babası ve bir-iki arkadaşıyla birlikte, kendisini arkadaşlık listesinden

çıkararak Payne ve Jean'in evlerini basıp, çifti kurşun yağmuruna tuttu. Ölen çiftin 8 aylık bebeği vardı.

Chat Yapan Karısını Kalbinden Bıçakladı

18 Nisan 2012 tarihli www.haberturk.com sitesinin haberine göre, Samsun'da teknisyenlik yaparak geçimini sağlayan A. C. isimli vatandaş, internette chat (sohbet) yapan eşini, kendisini aldattığı düşüncesiyle defalarca bıçaklayarak öldürdü. Kocasının 12 bıçak darbesiyle hayatını kaybeden talihsiz kadın, 12 yaşında bir çocuk annesiydi.

Facebook Fotoğrafları İntihar Ettirdi

7 Mayıs 2012 tarihli Sabah Gazetesi'nin haberine göre, İngiltere'de yaşayan 24 yaşındaki Emma Jones isimli genç bir öğretmen, eski erkek arkadaşının, kendisine ait önceden çekilmiş müstehcen resimlerini Facebook'ta yayınlamasının üzerine intihar ederek hayatına son verdi. Genç öğretmenin eski arkadaşı Jamie Brayley'in, terk edildiği için intikam duygularıyla böylesine bir işe kalkıştığı kaydedildi.

Facebook Tecavüzü

7 Mayıs 2012 tarihli Sabah Gazetesi'nin haberine göre, Antalya'da 16 yaşındaki genç bir kız, Facebook üzerinden tanıştığı bir güvenlik görevlisinin tecavüzüne uğradı. Lise öğrencisi olan kız, güvenlik görevlisi D. K. ile Facebook üzerinden arkadaş oldu. Bir süre sanal âlemde yürütülen arkadaşlık, daha sonra yüz yüze görüşmeyle devam etti. Evli olan D. K.'nın eşinden ayrılmasıyla farklı bir boyut kazanan ilişki, D. K.'nın

lise öğrencisiyle ormanlık bir alanda buluşması ve zorla cinsel ilişkiye girmesiyle noktalandı. Tüm olanları ailesine anlatan genç kız, yaşadığı mağduriyetten dolayı şikâyetçi oldu.

Facebook Canlı Yayınında Cinayet İşledi

17 Nisan 2017 tarihli www.haberler.com adlı sitesinin haberine göre ABD'nin Cleveland kentinde, kız arkadaşı ile tartışan Steven Stephens adlı 37 yaşındaki siyahi şahıs, yol kenarında durdurduğu 74 yaşındaki bir adamı, hiçbir sebebi olmadan Facebook canlı yayınında katletti. Cleveland polisine göre, 74 yaşındaki Robert Godwin adlı siyahiyi yol kenarında durduran Stephens, cinayeti işledikten sonra telefonunu kapatarak, izini kaybettirdi.

Sanal Kumar Ocak Batırıyor

30 Nisan 2013 tarihli Türkiye Gazetesi'nin haberine göre, sanal âlemdeki oyunların cazibesine kanan çok sayıda bilgisayar kullanıcısı maddi anlamda büyük felaketlerle yüz yüze kalıyor. Kolay yoldan zengin olma hayalleri kuran birçok insan, internet üzerinden online olarak oynanan bahis oyunlarını tercih ediyor. Özellikle, internet sitelerinin içinde barındırdığı sahte (fake) kadın kullanıcıların etkisiyle kendilerini oyunun akışına bırakan bilgisayar kullanıcıları, bu sebeple ciddi ekonomik zarara uğruyorlar. Bu bahis oyunları nedeniyle tüm maddi birikimini, arabasını ve evini kaybeden insanların şikâyetiyle harekete geçen emniyet yetkilileri, çok sayıda internet sitesini kapatırken, birçok site yöneticisi hakkında da adli işlem başlattı.

Olay son derece trajik... Çünkü oynanan kumarın ya da bu gibi oyunların sanal olması, gerçek kumardan daha masum oldukları anlamına gelmiyor. Hatta gerçek kumardan çok daha fazla zararlı sonuçlara neden oluyor. Zira saatlerce süren sanal kumar oyunlarının, insanda bağımlılık yaptığı biliniyor. Uzmanlar tarafından, günde 4 saatten fazla internet kullananların, bilgisayar bağımlısı olma yolunda hızla ilerlediği kaydediliyor. Bu şekilde oyun oynayan insanlar, ekonomik bakımdan zarara uğradıkları gibi, bilgisayar bağımlılığına yakalanarak, bu açıdan da önemli oranda zarara uğruyorlar. Bilgisayar bağımlılığı meselesini ilerleyen sayfalarda tüm detaylarıyla ele alacağız.

İlk Twitter Cinayeti

13 Ocak 2010 tarihli Sabah Gazetesi'nin haberine göre, milyonlarca insan tarafından kullanılan sosyal paylaşım sitesi Twitter, ilk kez bir cinayete neden oldu. ABD'nin New York kentinde yaşayan 22 yaşındaki Jameg Blake, Twitter'da kendisine sürekli küfürlü mesajlar yollayan Kwame Dancy isimli bir genci pompalı tüfekle vurarak öldürdü.

İşte böyle...

Facebook ve buna benzer sosyal paylaşım sitelerinin bilinçsizce kullanılmasının insana ne gibi zararlar verebileceğinin birkaç örneğini sunduk burada... Bu örnekler bugün ne yazık ki, yüzlerle ifade edilebilecek düzeyde. Sanal âlem nedeniyle darmadağın olan hayatlar, cinayetler, intiharlar, dolandırıcılıklar artık neredeyse sıradan hale gelmiş durumda. Bu tip felaketler elbette ki, internetin bilinçsizce ve amacının dışında kullanılmasından kaynaklanıyor. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, sahte kullanıcı hesapları, hayali

karakterler, tatlı dille ve etkileyici fotoğraflarla insanların karşısına çıkan uydurma kişiler, amaçlarına ulaşmak için yoğun mesai harcıyorlar.

Düşünmeden kurulan arkadaşlıklar, insanların en özel anlarını dahi hiç tereddüt etmeden tüm dünyayla paylaşmaları, insanların kişilik haklarına yapılacak saldırılara açık davetiye niteliğinde adeta... O nedenle sosyal paylaşım sitelerini kullanırken son derece dikkatli davranılmalı ve seçici olunmalıdır. Bu tür sanal ortamlarda yer alan bilinçli kullanıcılar, sanal dünyanın sıraladığımız zararlarını bilerek hareket ettiklerinden, belki zarar görmemektedirler ancak bu tehlikelerin bilincinde olmayan çocuklar ya da diğer bilgisayar kullanıcıları her an tehlike altındadır. Dolayısıyla sanal dünyanın önemli bir bölümünün bir hayal ve bir kurmaca dünyası olduğu akıllardan çıkartılmamalıdır. Bugün, daha birçok haber kaynağında sanal dünyada yaşanan hırsızlık, dolandırıcılık, rüşvet ve şantaj ile cinayet olaylarına sıklıkla rastlıyoruz. Çocukları ve gençleri sanal dünyanın tehlikelerinden korumak her ne kadar öncelikle devletin sorumluluğundaysa da, ailelere de çok önemli görevler düşmektedir.

Burada bir başka noktaya da kısaca temas etmenin faydalı olacağı kanaatindeyim: Kitabımıza ana konu olan teknolojik yalnızlık... İnsanlar, dijital âlemde bilinçli ya da bilinçsizce kurdukları arkadaşlık ilişkisi nedeniyle çoğu zaman kendilerine özel ve gizli bir dünya yaratmaktadırlar. Buna “sanal dünya” diyoruz. Sanal dünya, insanların gerçek hayatta sahip olamadıkları bir kişiliğe sahip olmaları için uygun bir zemin sunmakta ve insanlar bu zeminde diledikleri ölçüde rahatlıkla hareket etmektedirler. Özellikle ileri düzeyde egoya sahip ve kendisini gerçek dünyada kanıtlayamamış insanların kalabalıklaştırdığı sanal dünya, bazı insanlar için bir bakıma “gerçek bir sanal dünya” niteliğindedir.

Aslında olayın şöyle, dikkat çekici bir tarafı da var. Her ne kadar sosyal paylaşım sitelerinin insan hayatına girmesi birçok problemi beraberinde getirmişse de, bunu insanların yararına kullanan kesimin de olduğu bilinmeli... Örneğin kamu güvenliği görevlileri, jandarma ve polisler... Gizli istihbarat servisleri, MİT, CIA, FBI, MOSSAD... İlk akla gelenler...

Biraz da sosyal paylaşım sitelerinin bu yönüne bakalım.

İnsanların tüm iç dünyalarını en açık biçimde ortaya dökükleri bir ortam olan sosyal paylaşım siteleri, en fazla emniyet güçlerinin takibi altında. İnsanları, paylaştıkları müzik, video ve fotoğraflarla rahatlıkla çözen ve kişilik analizi yapan uzmanlar, bu yolla çok sayıda cinayet, soygun ve dolandırıcılık gibi suçları aydınlatmışlardır. Bir cinayet olayında, şüphelinin ya da maktulün Facebook – Twitter hesabını incelemeye alan uzmanlar, kişiler hakkında en ufak detaya kadar bilgi sahibi olabilmekte ve çok önemli bilgilere erişebilmektedirler.

Buna birkaç örnekle açıklık getirelim.

Cinayet, Facebook’tan Çözüldü

16 Temmuz 2012 tarihli www.khaber.com sitesinin verdiği habere göre, Manisa’nın Salihli ilçesinde evli ve bir çocuk babası 32 yaşındaki A. A. adlı vatandaşın, çeşitli yerlerinden bıçaklanarak öldürülmesi olayını araştıran güvenlik güçleri, Facebook üzerinden yaptıkları araştırmalar sonucunda 3 kişiyi gözaltına aldı. Cinayete kurban giden A. A.’nın Facebook hesabındaki arkadaşlarıyla temasa geçip bilgi toplayan uzmanlar, bu yolla edindikleri bilgiler ışığında gözaltına aldıkları şüphelilerin cinayeti itiraf etmelerini sağlamış ve sanal bir iletişim aracını kullanarak bir cinayeti aydınlatmışlardır.

Polis, Facebook'tan 10 Ayrı Olayı Çözdü

4 Nisan 2011 tarihli www.alanyahaber.com sitesinin verdiği habere göre, Alanya Emniyet Müdürlüğü, hırsızlık ve kayıp olaylarında şüphelilere ulaşmak için sosyal paylaşım sitelerinden yoğun bir biçimde istifade ediyor. Bu yolla sadece Alanya'da 1 yıl içerisinde 10 ayrı olayı çözdüklerini ifade eden yetkililer, sosyal paylaşım sitelerinin son derece önemli bir bilgi kaynağı olduğunun altını çiziyorlar. Ekonomik durumu oldukça kötü olan bir kimsenin, marka kıyafetler giymesinin bile bir ipucu olarak değerlendirildiğini dile getiren polis yetkilileri, sosyal paylaşım sitelerinde şüphelilerin her türlü paylaşımlarının dikkatle incelendiğini ve bu yolla elde edilen bulguların kendilerini başarıya ulaştırdığını söylüyorlar.

Bir de sosyal medya üzerinden kendiliğinden çözülen gizemli olaylar var: Bir örnek de bunun için verelim:

50 Yıl Önceki Cinayet Facebook ile Ortaya Çıktı

15 Kasım 2017 tarihli www.haber7.com sitesinin verdiği habere göre, 1968 yılında 19 aylıkken hayatını kaybeden Paul Booth'un, yatağından düşerek kazayla öldüğü ifade edilmişti. Ancak olayın gerçekte böyle olmadığı, Paul'un üvey babası David Dearlove'ın Facebook'ta paylaştığı bir fotoğrafla ortaya çıktı. Dearlove'ın, ölen üvey oğlu Paul'la olan eski bir fotoğrafını Facebook'ta paylaştığını gören Paul'un kardeşi Peter, bir anda yaşadığı bu travmatik olayı hatırladı. Ona göre kardeşi Paul, üvey babaları David Dearlove tarafından şömineye fırlatılarak öldürülmüştü. Peter'in bu iddiasını yargıya taşımasıyla, 49 yıl sonra cinayet ve çocuğa işkence suçlamasıyla Dearlove hakkında dava açıldı.

Yeri gelmişken, Siber Suçlarla Mücadele birimlerine yapılan başvurular sonucu ortaya çıkarılan ve çöktürülen bir suç şebekesi örneğini de dikkatlere sunalım.

Bilişim Suçlarına Yönelik Operasyon

Anadolu Ajansı'nın 3 Temmuz 2013 tarihli haberine göre, bilgisayarlarına girdikleri Türk şirketlerin sistemdeki bilgilerini bloke eden, sonrasında para karşılığı blokeyi kaldıran Ukrayna merkezli bir şebekenin 15 elemanı yakalandı. İstanbul Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne başvuran 55 şirket sahibi, firmalarına ait bilgisayarların bilmedikleri kişiler tarafından bloke edildiği, bu nedenle verilere erişemedikleri ve tüm dijital faaliyetlerinin durduğu; kendilerini arayan tanımadıkları kimselerin şantajla maddi menfaat temin ettikten sonra blokeyi kaldırdıkları bilgisiyle şikâyetçi oldu. İhbar üzerine çalışma başlatan Siber Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri, Türk şirketlerin bilgisayarlarına Ukrayna'dan girilerek bloke edildiğini tespit etti. Kısa sürede, şantaj çetesi'nin elebaşlarının "bilişim sistemlerine aykırı hareket etmek" suçundan poliste suç kaydı bulunan kimseler olduğu ortaya çıktı. Polisin takibe aldığı çete elebaşları, yapılan kısa süreli çalışmanın ardından ele geçirildi.

Verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı gibi sanal ortamda niyet iyiye, iyi; kötüye, kötü sonuçlar elde ediliyor. Teknolojiyi istediği amaçlar için kullanan insanlar, bunun yararını da görüyorlar, zararını da...

Diğer taraftan konuyla ilgili Türkiye genelinde kapsamlı bir araştırma yaptıklarını duyuran Kayseri Emniyet Müdürlüğü ise Türkiye'de 500 bin bilgisayarın bilgisayar korsanlarının

elinde olduğunu ve bu yolla çok sayıda bilişim suçunun işlendiğini duyurdu.

Bakınız, bütün bunlarla ilgili bir araştırma da İngiltere’de Cambridge Üniversitesi’nde gerçekleştirilmiştir. Polis yetkililerinin verdiği bilgileri doğrulayacak nitelikteki bu bilgiler, sosyal paylaşım sitelerinin insanların sadece görünen değil, görünmeyen kişilik detaylarının da anlaşılmasına zemin hazırlaması bakımından son derece önemli.²³

Cambridge Üniversitesi’nden bir grup bilim adamı Facebook kullanıcılarının “beğen” butonunu kullanmaları dolaşısıyla, bu kişilerin din, siyaset, ırk ve cinsel yönelimleri hakkında varsayımlara ulaşan bir algoritma geliştirdi. Elde ettikleri sonuçları PNAS isimli bilimsel bir dergide yayınlayan bilim adamları, araştırmada Facebook kullanıcılarının kişiliklerini çok büyük oranda doğru tahmin etmeyi başardıklarını ifade ettiler. Diğer taraftan İnternette özel hayatın mahremiyetini savunan kampanya gruplarıysa, böyle bir araştırmanın “endişe verici” olduğunu savunarak, bu yöndeki çalışmalara tepkili olduklarını duyurdular.

Bilinmesi Gerekenler

Verdiğimiz örneklerden de anlaşılabilceği gibi teknoloji den güvenli ve en verimli biçimde istifade etmenin vazgeçilmez şartı, bilinçli kullanıcı olmaktır. Evet, bilinçli bir kullanıcı olmak... Bilinçli bir bilgisayar kullanıcısının ise bilmesi gereken bazı teknik bilgiler ve yasal sorumluluklar vardır. Bu yolla hem kullanılan bilgisayarın temelde ne olduğu, hem de bilinçli bir bilgisayar kullanıcısının nelerle yükümlü olduğu öğrenilebilir. Önce bilinmesi gereken bir detaya dikkat

²³ www.haberseninle.com/teknoloji/sosyal_medya-haberleri-28/13_mart-cinsel_kimliginizi_ele_veriyor-haberi-60899.html

çekmek istiyoruz. Bugün ülkemizde Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde “Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı” adı altında bir birim oluşturulmuştur. Biraz yukarıda bu birimle ilgili bir örneğe değinmiştik. Tüm vatandaşlar, bilgisayar ve bilişim teknolojileri kaynaklı sorunlarla ilgili bu başkanlığa bağlı masalardan bilgi alabilmektedirler. Konuyla ilgili bilgisine başvurduğumuz yetkililer, özellikle Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım ortamlarında karşılaşılan sahte ve çalınmış kullanıcı hesaplarıyla ilgili yoğun şikâyet aldıklarını ifade ediyor, karşılaşılan istenmeyen durumlarla ilgili öncelikle cumhuriyet savcılıklarına suç duyurusunda bulunulması gerektiğini söylüyorlar. Bu şekilde başlayan süreç, daha sonra Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’na bağlı görevlilerin sürece dâhil olmalarıyla devam ediyor.

Anlaşılabileceği gibi, günümüzde artık “Bilişim Suçları” başlığı altında bir suç çerçevesi oluşmuş durumda... Öncelikle bu suçların neler olduğunu bilmek, sonra da bu suçlardan uzak durmanın yollarını aramak gerekiyor. Neyin suç olduğunu bilen bir bilgisayar kullanıcısı hem kendisini bu suçlardan uzak tutacak hem de başkalarından bu anlamda gelebilecek saldırılardan korunacaktır.

Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler Komisyonu ortak raporunda “Bilişim Suçları” adı altında kategorize edilen suçlar, temelde 6 maddeyi kapsamaktadır. Kapsamlı bilgi için bilgi kaynağı:

<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2007/subat07/adaletbilisim/sunum/makale.pdf>

Bu 6 madde şunlardan oluşmaktadır:

1. Bilgisayar sistemleri ve servislerine yetkisiz erişim ve denetleme
2. Bilgisayar kullanarak dolandırıcılık

3. Bilgisayar kullanarak sahtecilik
4. Bilgisayar sabotajı
5. Kanun tarafından korunan bir yazılımın izinsiz kullanılması
6. Diğer suçlar (Yasal olmayan yayınlar, pornografik içeriğe sahip yayınlar, hakaret ve küfür...)

Bu maddelerin alt maddelerini ise genel olarak şu şekilde listeleyebiliriz:

1. Başkalarının adıyla e-posta göndererek, insanların özel ya da ticari hayatlarını zedelemeye teşebbüs etmek...
2. Başkalarının adıyla web siteleri yayınlarak, insanların özel ya da ticari hayatlarını zedelemeye teşebbüs etmek...
3. Kişisel ya da kurumsal bilgisayarlara bir şekilde erişerek, bilgi kopyalamak, bilgi silmek ya da bilgi eklemek...
4. Şirketlerin isimleriyle web sitesi oluşturmak, isim haklarını habersizce satın almak ve şirketlere o isimleri yüklü ücretler karşılığında satmaya çalışmak...
5. Başkaları adına, herhangi bir internet ortamında kullanmak amacıyla sahte hesap oluşturmak...
6. Herhangi bir özel yazılımla, başkalarına ait bilgisayarlara yazılımsal ve/veya donanımsal bakımdan zarar vermek...
7. Vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne aykırı yayınlar yapmak...
8. Kişi ya da kurumlara karşı açıkça hakaret etmek ya da sövmek...
9. Fikir ve sanat eserleri kanunu tarafından koruma altına alınmış eserleri kopyalamak, çoğaltmak, satmak...
10. Toplumun ahlaki yapısına aykırı yayınlar yapmak...

11. Kumar ve benzeri siteleri yayınlamak...
12. Halk sağlığını tehdit edici gıda ve sağlık ürünleri pazarlamak...

Suçları belirleyen 6 ana maddenin alt maddelerinden en çok üzerinde durulması gerekenler bu 12 maddeyle ifade edilebilir. Ancak elbette suçlar bunlarla sınırlı değildir. Türk Ceza Kanunu'nda suç sayılan her türlü tutum ve davranış, internet ortamında da suç sayılmakta ve paralelinde "İnternet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlar yoluyla işlenen suçlarla mücadele edilmesi hakkında kanun" yer almaktadır. Bu kanun Resmi Gazete'nin 23.5.2007 tarihli 2653 sayılı yayınında yer almış ve yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun ilk maddesi şu şekildedir:

Kanun No: 5651 Kabul Tarihi: 4.5.2007 Tertip: 5 Cilt: 46

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.²⁴

Bir de Türk Ceza Kanunu'ndaki bilişim suçlarına bakalım: Türk Ceza Kanunu'nun Onuncu Bölümünde yer alan "Bilişim Alanında Suçlar" başlığı altında, suçlara ve cezalara ilişkin maddeler şu şekildedir:

Bilişim Sistemine Girme:

MADDE 243. - (1) Bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren ve orada kalmaya devam eden kimseye bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.

²⁴ www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070523-1.htm

(2) Yukarıdaki fıkarda tanımlanan fiillerin bedeli karşılığı yararlanılabilen sistemler hakkında işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilir.

(3) Bu fiil nedeniyle sistemin içerdiği veriler yok olur veya değişirse, altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme:

MADDE 244. - (1) Bir bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Bu fiillerin bir banka veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesi suretiyle kişinin kendisinin veya başkasının yararına haksız bir çıkar sağlamasının başka bir suç oluşturmaması hâlinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Banka veya Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması:

MADDE 245. - (1) Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya

kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve adli para cezası ile cezalandırılır.²⁵

(2) Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadağı takdirde, dört yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Tüzel Kişiler Hakkında Güvenlik Tedbiri

Uygulanması:

MADDE 246. - (1) Bu bölümde yer alan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

Görüldüğü gibi ceza kanunumuzda da siber suçlara yönelik etkin düzenlemeler yapılmış ve kişi hak ve hürriyetleri devlet tarafından koruma altına alınmıştır. Üstelik kapsamı geniş tutulmuş, bilişim teknolojilerine dayalı banka kartları da bu çerçeveye dâhil edilmiştir. Sonuç olarak Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 29 Nisan 2013 tarihli "Siber Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı Teftiş Rehberi'nde yer alan bilgilere göre diyebiliriz ki, emniyet birimleri kendi bünyesinde oluşturduğu geniş çaplı profesyonel ekiplerle, siber suçlara yönelik çok ciddi bir çalışma yürütmüş ve bu kapsamda kanun ve yönetmeliklere aykırı hareket ettiği tespit edilen çok sayıda kişi, kurum ve internet sitesi hakkında adli tahkikat başlatmıştır.

²⁵ <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2010-87-611>

Korunma Yolları

Evet, kişisel olarak tüm bu bilgileri de göz önünde tutarsak, güvenliğimiz için başka neler yapabiliriz? Bilgisayar ve bilişim teknolojilerinin hayatımıza kattığı onlarca faydanın yanında, dikkatsiz ve özensiz bir biçimde kullanılması durumunda aynı oranda zararlı yanları da vardır; daha önce bunu birkaç kez ifade etmiştik. Peki, bu zararlardan korunmak için ilgili mercii ve kurumlara ihtiyaç duyulacak aşamaya gelmeden önce kullanıcılar kendi başına neler yapabilirler? Bu yönde atılacak adımlar neler olabilir? Şimdi de buna bakalım: Öncelikle, eğer bu soruları soranlardan biri de sizseniz, kutluyoruz! Zira ne yapılabileceğini düşünen ve sorgulayan bir kimse, esasında ortada bir problemin olduğunu kabul eden ve buna ilişkin çözüm arayışı içine giren kimsedir. Bu soruyu sormak, ileride karşılaşılabilecek muhtemel sorunların, meydana gelmeden engellenmesine yönelik ilk adımın atıldığı anlamına gelir. Bu, sevindirici bir durumdur. Çünkü bir problemi ortadan kaldırmanın en önemli ayağı, kişinin o problemin farkında olması ve çözmekte kararlı davranmasıdır.

Meseleyi öncelikle anne, baba ve çocuk ekseninde ele alalım:

Her şeyden önce sanal dünyada neyin yararlı neyin zararlı olduğu, neyin suç olduğu ve nelere dikkat edilmesi gerektiği bilinmelidir. Az önce bununla ilgili tüm detaylara değindik. Sonrasında, eğer anne-baba bilgisayar kullanmasını bilmiyorsa, muhakkak öğrenmelidir. Zira bilgisayar kullanmasını bilmeyen bir ebeveyn, bilgisayar kaynaklı sorunların çözümü noktasında yeterli düzeyde etkili olamayacaktır. Bu nedenle bilgisayar (temel düzeyde de olsa) öğrenilmek zorundadır. Bilgisayar bilgisi olan bir anne-bana, çocuğunu bilgisayar programlarının zararlı etkilerinden kurtarmanın önemli

ilk adımını atmış sayılır. Eğer bilgisayar kullanımı iyi düzeyde sağlanabilirse, bilgisayar üzerinde doğal olarak söz söyleme, müdahale etme şansı da elde edilmiş olacaktır. Sonraki aşamaysa kesinlikle yasaklamak ya da direkt müdahale etmek değildir. Unutulmamalıdır ki, yasaklar cezbetmekten başka bir işe yaramamaktadır. İnsanlarda yasaklara karşı merak ve öğrenme dürtüsü harekete geçtiğinden, problemlerin yasaklarla çözülemeyeceği bilinmelidir. Yasaklama yerine bazı kurallar belirlenmeli ve bu kurallara ne kadar uyulduğu izlenmelidir. Mesela belli saatlerde kullanmak noktasında mutabakat sağlamak daha etkili bir yöntem olabilir. Günde 2 saat gibi... Günde 2 saat bilgisayar kullanma hakkı olan çocuğun bilgisayar kullanması ya da oyun oynaması sırasında yanına oturulması ve “keyif alıyormuş gibi” seyredilmesi, sorular sorulması, çocuğun güvenini kırmayacağı gibi, daha rahat hareket etmesini de sağlayacaktır. Bu yaklaşım, çocuk ve ebeveyn arasındaki güven açısından son derece önemlidir.

Konunun uzmanlarının tavsiyelerine göre, anne-baba, bilgisayara aşırı meraklı olan çocuğa kesinlikle radikal tedbirlerle yaklaşmamalı, aksine belli sınırlar içerisinde rahat hareket etmesine izin vermelidir. Ev ortamında bilgisayar kullanan bir çocuğun hareket alanı daraltıldığında, ev içinde hırçınlaşacağı gibi, bilgisayar macerasına bir internet kafede ya da bir arkadaşının evinde devam edecektir. Oysa durum ne olursa olsun, çocuğun göz önünde olması son derece önemlidir.

Birçok uzman, bilgisayarlar çocukların kendi odalarındaysa mutlaka salona taşınması gerektiğini ifade ederler. Bu halde çocuğun bilgisayar kullanımının kontrol altında tutulabileceğini savunurlar. Bu şüphesiz doğrudur. Ancak biz bunun bir miktar esnetilebileceği kanaatindeyiz. Zira sürekli gözetim altında tutulan bir birey, bu durumdan rahatsızlık duyacak ve kendisini daha rahat hissedeceği bir başka mekân arayışı

içine girecektir. Bu da muhtemelen az önce de söylediğimiz gibi bir internet kafe ya da bir arkadaşının evi olacaktır. Oysa en kötü şartlarda bile bir çocuğun kendi evinde bulunması, kontrol altında tutulması açısından çok önemlidir. Bilgisayar eğer taşınabilir bir bilgisayarsa (notebook-tablet) durum daha kolaydır. Çocuk sadece ihtiyaç duyacağı zamanlarda bilgisayarı alacak ve odasına çekilecektir. Anne-baba da uygun gördükleri süre miktarınca ona izin verecek ve gerektiğinde müdahale edebileceklerdir.

Neden, çocuğun bilgisayar kullanacağı saatlerde odasına çekilmesinde bir sakınca görmüyoruz? Çünkü özellikle ergenlik çağına gelen gençler, hem fiziksel hem de ruhsal gelişimlerinin gereği olarak kendilerine bazı sorular sorup buna ilişkin en doğru cevabı bulmanın yoluna gitmektedirler. Ergenlik çağındaki gençlerimiz, önceleri bu tip soruların cevaplarını arkadaş ortamlarında arardı. Ancak burada konuşulanlar ve alınan cevaplar ya insanların (doğru-yanlış) kendi kişisel fikirleri olurdu ya da kim olduğu bilinmeyen başka insanların fikirleri... Bu oldukça tehlikeli bir durumdur. Zira gelişim döneminde, ilk gençlik yıllarında bir bireye verilecek cevaplar, çoğunlukla onun tüm gençlik yıllarını, hatta bütün bir hayatını etkileyecektir. O nedenle çocuğun/genç insanın en sağlıklı bilgilere en kısa sürede erişmesi ve aradığı cevaplara ulaşması için bazen bilgisayar başında yalnız kalması da gerekebilir. Burada çok hassas bir denge vardır; bu dengeyi koruyabilmek çok önemlidir. Ergenlik dönemindeki bireyler, ebeveynlerinin gözetimi altında bir miktar “özgür” bırakılabilir.

Bu, meselenin bir boyutu... Onun dışında şu da var: İnsanlar hangi yaşta olurlarsa olsunlar, kendilerine ait özel anılara ve alanlara sahip olmak isterler. Kendileriyle baş başa kalmak, düşünmek, yazmak, birileriyle dertleşmek, sohbet

etmek gibi nedenlerle mesela... Bugün elbette ki, kontrollü bir biçimde kullanılan bilgisayar ve interneti ayrı tutuyoruz. Teknolojinin nimetlerinden faydalanmak kadar güzel bir şey olamaz. Burada kastedilen, bireyleri bu makinelerin zararlı etkilerinden muhafaza etmeye çalışmak... Başa dönecek olursak, dün sosyal arkadaşlık ortamlarında yapılan görüşmeler, sohbetler bugün sanal âleme taşınmış durumda... Bir birey ya da genç bir insan da o ihtiyacını kısmen sanal âlemde tatmin etmek isteyebilir. Dolayısıyla, insanlara bu fırsatı vermek de gerekir. Fakat dediğimiz gibi, belli sınırlar dâhilinde ve kontrol altında... Burada kontrolü ve sınırları abartmadan, insanlara özgürce hareket edecekleri zemini temin etmek de anne-baba için önemli bir vazifedir.

Buraya kadar genel olarak anlattıklarımız, anne-babanın çocuğunu sanal dünyanın zararlı etkilerinden korumasına yönelikti. Bir de yetişkinlere dönelim ve onların bu karmaşık dünyanın zararlarından nasıl korunacaklarına bakalım:

“Koruma ve korunma” dendiğinde, ilk akla gelen şey haklı olarak güvenlidir. Sanal dünyada güvenlik demek, filtreleme ve şifreleme demektir. Her şeyden önce hesap ve profil güvenliğine dikkat edilmelidir. Sanal âlemde en fazla kullanılan uygulamalar e-posta, sosyal paylaşım uygulamaları ve kablo-suz bağlantılardır. Dolayısıyla e-posta belirlerken ya da sosyal paylaşım ortamlarına katılırken tercih edilecek kullanıcı adlarına ve şifrelere dikkat edilmelidir. Kullanıcı adları ve şifreler izin verildiği ölçüde harf, rakam ve özel karakterlerden üretilmeli ve uzun tutulmalıdır. TUZLABelediyesi_1992! gibi... Burada önemle önermemiz gereken bir başka şey de belirlenen şifrelerin düzenli olarak değiştirilmesi ve değiştirirken de daha önce kullanılan şifrelerin tercih edilmemesidir. Bugün birçok insan sosyal paylaşım sitelerine ait şifrelerini başkalarına kaptırdıklarından dolayı maddi ve manevi açıdan

mağdur olmakta, büyük yaralar almaktadırlar. Bir kimsenin şifresini ele geçiren bir bilgisayar korsanı, o kişi hakkında rencide edici, küçük düşürücü yayınlar yapmakta, banka bilgilerini ele geçirmekte ve onarılması güç sorunlara sebep olmaktadır. Her şeye rağmen bu gibi durumlarla karşılaşan bir bilgisayar kullanıcısının yapması gereken ilk şey, daha önce de tüm detaylarıyla anlattığımız gibi derhal bir cumhuriyet savcılığına müracaat edip suç duyurusunda bulunmaktır. Bu suç duyurusu her şeyden önce mağdurun, sonrasında yaşanacak muhtemel problemlerden sorumlu tutulmaması için yasal bir dayanağa sahip olacağı anlamına gelir ki, bu çok önemlidir.

Bilgisayar güvenliğinde dikkat edilmesi gereken bir başka önemli noktaysa filtreleme ve güvenlik programlarıdır. Aslına bakarsanız, yaşanan birçok problem kısmen bu programlardan kaynaklanan sebeplere dayanıyor. Zira bilgisayar ve kullanıcı güvenliğini sağlamaya yönelik geliştirildiği ileri sürülen bazı programların bilakis kendisi tahrip etmeye yönelik programlanmış olabiliyor. Genel adına anti virüs, anti spam ve firewall denilen programlar, esasında bilgisayarları zararlı program ve içeriklerden korumaya yönelik görev icra etmelidirler. Gelin görün ki, bu isim altında çalışan ve fakat gizli işi bilgisayar güvenliğini ortadan kaldırmak ve kullanıcının kişisel verilerine zarar vermek olan bazı casus programlar, dikkat edilmediği takdirde önemli zararlara yol açabilmektedirler. Bu nedenle, bilgisayarı ve verileri korumaya yönelik tercih edilecek anti virüs, anti spam programlar, bilinen ve yaygın kullanılan programlar içinden seçilmelidir. Bu, kesin bir çözüm olmamakla birlikte, sığınılacak güvenli tek limandır. Örneğin bugün, Norton, Antivir, Kaspersky, Nod32 ve Microsoft Security Essentials ilk akla gelen güvenilir anti virüs programlarıdır. Bunlardan biri tercih edilebilir.

Korunma yollarından bir başkası da kişisel bilgisayarların başkalarının kullanımına açılmamasıdır. Bu anlamda insanlar mantıklı davranmak yerine genellikle duygusal davranmaktadırlar. Oysa doğru olan mantıklı davranmaktır. Zira burada söz konusu olan sizin ve ailenizin dijital güvenliğidir. Çok güvenilen kişiler dışında kişisel bilgisayarları (aslında akıllı telefonlar ve tabletler de dâhil) başkalarının kullanımına açmak, bazı güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle özel bilgileri içeren dijital aygıtları başkalarının kullanımına açmak doğru olmayacaktır.

Bilgisayar güvenliğinin bir başka önemli ayağını ise bilişim teknolojilerini izlemek ve bu alandaki haberleri takip etmek oluşturmaktadır. Çok hızlı gelişen ve neredeyse her gün yenilenen teknolojik aygıtları yer yer takip etmek ve bunların gelişimi hakkında bilgi edinmek, etkin ve faydalı programları tespit edip kullanmak çok önemli bir güvenlik faktörüdür. Unutulmamalıdır ki, insan, tehlikelerden ancak bildiği kadarıyla korunabilir.

Korunmayla ilgili dikkat edilmesi gereken bir başka nokta ise dijital ortamdaki verilerin ve özel sohbetlerin koruma altına alınmasıdır. Öyle ki, korunmaya muhtaç olan sadece teknolojiden istifade eden kullanıcıların kendileri değil; verileri ve yazıya dayalı sosyal ilişkileridir de. Bakınız, 17 Mayıs 2013 tarihli www.haber7.com sitesi nasıl bir manşet kullanmış:

“Facebook Ajanlığa Soyundu!”

Evet, insanları başta sosyal olmaktan çıkaran sanal dünyanın negatif faktörleri bu anlamda da yani ajanlıkta da devreye giriyorlar. Aynı kaynağın verdiği habere göre Facebook yetkililerinden Richard Allan “Özel durumlarda üyelerimizin

kişisel verilerini paylaşıyoruz. Emniyet güçleriyle işbirliği yapmak çok önemli... Tüm ülkelerin gizli servisleri ya da güvenlik güçleri hayati bir durum söz konusu olduğunda Facebook'a başvuruda bulunabiliyorlar." sözleriyle, aslında sanal dünyada hiçbir şeyin gizli kalmadığını itiraf etmiş oluyor. Ve tabi ki, tüm özel bilgilerin de... Bu nedenle diyebiliriz ki, sanal sohbet ve iletişim odalarında son derece dikkatli davranmak, dijital güvenliğin en önemli ayaklarından biridir.

Teknolojik Yalnızlık ve Bağımlılık

Bu noktada, daha önce birkaç kez kısaca değinmiş olduğumuz asli konumuza tekrar dönelim; insana, insanın teknolojik yalnızlığına ve bağımlılığına...

Bir insanı, var olduğu toplumsal hayattan koparan, kendi iç dünyasında yeni ve sanal bir dünya yaratıp bu dünyada yaşamaya mahkûm kılan en önemli faktörün dijital aygıtlar olduğunu söylemiştik. Burada karşımıza yeni bir kavram daha çıkıyor: Bağımlılık... Teknolojiye karşı gelişen aşırı ilginin ve bilgisayar başında tüketilen uzun ve sınırsız saatlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bilgisayar ve internet bağımlılığı... Tabi, bilgisayar teknolojilerini kullanan herkes şüphesiz bu anlamda sorunlu değil... Bunun elbette bir ölçüsü var. Esasen bilgisayar bağımlılığı, bir insanın sanal âleme sınırsızca gömülüp, gerçek dünyadan büyük oranda kopmasıyla başlayan bir süreci ifade ediyor. Önceleri kısa aralıklarla kullanılan teknolojik cihazlar, kontrolsüz bir biçimde kullanılmaya devam ettikçe doğal olarak bir bağımlılık hali yaratıyor. Bunu sigara gibi düşünebilirsiniz. Bir denemeye başlayan bilgisayar kullanımı, bir saate, birkaç saate ve sonunda uzun saatlere mâl oluyor. Uzmanların, günde 4 saatten fazla internet

kullanımının bağımlılığa neden olduğunu söylediklerini önceki sayfalarda ifade etmiştik. Dijital dünyanın insanı yalnızlaştıran yani artık bir bağımlı olmasını sağlayan durum da işte bu noktada başlıyor. Kişi sadece deneme maksadıyla giriş yaptığı sohbet odalarına ya da online oyun sistemlerine artık çok daha sıklıkla müracaat ediyor ve farkında olmadan bilgisayar bağımlılığı hastalığına yakalanıyor. Bilgisayarların ve akıllı telefonların boyutlarının küçülmesi ve fiyatlarının gitgide düşmesi de bu bağımlılık durumunu bir anlamda adeta teşvik ediyor. Öyle ki, insanlar bu bağımlılık halini sadece evlerinde sergilemiyor; iş yerlerinde, toplu taşıma araçlarında, okullarda ve daha birçok ortamda ortaya koyuyorlar. İşin daha tuhafı ise bir an bile ellerinden teknolojik cihazları bırakmayan insanların, ne denli bağımlılık kazandıkları hiç kimse tarafından yeterli ölçüde önemsenmiyor. Evlerde, gizlice yapılan ahlaki olmayan sohbetler, ciddi ekonomik yaralara neden olan oyun programları, artık cep telefonları vesilesiyle her an, her yerde tekrarlanabiliyor. İnsanlar, notebook, tablet ve akıllı telefonlarını bir an bile ellerinden bırakmıyorlar. Öyle ki, insanların gece yatarken yaptığı son, sabah kalkarken de yaptığı ilk iş bu cihazlara müracaat etmek oluyor.

Peki, Siz Bir Teknoloji Bağımlısı mısınız?

Çağdaş insanın belki de en zararlı bağımlılıklarından birinin teknoloji (bilgisayar-internet) bağımlılığı olduğunu ifade ettik. Peki, acaba biz, kendimiz bir teknoloji bağımlısı olabilir miyiz? Bugün bunun cevabı ilgili yerlere müracaat edildiğinde rahatlıkla alınabilmektedir. İlgili birçok kurum, teknoloji bağımlılığını ölçmeye yönelik testler yapabilmekte ve bu bağımlılığın ortadan kalkmasına yönelik "tedavi yöntemleri" sunabilmektedir.

Peki, genelde bilgisayar ve teknoloji bağımlılığı, özeldiye internet bağımlılığı gerçekte nedir? Bu bir hastalık mıdır? Biraz da buna bakalım:

Aslında evet, internet bağımlılığı bir hastalıktır. “İnternet Bağımlılığı Hastalığı” kavramını ilk kullanan doktor ise Amerikalı Psikolog Kimberly S. Young olmuştur.²⁶ “Internet Addiction Disorder” orijinal adıyla isimlendirilen hastalık, aynı kumar, alkol ya da uyuşturucu gibi bağımlılığı ifade etmektedir. Doktor Young’a göre bu hastalığa yakalanmış olan bir kimse, yaşadığı çeşitli sağlık sorunları ve uykusuzluğun yanı sıra depresif eğilimler sergilemekte ve gitgide büyüyen bir yalnızlık girdabında yaşamaya mahkûm olmaktadır. Dr. Young, Amerika’daki kliniğinde internet ve bilgisayar bağımlılığı şikâyetiyle kendisine gelen “hastalar” için birtakım özel teknikler geliştirdiğini ve telkine dayalı bu tekniklerle büyük oranda başarılı olduğunu kaydetmektedir.

Bu yönde yapılan bir araştırma da bağımlılık noktasında Dr. Young’ı destekleyecek niteliktedir:

www.binet.com.tr sitesinin 9 Ekim 2012 tarihli haberine göre, Intel’in Türkiye’de gençler üzerinde yaptığı bir araştırma, gençlerin %8,3’ünün sabah kalktığında “lavaboya bile gitmeden” internete girdiğini, %4,7’sinin ise yataktan bile kalkmadan internete yöneldiğini ortaya koyuyor. Bu da gençlerin %13’ünün evden sokağa adım dahi atmadan internet âlemini selamladığını gösteriyor.

Bu bağımlılık durumu çocuklarsa çok daha yoğun bir şekilde hissediliyor. Youtube, Dailymotion, İzlesene gibi video paylaşım sitelerinde yer alan sınırsız, sayısız ve kontrolsüz çizgi filmler, çocukların hem bilgisayar ve internet, hem

²⁶ www.belgeler.com/blg/3clw/sosyal-medya-kullaniminin-ergenlik-dnemi-zerine-olumsuz-etkileri

de çizgi film bağımlılıklarını perçinliyor. TV’de belli saatlerde yayınlanan çizgi filmler, internet üzerinden artık her an seyredilebiliyor. Bu bilgiye sahip olan çocuklar ise istedikleri an bu yolla çizgi filmlere erişebiliyorlar ve çifte bağımlılığın egemenliğine boyun eğmek zorunda kalıyorlar. Bu bağımlılık durumu çocukları sadece ruhsal açıdan etkilemiyor; bedensel açıdan da çok sayıda hastalığın etkisi altına girmelerine neden oluyor. Mesele elbette ki, sadece çizgi filmlerle sınırlı değil. Sözüünü ettiğimiz video paylaşım sitelerinde sınırsızca yer bulan gayri ahlaki videolar da tehlikenin bir başka ayağı... Bugün her ne kadar devlet bu gayri ahlaki yayınların önüne geçmek için çeşitli teknikler geliştirmiş olsa da, maalesef tam anlamıyla engelleme sağlanamıyor. Dahası, müstehcen içerikli yayınlar çeşitli özel sitelerde öylesine serbestçe yer buluyor ki, neredeyse bütünüyle engellenmesi mümkün dahi olamıyor. Buradaki sorumluluk önemli ölçüde ebeveynlerde... Ebeveynlerin gerekli denetimi yapmaları, hatta bu anlamda bir uzmandan destek almaları son derece önemli... Yani denetimsiz bilgisayar ve internet kullanımı yetişkinler için de çocuklar için de nereden bakılırsa bakılsın ciddi bir tehdit unsuru olarak karşımıza çıkıyor.

Bilgisayar ve internet bağımlılığının ötesinde şiddet içerikli oyunlara karşı da bir bağımlılık söz konusu... 2007 yılında yapılan bir araştırma, 12-14 yaş arası çocukların %48’inin en az bir şiddet içerikli oyun oynadığını ortaya çıkarmıştır.²⁷ Bu oran aslında son derece önemli; tehlikenin boyutlarını anlamak bakımından önemli... Çocukların neredeyse yarısının şiddet içerikli oyunları oynamış olması, çok çeşitli silahlarla ve çok değişik yöntemlerle (sanal da olsa) insan öldürdüğü anlamını

²⁷ TC Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Görsel Medyanın Aile Bireyleri Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Kaylan Kara, TÜİK Uzmanlık Tezi, Manisa 2011.

taşıyor. Bu tehlikenin derecesini anlamak için Amerika'da yaşanan okul baskınlarına bakmak yeterli olacaktır. Baskınları gerçekleştiren öğrencilere sorulan: "Silah kullanmasını nerede öğrendiniz?" şeklindeki soruya verdikleri cevap aslında felaketin olduğu noktayı en açık şekilde ortaya koyuyor: "Bilgisayar oyunlarından!" Bu nedenle bugün Amerika'da sıklıkla yaşanan okul baskınları ve öğrenci katliamları, Amerikalı sosyologları ve bilişim uzmanlarını harekete geçirmiş durumda... Her geçen gün sayısı artan çocuk katillerin öldürme arzusunun bilinçaltındaki gerçek sebebin kontrolsüzce oynanan bilgisayar oyunları olduğu artık kimse tarafından inkâr edilmiyor.

Şimdi örnek olarak hazırladığımız bilgisayar bağımlılığı testimize bakalım. Sizler de bu sorulara vereceğiniz cevaplarla kendi durumunuzu tespit edebilirsiniz. Ancak en doğru tespit, aşağıdaki sorulardan yola çıkarak varacağınız yargı neticesinde bir tanı merkezine başvurmanız sonucunda ortaya çıkacaktır. (B/İ 'Bilgisayar ve İnternet' anlamına gelmektedir.)

Lütfen aşağıdaki sorulara cevap veriniz ve kendi durumunuzu kontrol etmeye çalışınız.

1. B/İ'yi sadece iş amaçlı mı kullanıyorsunuz; yoksa iş, oyun, eğlence vs gibi amaçlar için de kullanıyor musunuz?
2. B/İ başında geçirdiğiniz zamanda iş ya da ev işlerini ihmal ettiğiniz oluyor mu?
3. İnternet üzerinden edindiğiniz arkadaşlarınızı, gerçek sosyal hayattaki arkadaşlarınız kadar kendinize yakın görüyor musunuz?
4. Bulunduğunuz gerçek hayattaki sosyal ortamlarda insanlar internet başında geçirilen zamandan şikâyet ediyorlar mı?
5. Ders notlarınızın ve çalışma performansınızın, B/İ nedeniyle düştüğünü düşünüyor musunuz?

6. B/İ başında geçirilen zaman sorulduğunda tepkiniz genelde savunmaya yönelik mi oluyor?
7. E-Posta hesabınızı günde 3 defadan fazla kontrol ediyor musunuz?
8. E-Posta hesabınızı kontrol etmek ihtiyacı duyduğunuzda, o an internet erişimine sahip olmadığınızda ileri derecede bir merak duygusu içinde oluyor musunuz?
9. Moralinizin bozuk, canınızın sıkkan olduğu zamanlarda ilk iş olarak B/İ'yi mi tercih ediyorsunuz?
10. Bir gün, hiçbir şekilde internete giremeyeceğinizi düşünün. Bu durumda içinizi bir sıkıntı kaplıyor mu?
11. B/İ'siz bir hayatın sıkıcı ve anlamsız olduğunu düşünüyor musunuz?
12. B/İ başındayken elektrik kesintisi olduğunda ya da biri sizi rahatsız ettiğinde tepkiniz çok sert ve kırıcı oluyor mu?
13. B/İ nedeniyle gece geç saatlere kadar oturup, uykusuz kaldığınız oluyor mu?
14. Günlük işlerinizi yaparken, sık sık aklınıza internet geliyor mu ve siz işlerinizi çabucak bitirip bir an önce internete girmek istiyor musunuz?
15. B/İ başındayken bir yere çağrıldığınızda, bu çağrıya ilk seferde cevap veriyor musunuz? Yoksa defalarca çağrıldığınız oluyor mu?
16. B/İ başında geçirdiğiniz zamanı kısaltmayı düşünüp de başarısız olduğunuz oldu mu?
17. Sorulduğunda, B/İ başında geçirdiğiniz zamanı saklama ihtiyacı duyuyor musunuz?
18. Gerçek sosyal hayattaki arkadaşlarınızla mı daha fazla vakit geçiriyorsunuz, yoksa internetten edindiğiniz arkadaşlarınızla mı?

19. İnternette pornografik sitelere sıklıkla giriyor musunuz?
Eğer giriyorsanız suçluluk duygusuna kapılıyor musunuz?
20. Sosyal paylaşım sitelerinde günde 10 paylaşımından fazla paylaşım yapıyor musunuz?
21. Sosyal paylaşım siteleri nedeniyle adli makamlara suç duyurusunda bulunduğunuz oldu mu?
22. Sosyal paylaşım sitelerinde sıklıkla sohbet ettiğiniz “arkadaş” sayısı, gerçek sosyal hayattaki arkadaş sayısından fazla mı?
23. Sosyal paylaşım sitelerindeki mesaj kutunuzu günde 10 defadan fazla kontrol ediyor musunuz?
24. Sosyal paylaşım sitelerinden karşı cinsle duygusal arkadaşlıklarınız oldu mu? Olduysa, sonrasında yüz yüze görüşme gerçekleştirdiniz mi?
25. Gerçek sosyal hayatta, sosyal paylaşım siteleri kaynaklı sorunlar yaşadınız mı?

Burada örnek olarak vermiş olduğumuz 25 soruya vereceğiniz cevaplar, aslında kendi kendinize teşhis koyabilmeyeniz bakımından önemli... Eğer vereceğiniz cevaplar sizde bir bağımlılık şüphesi oluşturuyorsa, bunu bir alkol ya da bir sigara bağımlılığı gibi düşünüp, medeni bir insan gibi ilgili bir merkeze başvurmanız gerekmektedir. Zira ortada bir bağımlılık vardır ve bu bağımlılık, beraberinde farklı rahatsızlıkları da doğuracaktır.

Bu noktada konuyla ilgili yapılmış birkaç araştırmaya yer verelim:

Amerika'daki boşanmalara yönelik yapılan araştırmalarda, her üç boşanmadan ikisinin internet kaynaklı olduğu

saptanmıştır.²⁸ Ayrıca aynı bilgi kaynağına göre Amerika'daki bilgisayar bağımlılığı oranı %50'lere dayanmış durumda. Yani her iki bilgisayar kullanıcısından biri bilgisayar bağımlısı... Amerika'da durum bu! Avrupa'da da farklı değil. İngiltere'deki boşanma oranı %53, Almanya'daki boşanma oranıysa %41.²⁹ Uzmanlara göre tüm bu boşanmaların altındaki temel sebepse insan hayatına bilinçsizce kabul edilen bilgisayar teknolojileri...

23 Nisan 2013 tarihli Sabah gazetesinin, yapılan bir araştırmaya dayanarak verdiği habere göre, ülkemizdeki boşanma oranlarında da ciddi artış söz konusu. Geçmiş yıllara oranla önemli derecede artış gösteren boşanmaların temel sebeplerinden biri de bilgisayar ve internet... Konuyla ilgili açıklamalarda bulunan İstanbul Ticaret Üniversitesi Psikoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Haluk Yavuzer, bu tür sosyal olayların önüne geçilmesinde danışma merkezlerine ve aile danışmanlıklarına büyük görevler düştüğünü, bu kurumların daha etkin bir biçimde çalışmalarını gerektiğini, sosyolog ve aile danışmanlarının bu sahada deneyimli kimselerden seçilmeleri mecburiyetini vurguluyor.

Sosyolog ve Aile Danışmanı Erdal Sarıçam da aile içi şiddet, boşanma ve sosyal hayatta yaşanan birçok uyum sorununun altındaki en önemli sebebin, internet dünyasının ve dijital bağımlılığın olduğunu dile getiriyor ve aile sağlığı merkezlerinde buna yönelik birimlerin de oluşturulması gerektiğini ifade ediyor. Erdal Sarıçam, sanal dünyanın ısıltısına kapılan insanların, ses ve görüntünün saklı olması nedeniyle karşı cinsten aldıkları sinyallerin çok daha etkili olduğunu

²⁸ www.bagimlilik.info.tr/internet_bagimliliginin_dunyada_ve_turkiyede_durumu.html

²⁹ www.posta.com.tr/pazarpostasi/HaberDetay/Hollanda-da-bosanma-oteli-modasi.htm?ArticleID=127655

ve evde mutlu olamayan evli insanların kendilerini bu “bü-yülü” ortama attıklarını, ancak çoğunlukla da hayal kırıklı-ğına uğradıklarını söylüyor.

Öte yandan, konuyla ilgili önemli araştırmalara imza at-mış çok sayıda toplumbilimcinin bu konuyla ilgili tespitiye, risk altında bulunan en yoğun kitlenin üniversite öğrenci-leri olduğu şeklinde... Doğru! Zira üniversite öğrencilerinin, eğitimleri nedeniyle genellikle evlerinden uzakta yaşadık-ları ve içinde bulundukları arkadaş gruplarının kolayca et-kisi altında kaldıkları bir gerçek! Bu gerçek ise özellikle aile-lerin çok daha dikkatli davranmalarını ve çocuklarıyla olan iletişime özen göstermelerini gerekli kılıyor.

Bilgisayar başında geçirilen uzun saatlerin onlarca rahat-sızlığa neden olduğunun altını çizen uzmanlar, özellikle içe kapanık, çevresiyle kolay iletişim kuramayan bireyler için in-ternet dünyasının bir fırsat olarak öne çıktığını vurguluyorlar. Bu durumun internet bağımlılığıyla sonuçlandığını, bu ba-ğımlılığın da insanı şiddete karşı duyarsızlaştırdığını dile ge-tiren psikologlarsa, bu durumdan kurtulmak için kullanıcıla-rın muhakkak bilinçlendirilmelerini ve bu yönde bağımlılık testlerinin yapılması gerektiğini öneriyorlar.

Ülkemizde, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, en yoğun olarak kullanılan kitle iletişim aracı internettir. Bu oran %65,5 olarak gözüküyor. Aynı araştırma sonucuna göre öğrencilerin yarısı günde 2-4 saat arasında in-ternette bulunuyor. İnternet âleminin içinde yer alan Face-book ve Twitter gibi sosyal medyayı ise öğrencilerin %50,4'lük kısmı aktif olarak kullanıyor. Bu da öğrencilerin yarısının in-terneti sadece sosyal medya için kullandığı sonucunu ortaya koyuyor. Aynı öğrenciler üzerindeki bir başka çalışmaya göre sosyal medyayı hiç kullanmayanların oranı %8,1. İnterneti

hiç kullanmayan öğrencilerin oranıysa %4,4... Sosyal med-yayı kullanarak birçok konu hakkında bilgi sahibi oldukla-rını, sosyal medyanın bilgi sağlayan bir bilgi kaynağı olarak kabul edilmesi gerektiğini savunan öğrenci oranıysa %78,6...

Bu bilgilerin ışığında önceki sayfalarda değindiğimiz yal-nızlık mevzuuna geri dönelim:

Bilgisayar bağımlılığıyla da ilişkili olarak zamanının bü-yük bölümünü bilgisayar başında geçiren insanların en fazla karşılaştıkları durum, gerçek sosyal hayatta yaşadıkları yalnız-lık durumudur. Öyle ki, bilgisayarın olmadığı her an, bu yal-nızlık durumu kişiye kendisini hissettirir. Her ne kadar inter-net başında geçirilen zaman ve bu yolla yapılan arkadaşlıklar insandaki yalnızlık duygusunu ortadan kaldırmış gibi görünse de aslında bu bir yanılgıdır. Kişinin ev, iş ve arkadaşlık ortam-larından zevk almaması, kısa sürede sıkılması, gergin ve hır-çın olması, bir an önce internete kavuşma arzusu bunun be-lirtilerindendir. Oysa insan sosyal bir varlıktır. Ev, iş ve okul gibi sosyal ortamlarda insanlarla temas etme mecburiyetin-dedir. Sanal dünyadaki birliktelikler en fazla “geçici anlık he-ves” şeklinde değerlendirilebilir. Sanal âlemdeki birlikteliklerin kısa sürmesi ya da ansızın kopması bu açıdan insan ruhuna vurulan bir darbe niteliğindedir. Aldatmalar, kandırmalar ve ardı ardına yaşanan duygusal travmalar, aslında gerçek olma-yan sanal dünyanın, bir “gerçek insan niteliğinde” olan insan için ciddi sorunları meydana getirmektedir. Evet! Gerçekte in-san sanal dünyada yalnızdır, yapayalnızdır. İnsanın sanal dün-yadaki varlığı, sadece ödenmeyen bir internet faturasına, basit bir elektrik kesintisine ve bir “power” düğmesine bağlıdır. Ger-çek hayat ise dışarıda, milyonlarca insanın yaşadığı hayattır.

Bilinçli bilgisayar kullanıcılarının tüm bu olumsuz du-rumlarla muhatap olmamaları için yapmaları gerekenler ise

aslında çok basit... Bilgisayar ve internet kullanımını belli ölçülerde kısıtlamak... Nasıl? Örneğin, bilgisayarın, internetin, e-posta hesaplarının ve hatta oyun programlarının kullanımına yönelik bir plan yapıp, o plana göre hareket etmeye çalışmak gibi... Sonrasındaysa gerçek sosyal hayata daha fazla uyum sağlamak için çeşitli yollara başvurmak... Sportif etkinlikler, kültürel ya da sanatsal faaliyetler veya tercihe bağlı belirlenecek farklı aktiviteler. Bunlar çoğaltılabilir. Burada asıl dikkat edilmesi gereken şey, insanın bu bilinçte olması ve gerçek sosyal hayatın renklerini keşfedebilmesi... Yani yalnızlık ve bağımlılık duygusundan kurtulmayı amaçlaması... Dediğimiz gibi, bunun birçok yolu var. İnsanın kendisini yalnızlık hissinden kurtarma düşünce ve kararlılığı, birçok çözüm yolunu da beraberinde getirecektir. Aslında yalnız kalmışlık ve bağımlılık duygusu temelde tıbbi bir meseledir. Yani, genel itibarıyla müdahale gerektiren bir durumdur. Ancak insanların çoğu dışarıdan bir müdahaleyi “sağlıksızlığı kabullenme” olarak kabul ettiklerinden buna izin vermezler. Bu durumda insanlara tıbbi müdahaleden önce, onları yalnızlık duygusundan kurtaracak bazı sosyolojik ve psikolojik tekniklere başvurulmalıdır.

İnsanı teknolojik yalnızlığa mahkûm eden önemli bir faktör de sosyal paylaşım sitelerindeki arkadaşlık ilişkileridir. İnsanlar, örneğin Facebook’ta tanışıp arkadaşlık yaptığı biriyle, bir süre sonra ayrıldığında, yaşadığı arkadaşlık durumu sona erdirdiğinde, kişi, insani olarak duygusal bir çöküntüyle muhatap olmaktadır. Eğer pratikte biten arkadaşlığa rağmen, sanal arkadaşlık durumu internet üzerinden devam ederse ve kişilerden birinin yeni ve mutlu bir hayata devam ettiği görülürse, diğer bireyde buna karşı bir kıskançlık, bir öfke hatta bir intikam alma duygusu belirecektir. Arkadaşlardan birinin yaptığı her davranışı sanal ortamda paylaşması, diğerinin de

tüm bu paylaşılanları görmesi, derinlemesine kişilik kırılmalarına sebep olacaktır. Çiftlerin, ayrıldıktan sonra sanal dünyada birbirlerini takip etmeleri, hatta yeni birlikteliklerini video ve resim desteğiyle duyurmaları çok tehlikeli davranışları beraberinde getirecektir. Facebook ya da Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri, bu açıdan adeta bir suç merkezi gibidir. Sırf bu nedenden dolayı herhangi bir fiziki müdahale gerçekleşmese bile, insanların içine düştükleri yalnızlık ya da “terk edilmişlik” duygusu nedeniyle ciddi travmatik durumlar ortaya çıkmaktadır. Bireylerin, birçok nedenden dolayı karşılaşabilecekleri muhtemel yalnızlık duygusundan kurtulmaları için kesinlikle bir uzmandan destek almaları gerekmektedir. Zira yalnızlık duygusu, insanın, etkisini üzerinden atacağı en zor duygulardan biridir. Yalnızlık duygusu bir bireyi intihar aşamasına ve ölüm noktasına kadar götürebilecek tehlikeli bir sürecin yaşanmasını ifade eder. Bu, insanın hayatla arasındaki iplerin kopması, kendisiyle yaşam arasındaki köprülerin yıkılması ve yaşamının bir öneminin olmaması gibi düşünceleri doğurur. Bulunduğu ortamda kendi ruh dünyasına ve kişilik yapısına uygun olan insanların olmaması sebebiyle farklı ortam arayışına giren birey, internet ve sosyal medyayı bu anlamda bir kurtarıcı olarak görür ve kendisini bu kurtarıcının kollarına bırakır. Bu tip sonuçlarla yüzleşmemek için insanın öncelikle yalnızlık duygusundan kurtulmanın yollarını araması gereklidir. Bu yollar, bireyi hem içine düştüğü depresif durumdan ve ruh karmaşasından kurtaracak hem de daha aktif ve faal bir insan olarak hayatını sürdürmesine yardımcı olacaktır.

Şimdi, içinde bulunduğu yalnızlık duygusunu büyük bir kararlılıkla yenmiş ve yalnız olduğu halde hiç yalnız kalmamış bir kimsenin hayatından kısa bir örnek sunalım:

Bir Yalnızlık Öyküsü

Emekli devlet memuru Turan Bey 85 yaşındadır. Çocukluk yıllarından itibaren var gücüyle çalışmış, bütün hayatını millete ve memlekete adanmış, hizmet ehli bir kimsedir. İki evlilik geçmiş başından. 35 yıldır yalnız... Çocukları için hem anne hem baba... Bir oğlu doktordur, profesör... Diğer bir oğlu dünya çapında saygınlığı olan bir bankanın müdürü... O, akşam erken saatlerde uyuyup, sabah erken saatlerde kalkar yatağından... Bir alışkanlıktır artık... Bir başka alışkanlığı da bilim ve teknoloji... 85 yaşındadır ama bilgisayar kullanmasını da bilir. Her sabah tablet bilgisayarını alır, Tuzla'da Ayıldız Sosyal Tesisleri'nde deniz gören bir köşede oturur ve birkaç saat kadar tabletinden kitaplarını, gazetelerini okur. Bir müşteri değil, aileden biri gibidir adeta, tesis çalışanlarının gözünde...

Öğleden sonralarıysa çok daha anlamlıdır Turan Bey için. Üç-beş talebesi vardır. İsteyenlere yabancı dil dersleri vermektedir, ücretsiz... Zira İngilizceyi çok iyi bilir; Fransızca ve Almanca çalışır. Hayırseverdir, cömerttir. Ve en önemlisi mutludur. Bir gün sorar bir talebesi kendisine, "Turan Amca, 35 yıldır yalnızsın. Nasıl bir duygudur yalnız olmak?" "Oğlum" der Turan Bey, "Kimmiş yalnız olan? Ben hiç yalnız kalmadım ki? İçimde, içimizde, yüreğimizde değil mi Yaratan? O, 'hep sizinleyim, size şah damarınızdan bile daha yakınım' demiyor mu? Kendisine, kendisinden bile yakın bir Yaratıcısı olan insanın yalnızlık uğrar mı semtine?"

Haklıdır... İçinde, yüreğinde her zaman kendisiyle olduğundan emin bir Yaratıcıya sahip biri, hiç bilir mi yalnızlığı, yalnız kalmışlığı?

Turan Bey, elinden tabletini hiç düşürmeyen, ilerlemiş yaşına rağmen teknolojiyi en iyi şekilde kullanıp istifade etmesini becerebilen, bunu başarmış bir kimsedir. İnsanlara, teknolojinin istenildiğinde çok faydalı bir araç olduğunu, bizzat yaşayarak göstermiş olan bir kimse... Ayrıca oldukça sosyal... Düşünmeyi, konuşmayı ve anlatmayı, her fırsatta yeni yeni insanlarla tanışmayı kendisi için en büyük yaşama sebebi sayan ve hayatını bu prensip üzerine bina eden bir kimse... Ne mutlu ona ve hayata onun gibi bakanlara...

Devam edelim...

Yalnızlık Duygusundan Kurtulma

Yalnızlık duygusundan kurtulmanın en önemli kuralı, her şeyden önce, ısrarla süregiden yalnızlık duygusunun bir patoloji olduğunun kabul edilmesidir. Yani burada teşhis çok önemli... Birçok ünlü bilim insanı, tedavilerle değil doğru teşhislerle çığır açmıştır. Bu nedenle teşhis doğru konulmalı ve yalnızlık duygusunun bir hastalık olduğu kabul edilmelidir. Bugün yapılan araştırmalarda, sürekli yalnızlık duygusunun, kanserden bile daha yıkıcı olduğu tespit edilmiştir. Başta, “İnsanlar beni anlamıyorlar, ben bu dünyaya ait değilim, bu toplum bana yeterli gelmiyor.” gibi tuhaf söylemlerle kendisini hissettiren bu durum, insanı yaşadığı toplumdan uzaklaştırmaya ve hatta koparmaya kadar götürebilmektedir.

Öncelikle şunu söylemeliyiz ki, her insan Allah tarafından genel itibarıyla şeklen eşit biçimde yaratılmış ve eşit donanımlarla zenginleştirilerek dünyaya gönderilmiştir. Her insan, farklı kişisel kabiliyetlere sahip, farklı bir dünya, farklı bir âlem gibidir. Hiç kimse ve hiçbir şey boşuna yaratılmamıştır. Her insanın yüreğinde, kendisine özel bir cevher vardır. Kimisi çok iyi bir yazardır, şairdir, edebiyatçıdır; kimisi çok iyi bir ressamdır, heykeltıraştır, sanatçıdır; kimisi çok iyi bir işçidir, işverendir, çalışandır; kimisi çok iyi bir annedir, babadır, ailedir; kimisi çok iyi bir araştırmacıdır, düşünürdür, filozoftur; kimisi çok iyi bir bestecidir, şarkıcıdır, müzisyendir... Bu sıralamayı onlarca kez çoğaltabiliriz. Yani bir insan gerçekten isterse kendisini toplumun herhangi bir basamağına, bir kategorisine rahatlıkla yerleştirebilir. Çok zengin bir içeriğe sahip olan toplum, kesinlikle herkesi kuşatacak kadar geniş bir çerçeveye de sahiptir. İnsan yeryüzünde yalnız değildir. Yaşadığı toplumda kendisi gibi düşünen, kendisi gibi

yiyip-içen, kendisi gibi yaşayan başka insanları muhakkak bulabilir. “Yalnızlık Allah’a mahsustur...” sözü aslında meseleye ışık tutması bakımından çok önemlidir. Allah Kur’an-ı Kerim’de birçok yerde “İnsana kaldıramayacağı yükü yüklemeyeceğini” ifade etmiştir. O halde Allah insana, kaldıramayacağı yalnızlık yükünü de yüklemeyecektir. Dolayısıyla kendisini yalnız ve toplumun dışında gören insan, bu durumdan kurtulmak için istekli olmalı ve çaba sarf etmelidir.

Birey, kendisini toplumun neresinde görmektedir? Hangi sebeplerle kendisini yalnız hissetmektedir? Bireye kendisini eksik ya da fazla hissettiren şey nedir? Bu sorular çok önemlidir. Örneğin, arkadaşlık ortamlarında herkesin karşı cinsten bir arkadaşı varken, arkadaşı olmayan bir birey kendisini, evet yalnız hissedebilir. Tüm arkadaşlarının bir “partneri” varken, partnersiz olan ve bir dönemi bu şekilde geçirmek zorunda kalan bir birey, doğal olarak kendisini yalnızlık sarmalı içinde bulabilir. Bu da bireyin, internet gibi, içinde sanal arkadaşlık sitelerini barındıran kuyulara düşmesine neden olabilir. Burada arkadaşlık siteleri önemli bir faktör... Bireyin, kısa süreliğine kendisini bu buhrandan kurtaracak olan arkadaşlık sitelerini ziyaret etmesi belki kabul edilebilir. Ancak gerçek sosyal hayatta aranacak arkadaşlık sürecinin önüne geçmemesi kaydıyla... Kurulacak sanal arkadaşlık gerçek hayata taşınır ve bu şekilde devam ettirilirse de bir anlam ifade edebilir. Yoksa gerçek hayattan tamamen koparak sınırsızca devam ettirilen sanal arkadaşlık, ruhsal ve sosyal patolojiyi de beraberinde getirecektir. Bu bir örnek tabii...

Toplumda, insana yalnızlık duygusunu aşılayan birçok etken vardır. Kendisini yalnız hisseden bir grup insan üzerinde yapılan araştırma, onların yalnızlık duygularının bir yok oluş, bir kayboluş ve bir ölüm korkusundan kaynaklandığını göstermiştir. Bireyin içinde taşıdığı ölüm korkusu da

bireyi yalnızlık mahzenine hapseden önemli bir faktör olarak karşımıza çıkar.

Yeri gelmişken ölüm ve ölüm sonrası meselesine de kısaca bakalım:

Günümüz insanı için en önemli korkulardan biri de şüphesiz ölüm korkusudur. Ancak şunu kararlılıkla ve kesin bir dille ifade edebiliriz ki, insan, içinde taşıdığı ölüm korkusunu sadece ölümsüzlüğe inanarak yenebilir. Bugün birçok din ve inanç sistemi “öteki dünya” inancına sahiptir ve bu dünyadaki varoluşun bir başka âleme göç edilmesiyle süreceği düşüncesini savunur. Bu düşünceye göre insan, bu dünyada ölmez, sadece boyut değiştirir. Bunu şu örneklerle detaylandırabiliriz. Bir dalgıç düşünelim. Denizin dibinde bir miktar yaşayacağını var sayalım. Denizin dibinde bir süre yaşayabilme ihtiyacı duyan dalgıç, o “âlemde” yaşayabilmek için o “âlemin” şartlarına göre var olmak, giyinmek zorundadır. Bu da bir dalgıç kıyafetiyle mümkün olacaktır. Dalgıç kıyafeti giymeden denizaltında yaşamak isteyen dalgıcın bu arzusu ölümle sonlanacaktır. Ya da bir astronot düşünelim. Uzayda bir süre yaşama arzusu içinde olsun. Uzayda, yani dünyanın dışındaki bir başka “âlemde” yaşamak isteyen astronot, o “âlemde” yaşayabilmek için gerekli donanımlara sahip olmak zorundadır. Oradaki şartlara göre bir elbise değişikliğine gitmek zorundadır. Astronot elbisesi gibi yani... Dolayısıyla dünyada yaşayan insan için de bu böyledir. İnsan, bir başka âlemde var olabilmesi, yaşayabilmesi için mevcut elbisesini çıkarmak zorundadır. Bu elbiseyle, yani bu bedenle diğer âlemde yaşaması mümkün değildir. İşte bizim bu âlemde kullanıp, diğer âleme geçerken çıkaracağımız elbisemiz, bedenimizdir. Bizler, diğer âleme inananlar, bu elbiseyi çıkarma eylemine “ölüm” adını veriyoruz. Ölümle, bu dünyada yaşamamıza elverişli olan beden elbisemizden kurtuluyor ve diğer âlemde yaşayabileceğimiz elbiseyi giyiyoruz.

Olay aslında bu kadar basit! O halde insanın karamsarlığa ve içe kapanıklığa yenik düşmesini gerektirecek tuhaf duygu ve düşünceye kapılması yersizdir. Dünyaya gönderilen insanların yapmaları gereken şey, yeryüzünde kaldığı sürece bir kul olarak kendisinden istenilenleri eksiksiz yapmak için çaba sarf etmektir. Tüm iyiliklere şükretmek ve tüm kötülöklere sabretmekse, inançlı bir insanın temel hayat düsturu olmalıdır.

Ölüm ve yok oluş korkusuna yenik düşerek yalnızlık duygusuna kapılan insanlar ekseninde ele aldığımız yukarıdaki örnekler, kendisini karamsarlık girdabına hapseden bir grup insan üzerinde yapılmış olan bir deneyden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Dolayısıyla, ölmekle yok olunacağı düşüncesini taşıyan, bu nedenle kendisini yalnızlığa ve ölüm korkusuna bağlı yalnızlık duygusuna mahkûm eden kitleye verilebilecek bir cevap niteliğinde kabul edilebilir.

İnternet ortamında, aynı duygu ve düşüncelere sahip insanların bulunduğu çok sayıda sohbet odaları mevcut... Bu odalarda her düşünceye sahip insanlar buluşmakta ve yakın bir iletişim içinde olmaktadır. Buna ruhsal ve kişilik sorunları olan insanlar da dâhildir. Bu tip sorunları bulunan insanların iletişim kurmaları ve bu yönleriyle negatif anlamda birbirlerine destek olmaları da sıklıkla karşılaşılan bir durum... Kendisinin “bu dünyaya ait olmadığını” düşünen insanların bir araya gelmeleri ve birbirlerini bu açıdan desteklemeleri, bu depresif durumu daha ileri noktalara taşımakta, bazen de toplu eylemlere, hatta intiharlara kadar götürmektedir. O nedenle içinde yalnızlık ya da karamsarlık duygusu taşıyan insanların, sağlıklı bir birey olmak adına yapacakları ilk iş, bu tip sohbet ortamlarından ve web sitelerinden kaçınılmalıdır. Bu davranış sadece sanal âlemle sınırlı tutulmalı, gerçek sosyal hayatta da bu gibi arkadaşlık ortamlarından uzak durulmalıdır.

Yalnızlık duygusundan kurtulmanın bir başka yolu da gezi ve gözlemlerde bulunmak, farklı arkadaşlık ortamlarında yer almak ve yeni arkadaşlar edinmektir. Kendi başına kalan ve bu yalnızlık durumuyla sürekli birlikte olan insanların yalnızlığının git gide büyüdüğü ve iyice içinden çıkılmaz bir hal aldığı unutulmamalıdır. Bu nedenle yalnızlık durumuna son vermek adına farklı ortamlarda vakit geçirilmelidir. İnsanların kalabalık olarak yaşadıkları yerlerde dolaşmak, kalabalık insan gruplarını incelemek, onları seyretmek, özellikle bu tip mekânlarda zaman geçirmek bu anlamda oldukça faydalıdır. Hayatın, paylaşıldıkça renk ve değer kazanacağı akıllardan çıkartılmamalıdır. Çocuk oyun parkları, kalabalık alışveriş merkezleri, toplu taşıma araçları ve bu gibi hareketli sosyal zeminlerde insanlarla iç içe ve iletişim halinde olmak, sohbet eden insanlarla temasa geçmek insanın içindeki yalnızlık duygusunu ortadan kaldırabilecek faktörlerdir. Sosyal olarak yaratılmış insanın sosyal ortamlarda bulunması, yalnızlık tuzağına düşmemesi adına önemli bir davranıştır. Bütün bunlarla birlikte hayatın tüm gerçekliğiyle akmakta olduğunu gören birey, içindeki yaşama sevincini ve hayatta kalma arzusunu diri tutma eğilimine girecek ve davranışlarını bu yönde belirleyecektir. Bu çok önemlidir.

İnsandaki yalnızlık duygusunu ortadan kaldırmanın bir başka yolu da insana moral ve motivasyon aşılamakta rakipsiz bir faktör olan çocuklardır. Birçok deneyden de anlaşılabileceği gibi küçük yaşta çocuklar kendi içlerinde engin bir yaşama sevinci taşıdıkları gibi kendilerini seyreden, onlarla oynayan, onlarla zaman geçiren insanlara da moral ve motivasyon aşılarlar. Çocukların saf, art niyetsiz ve pırl pırl atan kalpleri, hayata karşı umarsızca takındıkları tavır, içten ve sevgi dolu gülümseyişleri, haykırıları ve hemencecik kuruyuveren gözyaşları adeta bir bengisu pınarı gibidir;

kendisinden bir yudum içeni dünyanın en mutlu insanı yapabilecek kadar etkili bir bengisu pınarı... Wilhelm Faulkner da “Çocuk sesi insanı gençleştirir.” derken aslında buna işaret etmek istemiştir! O nedenle çocuklarla vakit geçirmek de hayata karamsar ve kötümser bakan insanlar için önemli bir motivasyon aracı sayılabilir.

Bugün birçokları tarafından ne acı ki, “özgürlük” olarak nitelendirilen yalnızlık, aslında daha çok bilişim teknolojilerinden beslenen ve çağın vebasî şeklinde değerlendirilmesi yanlış olmayacak olan bir tür hastalıktır. Hastalıktır diyoruz, çünkü yalnızlıkla beraber insanın iç dünyasına işleyen depresyon ve buhran hali, çoğu zaman insanı çok çeşitli zararlı alışkanlıklara da mahkûm etmekte ve ciddi rahatsızlıklara sebep olmaktadır. Yalnızlık ya da terk edilmişlik hissine kapılmış insanların “kafa dağıtmak” olarak niteledikleri en bilinen davranış bozukluğu, kendisini öncelikle âni ve aşırı derecede tüketilen alkol ile göstermektedir. Alkol ve uyuşturucuyla “kafa dağıtan” bir birey, belki o anlık içine gömüldüğü ruhsal bunalımını unutmaktadır; ancak birkaç saat sonra gerçekte bir kez daha yüzleşeceği gibi, ilaveten bir de değişik türden rahatsızlıklarla uğraşmak zorunda kalacaktır. Yalnızlık ve buhran hali, ancak doğru teşhis ve tedaviyle ortadan kaldırılabilir. Alkol ve uyuşturucu, yanlış bir başka yanlışla düzeltme arayışından, dolayısıyla hüsrandan başka bir anlama karşılık gelmemektedir.

İnsanların, özellikle gençlerin önemli bir bölümünün kötü alışkanlıklara, arkadaşlık ortamlarında sahip olduğu bilinen bir gerçektir. O tip alışkanlıklara zemin haline gelen yerler aşağı yukarı bilinmekte ve devletin ilgili birimleri tarafından da sıklıkla kontrol edilmektedir.

Barlar, kafeler ve çeşitli çaptaki eğlence yerleri, bahsedilen alışkanlıklara ev sahipliği yapan başlıca mekânlardır. Ancak

bugün daha kötüsünün olduğu da bilinmekte ve ne yazık ki, kolaylıkla müdahale edilememektedir. Uyuşturucu ve muhtelif haplar gibi bazı maddelerin artık sanal arkadaşlık siteleri üzerinden özendirildiği, tanıtıldığı ve pazarlandığı herkes tarafından bilinmektedir. Bu konuya daha önce değinmiştik. Sanal sohbet ve arkadaşlık odalarında birbirlerine kendilerini kanıtlama düşüncesi içine giren gençler, uyuşturucuyu adeta bir güç gösterisi olarak görmekte ve birbirlerine telkin etmektedirler. İçinde bulunduğu arkadaşlık ortamından dışlanmaktan korkan ya da güç gösterisinde geri kalma endişesi taşıyan gençler bu tuzağa kolaylıkla düşmekte ve kısa süre sonra da korkunç acılar ve pişmanlıklarla birlikte bir bataklığa saplanıp kalmaktadırlar. Bu nedenle internetteki arkadaşlık ortamlarına özellikle dikkat edilmeli ve bir anlık can sıkıntısı ya da yalnız kalmışlık düşüncesi nedeniyle hayat boyu yaşanacak pişmanlıklara kapı açılmamalıdır.

İnsanları çeşitli telkin ve vaatlerle kandırıp bazı ürünleri pazarlamanın telaşında olan kimseler, bilgisayar kullanıcılarına genellikle kadın profili altında yaklaşmakta ve insanların cinsel kimliklerini bu yolla amaçlarına alet etmektedirler. Sohbet odalarında, aynı ekibe dâhil 20 erkek kişi, 20 ayrı sahte kadın adıyla çalışmalarına başlamakta, insanların özellikle can sıkıntısı, yalnızlık, amaçsızlık gibi sorunları üzerinden yürümekte ve bu şekilde amaçlarına ulaşmaktadırlar. İnsanların arkadaş arama, sohbet etme ya da yalnızlıktan kurtulma gibi ihtiyaçlarını kendileri için rant kapısı haline getirmiş bu art niyetli kimseler, IP gizleyici çeşitli özel programlarla gizlenebilmekte ve yakalanma riskini minimize etmektedirler.

Dilerseniz konuyla ilgili bir başka yalnızlık öyküsüne bakalım ve insanın bilinçsizce hayatına uyarladığı teknolojinin, kendisini hangi noktalara taşıdığına tanıklık edelim:

Bir Yalnızlık Öyküsü

“İsmim Zafer, 21 yaşındayım. Bir süre önce babamı kaybettim. Babamın ölümüne kadar hayatımda ölüm diye bir şey olmamıştı. Ölümü sadece haber programlarında duyardım ve hep başkalarının öleceğini düşünürdüm. Komikti. Sanki ölüm bize hiç uğramayacaktı. Ölüm nedir, nasıl bir şeydir, hiç bilmiyordum. Bir gün iş yerindeyken telefonum çaldı. Yabancı bir ses acilen hastaneye gelmemi söylüyordu. Korkmuştum. Apar topar hastaneye koştum. Hastanenin önünde bir polis aracı duruyordu. Hızlı adımlarla araca yaklaştım. Polis aracının içindeki memur dışarı çıktı. İsmimi sordu. Söyledim. Telaşla ne olduğunu, neler olduğunu soruyordum. Ben ısrarla sordukça, polis memuru da ısrarla sakın olmamı söylüyordu. Bir türlü konuşmuyordu. Bu gereksiz heyecana daha fazla dayanamamışım. Düşüp bayılmışım. Gözümü açtığımda hastanedeydim. Babamın cenazesinin olduğu hastanede... Sonradan söylediler. Babam o sabah bir trafik kazası geçirmiş ve hemen oracıkta can vermiş. Ahh babam... Baba-oğul değil bir arkadaş gibiydik. Anemi hiç tanımadım, ben doğarken ölmüş. Babam hem anne hem babaydı benim için. Tarıfsız bir acıydı bu. Aylarca bu travmayı atlatamadım. Daha bir gün önce hayatta olan babam artık yoktu. Bu nasıl bir şeydi? Ne tuhaf, ne anlaşılabilir bir şeydi! Hayatım alt üst olmuştu. Hiçbir şeyden zevk alamıyordum. Bütün renkler kararmış, bütün şarkılar kaybolmuştu sanki! Darmadağındım! Yıpranmışım ve çok çaresizdim! Bu halim iş yerime de yansıyor. Hep, bir yerlerden

düşecekmişim gibi yürüyordum ofiste... Duvarlar, pence-
reler kayıp gidiyordu gözlerimden. Bu halimi gören patro-
num bir ay izin verdi bana. "Git iyice toparla kendini, iyice
dinlen! Kendini hazır hissettiğinde gelirsın..." dedi. Beni çok
severdi. Beni anlıyordu. Benim içinse hayat tüm anlamını
kaybetmişti. Korkuyordum. Eve gitmek bile istemiyordum.
Evin her köşesinde babam vardı. Onun elbiseleri, onun ayak-
kabıları, onun tıraş takımları, saç telleri, kokusu... Çaresiz-
dim. Sokak ortasında uyumak, uyanınca da bütün bunların
bir kâbus olduğunu görmek istiyordum. Ama olmuyordu.
İçimde bir canavar vardı ve bütün benliğimi kemiriyordu.
Bir dost arıyordum; konuşacak, dertleşecek ve tüm baş ağ-
rılarımı avuçlarına dökecek bir dost!

Bizim mahallede bir Rıfat vardı. Eski biri, çocukluk arka-
daşı... Alkolü severdi. Çok içerdi. Tomurcuk Kafe'ye takı-
lırdı. Oraya gittim. Amacım birileriyle saatlerce, uzun uzun
konuşmaktı. Durmadan dinlenmeden konuşmak... Rıfat tam
da istediğim gibi biriydi. Bulmuştum. Aradığım Rıfat'tı. Otur-
duk. Ben konuşuyordum, o dinliyordu; sadece dinliyordu.
Bir tek kelime bile etmeden, gözlerini üzerimden hiç ayır-
madan sürekli dinliyordu. İlk bir-iki teklifine hayır dedikten
sonra üçüncü teklifine boyun eğmiş ve hayatımın ilk şara-
bını yudumlamıştım. Bugüne kadar içtiğim en berbat şeydi.
İğrenç bir şeydi. Ama bir-iki yudumdan sonra sanki rahatla-
mış gibiydim. Ya da ben öyle olmasını istiyordum. Kafamda
güvercinler uçmaya başlamıştı. Daha az acı çekiyordum. Rı-
fat bir sihirbazdı sanki bana değmiş ve beni iyileştirmişti.
Bir-iki hafta üst üste Rıfat'la takıldım. Ona sürekli babam-
dan bahsediyordum, o da sürekli beni teselli etmeye çalış-
şuyordu. Bir gün Rıfat'ın yanında birkaç kadın gördüm. Dış
görünüşleri alışık olduğum gibi değildi. Tuhaflardı. Değişik
tiplerdi. Saçları, makyajları, ayakkabıları, hatta isimleri bile

farklıydı. Birinin adı Ruzi'ydi mesela. Konuştuk. Rıfat'la in-
ternette tanışmışlar. Birkaç günlük sohbetten sonra arka-
daş olmuşlar. İlgimi çekmişti. Rıfat, internette arkadaşlık si-
telerinde bu kadınlardan tonla olduğunu ve eğlenmek için
mutlaka denenmesi gerektiğini söylüyordu. Rıfat'ın önerisi
cazip gelmişti. Deneyebilirdim. Canım çok sıkındı ve yaşa-
mak benim için hiçbir şey ifade etmiyordu. Yapayalnızdım.
Kocaman dünyada tek başıyordum. Rıfat'ın evinde takılı-
yorduk. Eve gitmiyordum bir süredir. Babamın her hücre-
siyle dolu olan eve gitmek hiç ilgimi çekmiyordu. İçimdeki
acıyı unutmak istiyordum sadece. Perişandım; aslında far-
kındaydım, bu yaşadıklarım bana göre değildi, ben böyle biri
değildim. Bu, ben olamazdım. Ama içimde git gide büyü-
yen bir acı vardı. Babamın ölümü çok âni olmuştu; en bek-
lenmedik zamanda olmuştu. Bu, kâbus gibi bir şeydi. Da-
yanılacak gibi değildi.

İnternette, Rıfat'ın üye olduğu arkadaşlık sitelerinden bi-
rine ben de üye oldum. "Yalnızlar Bulvarı" adlı bir grup vardı.
Hiç düşünmeden kendimi oraya attım. Birkaç gün sonra
biriyle tanıştık. Adı Jale'ydi. Önceleri yazışarak sohbet edi-
yorduk; sonradan kameralarımızı açarak internet üzerin-
den yüz yüze sohbet etmeye başladık. Uzun siyah saçları
vardı Jale'nin. İncecik parmakları, ellerinde bir şiir gibi du-
ruyordu. İnce ve zayıf yüzü, hafif makyajıyla adeta bir gü-
neş gibi parlıyordu. Dudaklarının içindeki birer inci tanesi
gibi duran dişleri, güldüğünde bir bahar gibi açıyordu kar-
şımda. Büyülenmişim. İçimde yapayalnız kalmışlığın bana
verdiği korkunç ıstırap, beni Jale'nin gizemli kollarında ya-
şamaya mecbur bırakıyordu.

Aradan bir ay geçmişti. İşe gitmemiştim. Durumumu merak eden patronuma biraz daha zamana ihtiyacım olduğunu söylemiştim. Anlayışla karşılamıştı.

Zaman akıp giderken Jale'yle olan arkadaşlığımız da ilerlemişti. Jale yalnız yaşıyordu. Daha önce hiç evlenmediğini söylüyordu ama inanmıyordum. Tuhaf, gizemli bir yanı vardı. Belki de o yanı cezbediyordu beni. Bir gün evde, tüm acılarımdan kurtulmak isteyip istemediğimi sordu. Korkmuştum. Ruhumda derin bir acı vardı. Kendimi, saçma sapan bir eşya gibi hissediyordum. Evet, dedim; tüm acılarımdan kurtulmak istiyorum! Bekle, dedi ve içeri gitti. Döndüğünde elinde bir kaşık, bir iğne, bir parça lastik ve küçük bir poşet vardı. Uzanmamı istedi, uzandım. Sol kolumu sıvamamı istedi, sıvadım. Gevşe dedi, gevşedim. Her isteği bir emirdi benim için, ne derse yapıyordum. Derken bir kaşıktaki bir şeyler ısıttı. Sonra o ısıttığı şeyi keskin bir iğneyle damarıma zerk etti. Önceleri müthiş bir baş ağrısı duymuştum. Aslında acı gibi bir şeydi; ama hayır, acıdan daha başka bir şeydi! Bekledikçe büyük bir rahatlatma hissi uyanıyordu içimde. Bulutların üzerinde geziniyor gibiydim. Daha önce hiç yaşamadığım bir duyuydu bu. Ne dünya, ne babam, ne hayat umurumda bile değildi.

Jale'yle olan arkadaşlığımız bir süre devam etti. Onun evinde, onunla yaşıyordum. Uyuşturucu olduğunu sonradan öğrendiğim bir tutkuya iyice bağlanmışım. Aslında o bir Beyaz "Ölüm"dü, biliyordum. Üstelik bu "ölüm"ü bulmak hiç de zor değildi. Jale'nin bir arkadaşı vardı; Selim. Selim internet üzerinden bunun satışını yapıyordu. Biz ücretini yatırıyorduk hesabına, Selim de istediğimiz kadar uyuşturucuyu kuryeyle bize gönderiyordu. Bu kadar kolaydı, hiçbir tehlikesi yoktu. Benim için Jale, alkol ve uyuşturucu vazgeçilmezdi. Üstelik

iyice alışmıştım. Uyuşturucudan büyük keyif alıyordum. Hiç para sıkıntısı çekmiyor ve canım ne zaman isterse uyuşturucu alabiliyordum. Çünkü babamdan kalan ev iyi para etmişti, hemencecik satılmıştı da. İşten de ayrılmıştım. İş hayatı, çalışmak çok uzak şeylerdi bana. Ben başka âlemlerde dolaşıyordum artık.

Hazıra dağlar dayanmazdı tabi. Derken bitiverdi paramız. Jale, benim parasız halime alışık değildi. Bu yüzden eve başka başka adamlar da gelmeye başlamıştı. İkinci planda gibiydim. Bir gün yine bir uyuşturucu partisi yapıyorduk. Herkes sınırsızca eğleniyordu. Alkol ve uyuşturucunun sudan farkı yoktu. Küçük dağları biz yaratmıştık sanki. Müthiş bir şeydi. Günlerce böyle yaşayıp durdum. Derken Jale sıkıldı benden. Param tamamen tükenmişti ve para tükenince aşk da tükeniyordu. Garip bir dünyaydı bu!

Bir iki gün mezarlıkta yattım. Rıfat'ın mezarının hemen yanı başında... Zil zurna sarhoş... Üst baş perişan, darma-dığın... Yıkık dökük... Sonra ayaklarımdan tutup, geniş bir yatağa bağladılar beni. Derken derin bir düşünceye kapıldım bir gün. Dedim ki kendi kendime, koğuşun penceresinden dışarı bakarak; "Eğer bir gün bu bakımsız, bu izbe, bu unutulmuş akıl hastanesinden taburcu ederlerse beni; doktorların iyileştigiime kanaat edip verilerse özgürlüğümü ellerime yeniden... Demişler ya hani, kârdır, neresinden dölülürse zararın diye..."

Okumuş olduğunuz bu kısa öyküde zararlı alışkanlıkları olan bir kimseyle arkadaşlık yapan bir insanın, bilinçsizce kullanmaya başladığı internet dolayısıyla, çok tanımadan hayatına aldığı bir kadınla olan ilişkisini ve bu ilişkinin, insanı hangi noktadan alıp nerelere götürdüğünü gördük. Ayrıca sosyal hayatın doğal bir gerçeği olan ölüm hadisesine kendisini alıştıramamış birinin, içine düştüğü yalnızlık ve yalnız kalmışlık duygusunun etkisiyle, umarsızca kullandığı internet ve sanal dünyanın hayatını nasıl alt üst ettiğine şahit olduk.

Burada, önceki sayfalarda defaten ifade ettiğimiz bir noktayı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Bizim yukarıdaki hikâyede ve bu kitapta vurgulamak istediğimiz, tamamıyla bilinçsizce, dikkatsizce ve özensiz bir biçimde kullanılan internet ve bilişim teknolojilerinin, insana ne gibi zararlar vereceğidir.

Bugün dünyanın en saygın üniversitelerinin, “Sanal dünya insanı sosyalleştiriyor mu, yoksa yalnızlaştırıyor mu?” sorusu etrafında araştırmalar yaptığı ve genel kanaatin ise “yalnızlaştırdığı” yönünde olduğu artık açıkça ifade ediliyor. Bu bağlamda İngiltere’de yayınlanan saygın bir gazetenin, her geçen gün daha fazla akademisyenin, sosyal paylaşım siteleriyle ilgili düşüncelerinin “olumsuz olduğu” haberini yapmış olması da oldukça önemli.³⁰

Neler Yapılabilir?

Buraya kadar bilinçsizce kullanılan bilgisayar teknolojilerinin, asosyalliği ve teknolojik yalnızlığı beraberinde getirdiğini gördük. Şu bir gerçektir ki, bu tür bir tehlikeyi bir insanın tek başına bertaraf etmesi kolay değildir. Hatta böylesine

³⁰ www.farklibirbakis.com/dunyanin-en-buyuk-yalnizlar-kulubu-sosyal-medya/

bir tehlikenin varlığından bile bir insan tek başına haberdar olamayabilir. Dolayısıyla böyle bir tehlikenin var olduğu bilinciyle hareket eden devlet kurumları, buna yönelik araştırmalar yapmalı ve çözüm önerileri sunmalıdır. Bu kapsamda buna uygun muhtelif programlar düzenlenmeli ve neden/sonuç ilişkisi etrafında çalışmalar yapılmalıdır. Peki, neler yapılabilir?

Buna geçmeden önce kısaca bireysel anlamda yalnızlık duygusundan kurtulmanın önemli bir reçetesini ifade edelim. Herkes tarafından rahatlıkla uygulanabilecek çok pratik bir reçete... Aslında önceki sayfalarda ifade etmiştik. Tekrarlayalım. Şu; eğer birey bir inanç sahibiyse, bir yaratıcının varlığına inanıyorsa, aslında çözüm çok basit... Yüce Kitabımız Kur’an’da, “Kullarım sana beni sorduğunda onlara söyle, Ben onlara çok yakınam. Bana dua ettikleri vakit dileklerine karşılık veririm. O halde kullarıma söyle! Bana uysunlar ve Bana bağlansınlar ki, doğru yolu bulabilsinler.” (Bakara- 186) ayetiyle konuya işaret ediliyor. Öyle ya, âlemlerin Rabbi olan Allah, kullarına sesleniyor ve “Ben varım, size yakınam ve siz asla yalnız değilsiniz!” diyor. O halde insan neden kendisini yalnız hissetsin ki?

Evet...

Bir bireyin yalnız kalmışlık durumundan kurtulması, iki ya da daha fazla insanla iletişim içerisinde olmasıyla ortadan kalkacağından, yeni arkadaşlıklar kurulması ya da farklı arkadaşlık ortamlarına müracaat edilmesi isabetli olacaktır.

Örneğin, bir iş yeri, okul ya da eğitim ortamı imkânı varsa, buradaki proje gruplarına dâhil olmak ve ekip çalışmaları içerisinde yer almak son derece önemli bir tedavi tekniği olarak kabul edilebilir.

İlgi alanlarının genişletilmesi, farklı ilgi türleriyle ilişki kurulması, farklı insanlarla tespit edilecek ortak noktalar etrafında

bir araya gelinerek bir sinerji sağlanması, yalnızlık duygusunu ortadan kaldırmak adına çok faydalı bir adım sayılabilir.

Gönüllü yardım kuruluşlarında görev almak, muhtaç durumdaki diğer insanlara yardımcı olmak noktasında çeşitli çalışmalar içinde yer almak da çok önemlidir. Bu hem, birçok açıdan sıkıntı içinde yaşayan insanların görülmesiyle kişinin kendisiyle kıyas yapabilme imkânını doğuracak hem de ruhen ve bedenen bir canlılığın bir atraksiyonun ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Burada ikili ilişkiler de çok önemli tabii... Yeni arkadaşlık ortamlarına ya da proje gruplarına veya çeşitli sosyal etkinliklere başvurulması durumunda, iyi ilişkiler kurmak, birlik-telikleri sağlıklı ve sorunsuz bir biçimde sürdürmek, dikkat edilmesi gereken çeşitli davranış biçimlerini de önemli kılmaktadır.

Birkaç maddeyle buna da değinelim:

Toplumsal ve ikili ilişkilerde karşı tarafın kesinlikle saygıyla dinlenilmesi, ilişkideki sınırlara özen gösterilmesi ve karşı tarafın da hak ve hukukunu gözetmeye yönelik davranışlar içinde olunması, bireyin kendi saygınlığını muhafaza edeceği gibi, ilişkinin de düzeyli bir biçimde yürütmesine katkı sağlayacaktır. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde gerekli seviyeyi yakalamış olan insanlar, kendilerini asla yalnızlık duygusu içinde bulmazlar; çünkü onlar başkaları tarafından asla yalnız bırakılmazlar.

Şu da var; farklı insanlarla sosyal ilişkiler kurmak noktasında insan her zaman yeterli medeni cesarete sahip olamayabilir. Bu durum bireyi denemekten alıkoymamalıdır. Zira utangaçlık, sıklıganlık ve cesaretsizlik ancak tecrübeyle ortadan kaldırılabılır.

Asosyallığı ve yalnızlık durumunu ortadan kaldırmanın en önemli yollarından biri de gözlem yapmaktır. Toplumda aranan, sevilen ve yokluklarında özlenen insanlar gözlemle-nerek, bir davranış metodu geliştirilebilir. Tabii, burada taklitten söz etmiyoruz; örnek alınarak bir mesafe kat edilebileceğinden söz ediyoruz.

Dahası, sosyal ilişkilerde insanları yargılamaktan, muhakeme etmekten de şiddetle uzak durulmalıdır. Bilhassa aleyhte konuşmaktan ya da aleyhte konuşulanları dinleyip yorum yapmaktan özenle kaçınılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, dedikodu, sağlıklı sosyal ilişkileri hastalıklı hale getiren ve yeni sosyal ilişkilerin de kurulmasına engel olan çok zararlı bir huydur.

Yeni sosyal ilişkiler kurmada zaman ve zamanı doğru kullanabilmek de çok önemlidir. Sabırlı olunmalıdır. Yalnızlık duygusu patolojik bir durumdur ve ancak zamanla, sabırla yok edilebilir.

Şimdi az önceki başlığa geri dönelim ve devlet eliyle, insanların asosyallik ve teknolojik ağırlıklı yalnızlık durumundan kurtarılabilmesinin bir-iki tekniğine bakalım:

Her şeyden önce ortada bir asosyallik varsa, bu durumda onun karşıtı olan sosyallığe işaret etmek ve sosyallığı teşvik edici faktörlere değinmek gerekecektir.

Bir belediyeyi ele alalım: Bir belediye, insanları yalnızlıktan ve asosyallikten kurtaracak ve dinamik bir bilinçle sosyallığe teşvik edecek neler yapabilir?

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, bir belediye yönetimi hizmet ettiğı halkı tanımalı, eğitim düzeyini, demografik ve sosyolojik yapısını tüm detaylarına kadar tespit etmiş olmalıdır. Üzerinde çalışacağı kitleye yönelik en uygun iletişim tekniklerini bilmeli, çalışmalarını bu bilinçle sürdürmelidir.

Bireyin ve toplumun sosyalleştirilmesine yönelik uygulanacak teknikler titizlikle belirlenmelidir. Bu amaçla, dalında uzman danışmanların fikir ve önerileri eşliğinde eğitim, sanat ve güncel teknoloji en etkili biçimde kullanılmalıdır. İnsanların, genel kültürel yapısına yönelik çalışma ilkeleri belirlenip (çocuklar dâhil), bu ilkeler uzman gözlemciler nezaretinde pratikleştirilmelidir.

Biz bu kitapta teknolojinin faydalı ve zararlı yanlarını tüm detaylarıyla incelemeye çalıştık. Anlaşılabileceği gibi teknoloji eğer insanların faydasına kullanılacak olursa, son derece değerli bir nimet olarak ele alınabilir. O halde insanlar ve toplumları sosyalleştirmek için de teknolojinin sağlayacağı imkânlardan yararlanılmalıdır. Bu noktada karşımıza “sosyalizasyon=toplumsallaşma” gibi çok yeni bir kavram çıkacaktır. Genel itibarıyla “bireysel ve toplumsal etkileşim süreci” olarak tanımlayabileceğimiz³¹ sosyalizasyon, insan ilişkilerinde son derece önemli bir yer tutmaktadır. Toplumun norm, değer ve kültürel yapısının insanlara anlatılması ve aktarılmasıyla belirgin bir anlam kazanan toplumsallaşma süreci, toplum tarafından bireye verilen rol ve şemaların anlaşılması açısından da önemlidir. Sosyalizasyon, yani toplumsallaşma, statik durumdaki bir kitleyi, dinamik bir yapıya dönüştürmek için gerekli olan hareket kabiliyetini yaratmaktır aslında. Aynı iş yerinde çalışıp da birbirlerinin ismini dahi bilmeyen insanların yaşadığı toplumda belki de bireysel ve toplumsal bazdaki sosyalizasyon ve bunu gerekli kılacak etkenler, sosyolojik araştırmalara dahi konu olabilecek niteliktedir. Ofiste,

³¹ Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet, Yard. Doç. Dr. Nurşen Adak, Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi. (Nisan 2001’de Eskişehir’de Osmangazi Üniversitesi tarafından düzenlenen “Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu”ndaki bildiri metninden.)

bir ön masadaki arkadaşıyla iletişim kurmaktan yoksun insanların internet ortamında binlerce “arkadaş” edinmeleri, temelde sosyalizasyon sorununa işaret eder. O halde öncelikle toplumsal ve bireysel sosyalizasyonu yaşatacak ve hep diri tutacak yöntemler belirlenmelidir.

Toplumun genel kültür ve ahlaki ölçütlerine uygun toplu sinema ve tiyatro gösterimleri, yine kültürel ve ahlaki çerçevede ele alınabilecek müzik ve bu yöndeki sanatsal faaliyetler akla ilk gelen pratiklerdir. Çeşitli uzmanların nezaretinde sanatı ve sanat icra etmeyi sempatik kılacak program ve eğitim seminerleri tertip edilerek, insanların bu yönde enerjilerini göstermelerine fırsat verilmesinin ve narsist taraflarının açığa çıkartılmasının da önemli olduğu kanaatindeyiz.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, kendisini sosyal hayatın akışına bırakmış olan dinamik insan grupları, yalnızlık ve asosyallik girdabına düşmüş insanlar için de bir motivasyon aracıdır. Bu sebeple halk tarafından yoğun ilgiyle izlenen sinema ve dizi filmlerin çekildiği mekânlara toplu geziler düzenlenmeli ve insanlar tarafından sempati duyulan isimlerle bir araya gelinmesi temin edilmelidir.

İnsanları içine düştükleri yalnızlık duygusundan kurtaracak en önemli faktörlerden biri de onları değerli olduklarına inandırmak ve toplumda kendilerine ihtiyaç duyulduğuna ikna etmektir. Özellikle teknolojiye olan bağımlılık durumunun etkisiyle ortaya çıkan bağımlı kişilik bozukluğu, bu tip bilinçlendirmelerle izole edilebilir. Bağımlı kişilik bozukluğuna sahip bireyler, ürkek, çekingen, kendine güvensiz ve başkalarına karşı aşırı bağlanma duygusu içinde olan insanlardır. Bu durumda olan insanlar, kendileriyle yeteri kadar ilgilenilmediği takdirde genel yaşamsal işleyişinde bozulmalara muhatap olacak, ruhsal dengesinde meydana gelen bunalı ve

sarsıntılara yenik düşeceklerdir. Bu durumun sürmesiyle ileri derecede uyumsuz, katı davranma ve ölçüsüz düşünme eğilimine girecekler, ciddi kişilik kırılmalarına uğrayacaklardır.³² Bugün, oynadığı oyunlardaki ya da izlediği filmlerdeki karakterlere karşı aşırı ilgi duyan ve bağımlı hale gelen, özellikle çocukların varlığı bunun için önemli bir örnektir. Toplumda genel olarak bu tip sonuçları doğuran figürlerin, mesela çocukların hayranlıkla izledikleri “Örümcek Adam” karakterinin bir programa davet edilmesi ve çocuklara, kendisine önceden öğretilen bilgileri aktarması, kendisinin aslında bir hayal kahraman, bir masal olduğunu anlatması, muhtemelen yaşanacak kişilik kırılmalarının önüne geçecektir. Yine bunun gibi, toplum tarafından bağımlılık derecesinde oynanan bilgisayar oyunlarındaki ya da izlenen dizi filmlerdeki oyuncuların bir programa davet edilmeleri ve aslında bir hayal kahraman, bir masal olduğunu anlatması, muhtemelen yaşanacak kişilik kırılmalarının önüne geçecektir. Yine bunun gibi, toplum tarafından bağımlılık derecesinde oynanan bilgisayar oyunlarındaki ya da izlenen dizi filmlerdeki oyuncuların bir programa davet edilmeleri ve “aslında oyun ve filmdeki gibi olmadıklarını” kitleye anlatmaları da bu anlamda önemlidir.

Burada bir gazete haberine dikkat çekmek istiyorum:

18 Şubat 2010 tarihli Akit Gazetesi’nde yer alan bir habere göre, Kocaeli’nde “Kurtlar Vadisi” adlı dizi filmdeki “Polat Alemdar” karakterine özenen ve çevresinde kendisini o karaktere benzetmesiyle tanınan 18 yaşındaki A. A., tartıştığı arkadaşını Polat Alemdar’ın uyguladığı teknikle sokak ortasında öldürdü. Elindeki bıçağı arkadaşının önce kalbine, yere yığıldıktan sonra da sırtına defalarca saplayan A.A. tutuklanarak cezaevine gönderildi.

³² Psikoloji Sözlüğü, Selçuk Budak, Bilim Sanat Yayınları, Ankara 2000.

Bu çok trajik bir olay... 18 yaşında bir genç, bağımlısı olduğu TV dizisindeki karakterle kendisini özdeşleştirmiş ve etki altında kalması nedeniyle de cinayet işlemiştir. Televizyonu da teknoloji çerçevesinde ele almak ve bu olayı da bilinçsiz teknoloji kullanımı sahasında değerlendirmek isabetli olacaktır.

Bilgisayar oyunlarının bağımlılığına ve kontrolsüzce oynanan oyun programlarının doğuracağı sonuçlara ilişkin de bir örnek verelim:

www.haber3.com sitesinin 12 Kasım 2011 tarihli haberine göre, Niğde’de okul çıkışı bilgisayarda şiddet içerikli oyun oynayan ilköğretim okulu öğrencisi İ. M., oynadığı oyunun etkisiyle evde babasına ait tüfekle arkadaşı M. M.’ye kurşun yağdırdı. Olay yerinde hayatını kaybeden M. M.’nin ailesi sinir krizleri geçirirken, küçük yaşta katil olan İ. M.’nin, ölen arkadaşının başında bir süre bekleyerek yeniden canlanması için, etkisi altına girdiği oyundaki karakterlerin hareketlerini yaptığı öğrenildi.

Verdiğimiz iki örnekten de anlaşılacağı gibi, kontrolsüz bir biçimde kullanılan oyun programları ile bağımlılıkla neticelenen dizi filmler, insanın ait olduğu toplumdan soyutlanmasına ve bireyde çeşitli kişilik kırılmalarının yaşanmasına neden olmaktadır. Bu sebeple, özellikle gençleri, yaşadıkları toplumun çerçevesi içinde tutacak sosyolojik ve psikolojik önlemler geliştirilmeli ve yoğun bir biçimde uygulamaya konulmalıdır. Özellikle okullarda yaygın olarak verilecek seminerlerde, bilgisayar oyunlarının etkisi altında kalarak cinayet işleyen insanların hayatlarından örnekler verilmeli, bağımlılık nedeniyle heba edilen hayatlar ortaya konulmalı, oyun alanlarının teknolojinin sadece insan hayatına sunulan bir “kandırma” olduğu anlatılmalıdır. Bireylerin, özellikle çocukların

ve gençlerin bu anlamda mutlaka sınırlandırılmaları gerektiği dikkatlere sunulmalıdır.

Okullarda ve farklı eğitim alanlarında Counter Strike, Tekken, Call Of Duty ve Half-Life gibi şiddet içerikli oyunlara yönelik turnuvaların yapıldığı maalesef bir gerçek... Gençlerin ve çocukların oyun ihtiyaçlarını bu tip oyunlardan ziyade, eğitim, zekâ ve eğlence içerikli oyunlarla gidecek arayışlar içinde olunmalı, ödüllü yarışmalar ve benzeri etkinlikler düzenlenmelidir.

Her insanın içinde bir “yok etme-öldürme” içgüdüünün olduğu esasında bir gerçektir. Psikolojide “ölüm içgüdü” denen bu davranış ilk kez Freud tarafından ortaya atılmıştır ve tüm bilim çevrelerince de kabul görmüştür.³³ Her insan, tüm kontrolünü kaybedip, sinirlerinin tavan yaptığı noktada “yok etme” düşüncesini zihnen de olsa muhakkak taşır. Cınayetleri meydana getiren temel faktör de budur. Öfke, nefret, hırs, kıskançlık, düşmanlık gibi nedenlerden dolayı bireyler yok etme, öldürme düşüncesine kapılıp, bunu gerçekleştirmeye eğilimine girebilirler. (Bu eğilimin süreklilik kazanması sapkınlık olarak nitelendirilmektedir. Editör.) Şiddet içerikli oyunların tercih edilmesinin çoğu zaman sebebi bunlar olabilmektedir. Bu tip oyunlar münasebetiyle insanlar duygusal bir kırılma yaşayıp şiddete meyilli bir kimliğe de bürünebilmektedirler. İnsanların içindeki bu arzuyu, bu enerjiyi, insan öldürmeyi içeren oyunlarla değil de çeşitli spor ya da çizgi film motifli basit oyun programlarıyla gidermenin yolları aranabilir. Unutulmamalıdır ki, bireyleri içine düştükleri teknoloji çıkmazından kurtarmanın ve asosyaliliğin gölgesinden uzaklaştırmanın tek yolu, alternatif üretmekten geçmektedir. Bu nedenle, problem doğru tespit edilmeli ancak

³³ Psikoloji Sözlüğü, Selçuk Budak, Bilim Sanat Yayınları, Ankara 2000.

problem tespit edilip çeşitli kısıtlamalara gidilmesi ihtiyacı hâsıl olduğunda da kısıtlananlara alternatif olabilecek öneriler ortaya konulmalıdır.

İnsanları asosyalilikten ve buna bağlı teknolojik yalnızlık ve bağımlılık durumundan kurtarmak için psikolojik danışma merkezleri de bu anlamda oldukça önemli bir role sahiptir. Artık birçok kamu kurumu, özellikle belediyeler, kendi bünyelerinde psikolojik danışma merkezleri açmakta ve başvurulara hiçbir ücret talep etmeden yardımcı olmaktadır. Örneğin Tuzla Belediyesi, bu anlamda çocuk ve yetişkin vatandaşlara yönelik çok kapsamlı bir psikolojik danışma hizmeti vermektedir. Öfke kontrolü, şiddet eğilimi, stresle baş edememe, kaygı, korku, madde bağımlılığı, dikkat dağınıklığı, yalnızlık duygusu, umutsuzluk, alkol sorunu, çeşitli bağımlılıklar, zihinsel kargaşa, hafıza sorunları, panik atak, intihar düşüncesi ve cinsel sorunlar, Tuzla Belediyesi’nin psikolojik danışma hizmeti (444 0 906) adı altında verdiği hizmetlerden ilk akla gelenler... Dolayısıyla kendisinde bu tür rahatsızlıkların olduğunu düşünen insanlar artık kesinlikle çaresiz değiller. Başta Tuzla Belediyesi olmak üzere birçok kurum ve kuruluş bu anlamda bünyesinde barındırdığı psikolog ve psikiyatrlarla halkın sorunlarını ortadan kaldırmak adına ciddi çaba sarf etmektedirler.

Burada, daha önce sıklıkla tekrarladığım bir noktayı bir kez daha vurgulayarak tekrarlamak istiyorum. Bilgisayar teknolojileri ve internet, günümüz insanı için vazgeçilmez bir iletişim ağı ve yeri doldurulamaz bir bilgi kaynağıdır. Doğru amaçlar için belli sınırlar ve ilkeler dâhilinde dikkatli ve özenli bir şekilde kullanıldığı takdirde, insan hayatına kattığı değerler sayılamayacak kadar çoktur. Bizim burada aslen söylemek istediğimiz, ruhsal ve bedensel anlamda sağlık açısından bir

sorun teşkil etmesini önleyici tedbirler ve prensipler belirlemek gerektiğidir.

Sosyal Fobi:

Konuya noktayı koymadan önce bir de sosyal fobi başlığına değinmek istiyorum. Sosyal fobi, insanın teknolojik yalnızlığının en zararlı sonuçlarından biri olan ve teknolojik yalnızlığın en ileri aşamasını ifade eden bir sorundur.

Sosyal fobi, kendisini yalnız hisseden, yalnızlık sarmalı içinde bocalayıp duran bir kimsenin, bu durumdan kurtulmaması sonrasında gelişen bir tür ruhsal problemdir. İlerlediği takdirde, daha çok ilaç tedavisiyle tedavi edilen bu problemi derinleşmesine izin vermeden çözmek ve bu yönde geliştirilen bazı kurallara bağlı kalmak çok önemlidir.

Sosyal fobisi olan bir kimse, sosyal hayata karıştığında (gezi, alışveriş, iş, okul gibi) bazı uyum sorunları yaşar. Korku ve ifade etme güçlüğüyle başlayan bu durum, büyük bir utanma duygusuyla harmanlanır ve her an küçük düşme, rezil ve mahcup olma gibi endişelerle devam eder. Bu nedenle kişinin konuşmalarında ve davranışlarında tutukluklar, tutarsızlıklar meydana gelir. Kekelemeler, terlemeler, kızarmalar ve kalp atışlarındaki artış bunun önemli belirtileridir. İçine düştüğü yalnızlık durumundan çıkamayan ve kendi iç dünyasına kapanan insanların yakalanma oranı daha yüksek olan sosyal fobi, bir insan için dünyayı adeta dayanılmaz bir hale getirir. Bütün bunların sonucunda da son derece silik, korkak, pasif, çekingen ve “başarısız” bir insan profili ortaya çıkar.

Bu durumdan kurtulmak ya da hiç yakalanmamak için de önceki sayfalarda “Neler Yapılabilir?” başlığı altında sıraladığımız uygulamalar tatbik edilebilir. Sosyal fobiden kurtulabilmenin en önemli kuralının sosyal hayata adapte olmak olduğu unutulmamalıdır. Sosyal hayata ne kadar uyum sağlanır

ve entegre olunursa, sosyal fobiden kurtulmak da aynı oranda kolaylaşır. Bu nedenle sosyalleşebilmenin uygun yolları (kişiye göre değişir) aranmalı ve gerekli görüldüğü takdirde muhakkak bir uzmandan yardım alınmalıdır. “Çağın hastalığı...” adıyla isimlendirilen sosyal fobinin ihmale gelmeyeceği, ihmal edildiği takdirde uzun süreli ilaç tedavilerine ihtiyaç duyulacağı daima akılda tutulmalıdır.

Son Söz

Bu kitapta, hayatın her aşamasında bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerini kullanmakta olan insanın ruhsal ve bedensel sağlığını, muhtemel tehlikelere karşı koruma yollarını ele almaya çalıştık. Birçok faydalı tarafı olan bilgisayar teknolojilerinin, kontrol altında tutulmadığı takdirde teknolojik yalnızlığa ve asosyaliteye zemin hazırladığı gerçeğinden yola çıkarak, dikkat edilmesi gereken noktalara işaret etmeye ve bilgisayar teknolojileri kaynaklı problemlerin çözümüne ilişkin önerilerde bulunmaya gayret ettik. Doğru ve bilinçli kullanılması halinde bilgisayar ve internet gibi teknolojik kaynaklardan en ileri düzeyde verim alınabilecekken, yanlış ve bilinçsizce kullanılması halinde yeterli verim alınmayacağı gibi, çeşitli sağlık sorunlarına da kapı açılmış olacağı üzerinde durduk. Sadece bilgisayar teknolojileri değil, hayatın içerisinde yer alan birçok teknolojik unsur için bir “doğru kullanma kılavuzu” varken ve olması gerekirken, bilgisayar teknolojileri gibi çok geniş bir sahada etkin biçimde kullanılan önemli bir faktör için “doğru kullanma kılavuzu”nun olmaması düşünülemezdi. Bu kitabı da esasen bu mantıktan

yola çıkarak hazırlamaya çalıştık. Amacımız, bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerinin nimetlerinden yararlanırken, bu teknolojinin zararlı yanlarından korunmaya, ruhsal ve bedensel sağlığı muhafaza etmeye ilişkin yöntemler sunmaktır. Başta çocuklar olmak üzere gençlerin ve yetişkinlerin çoğunlukla teknolojinin kullanım sahasında yaşadıkları gerçeğini göz önünde tutarsak, teknolojiyi sağlıklı ve doğru kullanmaya yönelik bir kitabın hazırlanmasının önemi de anlaşılmış olacaktır. Bu anlamda önemli olanın, her istendiğinde teknolojik aygıtlara ulaşmak değil, o aygıtlardan gerçek anlamda fayda sağlamak olduğu bilinmelidir. Tuzla Belediyesi'nce yüz yüze gerçekleştirilen bir ankette sorulan, "Sizce bilgisayar kullanmanın yararları mı fazladır, zararları mı?" sorusuna verilen cevabın çoğunlukla "zararları" olduğu dikkat çekicidir. "Peki, doğru kullanıldığı takdirde cevabınız ne olur?" şeklindeki ilave soruya verilen cevap ise "Doğru kullanıldığı takdirde yararları çok daha fazladır." şeklinde tashih edilmiştir. Son olarak, "Doğru kullanmak nedir?" sorusuna verilen cevap ise en dikkat çeken cevabı doğurmuştur. "İhtiyaç duyulan zamanda gerektiği kadar kullanmak; sakıncalı olarak bilinen sitelere girmemek!"

Bu son cevap aslında bu kitapta ele alınan temel konunun özeti niteliğindedir. Gerçekten de doğru ve bilinçli bilgisayar kullanmayı en açık şekilde özetleyen cümle budur: "İhtiyaç duyulan zamanda gerektiği kadar kullanmak; sakıncalı olarak bilinen sitelere girmemek..."

Biz de bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerini belli ilke ve prensipler dâhilinde sadece ihtiyaç duyulan zamanlarda doğru ve bilinçli bir şekilde kullanmayı öneriyor, bu kitabın bir "Teknolojiyi Bilinçli Kullanma Rehberi" sıfatıyla yanı başınızda bulunmasını diliyoruz.

Kaynaklar

- ADAK, Nurşen (Yard. Doç. Dr.), "Bir Sosyallezyasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet", *Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi*, Nisan 2001.
- BUDAK, Selçuk, *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim Sanat Yayınları, Ankara 2000.
- İNANÇ, Millel-Nihal, *Kültür ve Mitoloji Dergisi*, Cilt 6, S. 1, Nisan 2009, İstanbul.
- KARA, Kaylan, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Görsel Medyanın Aile Bireyleri Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, TÜİK Uzmanlık Tezi, Manisa 2011.
- KORKMAZ, Ali, "Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü", *Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi*.
- MAYDA, Arslan (Dr.), *Sızıntı Dergisi*, Yıl 21, S. 251, Aralık 1999.
- MEGEP, T.C. MEB, Bilişim Teknolojileri, Ağ Yapıları, Ankara 2011
- ÖZEN, Üstün (Doç. Dr.) - KORUKÇU SARICI, M. Burçin, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 1, 2010.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, *Sosyoloji Sözlüğü*, MEB Yayınları, 1969, İstanbul.
- YAŞAR, M. Ruhat, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, c.17, S.1, Elazığ 2007.

Web Kaynakları

<http://teknoloji.bugun.com.tr/500-bin-bilgisayar-ellerinde-haberi/224844>
www.bagimlilik.info.tr/internet_bagimlilikinin_dunyada_ve_turkiyede_durumu.html
www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/01/110123_social_medya.shtml
www.belgeler.com/blg/3clw/sosyal-medya-kullaniminin-ergelik-dnemi-zerine-olumsuz-etkileri
www.bigpara.com/haber-detay/genel/yoksulluga-savas-acti/340293/
www.cnnturk.com/2013/bilim.teknoloji/sosyal_medya/02/13/iste.twitter.turkiye.istatistikleri/696288.0/ <http://www.patronlardunyasi.com/yhaber.asp?haberid=140405> <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/bilimteknoloji/41954.aspx>
www.farklibirbakis.com/dunyanin-en-buyuk-yalnizlar-kulubu-sosyal-medya/
www.haber7.com
www.haber7.com/haber/20100129/Atas-TV-programlari-cocuklari-suca-itiyor.php
www.haberseninle.com/teknoloji/sosyal_medya-haberleri-28/13_mart-cinsel_kimliginizi_ele_veriyor-haberi-60899.html
www.mustafaatas.com/tv-dizileri-ve-internet-cocuklari-suca-itiyor
www.mustafaatas.com/tv-dizileri-ve-internet-cocuklari-suca-itiyor
www.pcteknik.net/sohbet/109164-bilgisayar-oyunlari-ve-zararlari.html
www.posta.com.tr/pazarpostasi/HaberDetay/Hollanda-dabosanma-oteli-modasi.htm?ArticleID=127655
www.sabah.com.tr/Dunya/2010/02/09/gercekten_can_sikintisindan_olebilirsiniz
www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2012/10/04/facebookun-nufusu-1-milyarhttp://www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2012/01/27/facebookta-avrupa-lideriyiz
www.sabah.com.tr/webtv/yasam/kredi-karti-borcu-yuzunden-intihar-etti
www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html
www.tib.gov.tr/tr/tr-menu-42-kanunlar.html
www.zaman.com.tr/aile-saglik_yalnizlik-sismanlikten-daha-tehlikeli-sigara-kadar-zararli_1010679.html

